

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΧΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ, ΤΟΥ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ»

Διπλωματική Εργασία

**« Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και οικονομική
ανάπτυξη: Το παράδειγμα του τουρισμού»**

ΜΠΑΡΟΥΔΗΣ ΠΕΤΡΟΣ

A.M: 523956

Επιβλέπων Καθηγητής: Δρ. Γεώργιος Χλούπης
Συνεπιβλέπουσα Καθηγήτρια: Δρ. Ηλέκτρα Κουτσούκου

Σαμοθράκη, Ιούνιος 2024

«Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 1599/1986 η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας και δεν προσβάλλει κάθε μορφής δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, προσωπικότητας και προσωπικών δεδομένων τρίτων, δεν περιέχει έργα/εισφορές τρίτων για τα οποία απαιτείται άδεια των δημιουργών/ δικαιούχων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον και πληρούν τους κανόνες της επιστημονικής παράθεσης.»

«Σε όλους όσους μου στάθηκαν στα δύσκολα.»

Περίληψη

Η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα οικονομικά εγκλήματα και μαζί με την φοροδιαφυγή επιφέρουν καίριο πλήγμα τόσο στις κοινωνίες όσο και στην οικονομίες σε όλον τον κόσμο. Τα μέσα που έχουν στην διάθεσή τους οι εγκληματίες για να πετύχουν τον σκοπό τους είναι πάρα πολλά και η σύγχρονη τεχνολογία τους προσφέρει εργαλεία με τα οποία μπορούν να μείνουν στο παρασκήνιο χωρίς να γίνουν αντιληπτοί από τις διωκτικές αρχές. Το νομικό οπλοστάσιο που έχουν οι κυβερνήσεις στην διάθεσή τους για να χτυπήσουν αποτελεσματικά το ξέπλυμα βρόμικου χρήματος κρίνεται επαρκές, σε κάθε περίπτωση όμως θα πρέπει να γίνεται συνεχής προσπάθεια προκειμένου αυτό να συμβαδίζει με την εξέλιξη της τεχνολογίας και των σύγχρονων μέσων που μετέρχονται οι εγκληματίες.

Ο τουρισμός αποτελεί έναν από τους κυριότερους κλάδους της οικονομίας σε πολλές χώρες του κόσμου και ως εκ τούτου συμβάλλει σε μεγάλο βαθμό στην οικονομική τους ανάπτυξη, στην μείωση της ανεργίας και της άμβλυνσης των οικονομικών ανισοτήτων. Δυστυχώς, τα μεγάλα τουριστικά θέρετρα ανά τον κόσμο, έχουν γίνει στόχος του Ο.Ε, καθώς σε αυτά διακινούνται τεράστια χρηματικά ποσά και οι συνθήκες που επικρατούν εκεί ευνοούν την άνθηση εγκλημάτων όπως της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Η σύγχρονη εποχή χαρακτηρίζεται από την καλυτέρευση του επιπέδου ζωής με παράλληλη αύξηση των ανθρώπινων καταναλωτικών αναγκών, οι οποίες εμφανίζονται σε όλες τις εκφάνσεις της καθημερινής ζωής, ακόμα και στις διακοπές τους. Έτσι, οι τουριστικοί προορισμοί έχουν αναπτυχθεί τόσο όσο χρειάζεται για να καλύπτουν επαρκώς τις ανάγκες αυτές.

Η παρούσα εργασία θα παραθέσει του φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και την σύνδεσή του με τα τουριστικά θέρετρα, τα οποία έχουν μετεξελιχθεί σε τόπους τέλεσης οικονομικών εγκλημάτων. Μέσα από την παράθεση παραδειγμάτων διαφόρων τουριστικών προορισμών, θα επιχειρηθεί να προβληθεί η διείσδυση του οργανωμένου εγκλήματος στις τοπικές οικονομίες καθώς και οι συνεπακόλουθες συνέπειες στην καθημερινή ζωή των ντόπιων πληθυσμών. Θα παρατεθούν επίσης οι συνέπειες του ξεπλύματος βρόμικου χρήματος στην οικονομική ανάπτυξη των χωρών στις οποίες ανθίζει το φαινόμενο και θα επιχειρηθεί μία εκτεταμένη εγκληματολογική προσέγγιση, προκειμένου να γίνουν κατανοητές οι συνθήκες κάτω από τις οποίες οι κάτοικοι των περιοχών αυτών αποδέχτηκαν το οργανωμένο έγκλημα στον τόπο τους και δεν έκαναν ουσιώδεις προσπάθειες για να περιορίσουν το φαινόμενο.

Λέξεις κλειδιά

Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, οικονομικό έγκλημα, τουριστικά θέρετρα, οργανωμένο έγκλημα, οικονομική ανάπτυξη, συμβιωτική σχέση, διείσδυση του οργανωμένου εγκλήματος, νομικό πλαίσιο, διαφθορά, κοινωνικός έλεγχος, εγκληματοποίηση

Résumé

Le blanchiment d'argent est l'un des crimes économiques les plus importants et, avec l'évasion fiscale, il porte un coup dur aux sociétés et aux économies du monde entier. En raison des moyens dont disposent les criminels pour atteindre leurs objectifs ils sont trop nombreux et la technologie moderne leur offre des outils avec lesquels ils peuvent rester sur la scène sans être remarqués par les autorités géoéconomiques. Fanfaronnade financière dont disposent les gouvernements pour lutter efficacement contre le blanchiment d'argent il est de toute façon considéré comme obsolète, mais un effort continu doit être fait pour qu'il suive l'évolution de la technologie et des moyens modernes utilisés par les criminels.

Le tourisme est l'un des principaux secteurs de l'économie dans de nombreux pays du monde et contribue donc dans une large mesure à leur développement économique en réduisant le chômage et la réduction des inégalités économiques. Malheureusement les grands cercueils touristiques dont dispose le monde sont devenus la cible du crime organisé car d'énormes sommes d'argent y sont échangées et les conditions qui y règnent favorisent l'épanouissement de crimes tels que le blanchiment d'argent provenant d'activités illégales. L'ère moderne se caractérise en parallèle par l'amélioration du niveau de vie augmentation des besoins de consommation humaine qui apparaissent dans tous les aspects de la vie quotidienne, même pendant les vacances. De sorte que les destinations touristiques se sont développées autant que nécessaire pour couvrir ces besoins de manière adéquate.

Ce document citera le phénomène du blanchiment d'argent et son lien avec les théâtres touristiques transformés en lieux où se commettent des délits économiques. En citant des exemples de diverses destinations touristiques, on tentera de le faire la pénétration du crime organisé dans les sociétés locales ainsi que les conséquences qui en découlent dans la vie quotidienne des populations locales. Seront également montrées les conséquences du blanchiment d'argent sur le développement économique des pays dans lesquels le phénomène prospère et se développera une approche criminologique approfondie a été tentée afin de comprendre les conditions dans lesquelles les habitants de ces zones ont accepté le crime organisé à leur place et n'ont pas fait d'efforts substantiels pour limiter le phénomène.

Mots clés

Légalisation des produits de l'activité illégale, la criminalité économique, les stations balnéaires, crime organisé, Le développement économique, une relation symbiotique, pénétration du crime organisé, cadre juridique, la corruption, contrôle social, criminalisation

Πίνακας Περιεχομένων

Περίληψη	iv
Λέξεις κλειδιά.....	v
Résumé.....	vi
Mots clés	vii
Συντομογραφίες και Ακρωνύμια	xi
Εισαγωγή.....	1
Κεφάλαιο 1: Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες	2
1.1 Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Εννοιολογική προσέγγιση – Προέλευση του όρου, ιστορική αναδρομή	2
1.2 Με ποιον τρόπο πραγματοποιείται η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.....	4
1.3 Η ποινική αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες στην Ελλάδα – Το ρυθμιστικό πλαίσιο.....	7
1.4 Το ξέπλυμα βρόμικου χρήματος ως ένα εξαρτημένο έγκλημα. Οι διατάξεις του Π.Κ που συνδέονται με αυτό.	8
1.5 Τα μέσα που χρησιμοποιούνται από τους εγκληματίες ως εργαλεία για το ξέπλυμα βρόμικου χρήματος	9
1.5.1 Οι φορολογικοί παράδεισοι (tax heavens) – Η συμβολή των τραπεζικών ιδρυμάτων.....	9
1.5.2 Η πρακτική της απόκρυψης περιουσιακών στοιχείων και ο πραγματικός δικαιούχος.....	11
1.5.3 Μεταφορέας παράνομου χρήματος (Money mule).....	12
Κεφάλαιο 2: Τουριστικός κλάδος και νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.....	13
2.1 Ο κλάδος του τουρισμού στην Ε.Ε και την Ελλάδα	13
2.2 Ο τουριστικός κλάδος και οι συνθήκες που ευνοούν την εκμετάλλευσή του από το Ο.Ε.....	14
2.3 Εγχώρια και διεθνή τουριστικά θέρετρα και η σύνδεσή τους με το ξέπλυμα βρόμικου χρήματος.	17
Κεφάλαιο 3: Ο τουρισμός στην Ελλάδα. Η Μύκονος ως μελέτη περίπτωσης για το ξέπλυμα βρόμικου χρήματος.....	18
3.1 Τα προβλήματα που δημιουργεί ο τουρισμός στην Ελλάδα	18
3.2 Πώς η Μύκονος από ένα άγνωστο και έρημο νησί έγινε ένας χλιδάτος τουριστικός προορισμός.....	19

3.3 Η δράση των καρτέλ στην Μύκονο και η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.....	20
3.4 Η φοροδιαφυγή στην Μύκονο.....	21
Κεφάλαιο 4: Μελέτη περίπτωσης στην Ευρώπη. Το Πριγκιπάτο του Μονακό	23
4.1 Η ισχυρή οικονομία του Μονακό.....	23
4.2 Μονακό: Ένα «πλυντήριο» για το μαύρο χρήμα στην Ευρώπη.....	24
4.3 Το καζίνο του Μόντε Κάρλο στο Μονακό.....	25
4.4 Η ζωή στο Μονακό – Η αντίδραση των Μονεγάσκων στην πληθώρα ξένων υπηκόων που μετακομίζουν στην χώρα τους.....	25
Κεφάλαιο 5: Μελέτη περίπτωσης στην Αμερική – Το Μεξικό	26
5.1 Το Κανκούν και η Πλάγια ντελ Κάρμεν, τα πλέον δημοφιλή τουριστικά θέρετρα του Μεξικό	26
5.2 Τα τουριστικά θέρετρα του Μεξικό, πόλος έλξης για το Ο.Ε	27
5.3 Quintano Roo και νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ...	27
Κεφάλαιο 6: Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και οικονομική ανάπτυξη	29
6.1 Οι οικονομικές επιπτώσεις της νομιμοποίησης στην παγκόσμια οικονομία σε απόλυτους αριθμούς	29
6.2 Ο αρνητικός αντίκτυπος και οι κίνδυνοι για την οικονομική ανάπτυξη από το ξέπλυμα βρόμικου χρήματος.....	30
6.2.1 Υπονόμευση του νόμιμου ιδιωτικού τομέα.....	31
6.2.2 Επίδραση στους ρυθμούς ανάπτυξης της οικονομίας	32
6.2.3 Υπονόμευση της ακεραιότητας των χρηματοπιστωτικών αγορών	32
6.2.4 Αύξηση φαινομένων διαφθοράς.....	32
6.2.5 Ρίσκο των προσπαθειών για ιδιωτικοποιήσεις και πλήγμα στην φήμη του κράτους.....	33
6.3 Το κοινωνικό κόστος του ξεπλύματος βρόμικου χρήματος.....	33
6.4 Οι κοινές προσπάθειες σε παγκόσμιο επίπεδο για την άμβλυνση των συνεπειών της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες συνέπειες στην οικονομική ανάπτυξη.....	34
Κεφάλαιο 7: Εγκληματολογική προσέγγιση του φαινομένου	35
7.1 Η συμβιωτική σχέση μεταξύ νομιμότητας και παρανομίας. Το Ο.Ε και η διαφθορά, άρρηκτα συνδεδεμένα με την νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.....	35
7.2 Η αντίδραση των τοπικών κοινωνιών στα τουριστικά θέρετρα στα οποία ξεπλένεται βρόμικο χρήμα. Εγκληματολογική προσέγγιση.....	38

7.3 Η εγκληματοποίηση και ο κοινωνικός έλεγχος. Ο ρόλος των Μ.Μ.Ε στην απόκρυψη του εγκλήματος.....	41
Συμπεράσματα	43
Βιβλιογραφία.....	46
Ελληνική Βιβλιογραφία	46
Ξενόγλωσση.....	51

Συντομογραφίες και Ακρωνύμια

Α.Α.Δ.Ε	Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων
Α.Ε.Π	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
Δ.Ν.Τ	Διεθνές Νομισματικό Ταμείο
Δ.Ο.Υ	Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία
Ε.Ε	Ευρωπαϊκή Ένωση
Η.Π.Α	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
Μ.Κ.Ο	Μη Κυβερνητική Οργάνωση
Μ.Μ.Ε	Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας
Π.Κ	Ποινικός Κώδικας
Ο.Ε	Οργανωμένο Έγκλημα
Ο.Η.Ε	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΟΟΣΑ	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
F.A.T.F	Financial Action Task Force

Εισαγωγή

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η ανάλυση ενός από τα σημαντικότερα και πιο διαδεδομένα οικονομικά εγκλήματα, της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της επίπτωσης που έχει αυτό το φαινόμενο στην οικονομική ανάπτυξη των περιοχών που αναπτύσσεται. Στην εργασία αυτή, θα αναλυθεί επίσης η δραστηριοποίηση των διαφόρων εγκληματικών ομάδων που επιδίδονται σε ξέπλυμα βρόμικου χρήματος στα μεγάλα τουριστικά θέρετρα. Μέσα από την ανάλυση θα τεθούν διάφορες προβληματικές στις οποίες θα δίνεται η απάντηση μέσα από την εκτενή αναφορά σε πληροφορίες και γεγονότα προκειμένου να αποδειχτεί κατά πόσο εν τέλει τα μεγάλα τουριστικά θέρετρα αποτελούν πόλο έλξης για το οργανωμένο έγκλημα. Οι περιοχές αυτές φαίνεται να παρουσιάζουν ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά που σίγουρα αποτελούν μία βάση για να κατανοηθεί η ανάπτυξη εγκληματικών δραστηριοτήτων σε μέρη τα οποία στο παρελθόν ήταν υπανάπτυκτα και κατέληξαν να είναι διεθνή τουριστικά θέρετρα. Τα ερωτήματα τα οποία τίθενται προς αυτήν την κατεύθυνση είναι καίρια: Οι περιοχές αυτές επελέγησαν από τα κράτη ή από το οργανωμένο έγκλημα προκειμένου να γίνουν δημοφιλείς τουριστικοί προορισμοί; Η ανάπτυξή τους συμφέρει περισσότερο τους κατοίκους, το κράτος ή το οργανωμένο έγκλημα; Τα κράτη στα οποία διαπράττονται τα οικονομικά αυτά εγκλήματα γνωρίζουν για την δράση των ομάδων που επιδίδονται σε αυτά ή εθελουφλούν γιατί θεωρούν ανώφελο να έρθουν σε ρήξη με το οργανωμένο έγκλημα; Μήπως η πρακτική αυτή τους συμφέρει οικονομικά; Οι κάτοικοι αυτών των περιοχών διαδραματίζουν κάποιον ρόλο στην διαδικασία αυτή ή απλά αποτελούν τα πιόνια μίας σκακιάς την οποία παίζουν διεθνείς παίκτες με επιρροή και δύναμη; Για ποιον λόγο οι κάτοικοι των περιοχών αυτών δείχνουν ανοχή στα εγκληματικά αυτά φαινόμενα; Τελικά η ανάπτυξη των περιοχών αυτών έφερε τα επιθυμητά αποτελέσματα και οι ντόπιοι πληθυσμοί ευημερούν; Η εργασία έχει ως σκοπό να απαντήσει σε αυτά τα ερωτήματα και θα αποτελείται από τέσσερα κύρια μέρη.

Το πρώτο μέρος αποτελείται από ένα κεφάλαιο στο οποίο θα αναλυθεί εκτενώς η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, προκειμένου να κατανοηθεί πλήρως η σοβαρότητα του φαινομένου αυτού, το οποίο στις μέρες μας έχει λάβει τεράστιες και ανησυχητικές διαστάσεις. Πιο συγκεκριμένα, θα γίνει μία εννοιολογική προσέγγιση και μία ιστορική αναδρομή του όρου, για να κατανοηθεί πώς το έγκλημα αυτό ξεκίνησε για να πάρει την μορφή που έχει σήμερα. Στην συνέχεια θα αναλυθούν οι τρόποι με τους οποίους γίνεται το ξέπλυμα βρόμικου χρήματος και θα παρατεθούν οι τάσεις στην ποινική πολιτική μέσα από την εκτενή αναφορά στο νομικό πλαίσιο που υπάρχει στην Ελλάδα, προκειμένου να αντιμετωπιστεί το έγκλημα αυτό. Στο τέλος του κεφαλαίου θα απαριθμηθούν τα μέσα που έχουν στην διάθεσή τους οι εγκληματίες, προκειμένου να ξεπλύνουν τα παράνομα αποκτηθέντα κεφάλαιά τους.

Στο δεύτερο μέρος της παρούσας εργασίας, αποτελείται από τέσσερα κεφάλαια και αναλύει μέσα από παραδείγματα την διεξόδυση του οργανωμένου εγκλήματος σε διεθνή τουριστικά θέρετρα. Δίνονται πολλά σημαντικά στοιχεία για τον τουριστικό κλάδο τόσο σε διεθνές όσο και σε εθνικό επίπεδο, μέσα από την παράθεση ποιοτικών και ποσοτικών στοιχείων και στην συνέχεια βρίσκονται στο επίκεντρο τρεις εξαιρετικά δημοφιλείς προορισμοί, οι οποίοι επιλέχθηκαν με βάση γεωγραφικά κριτήρια. Ο πρώτος αφορά ένα εγχώριο τουριστικό προορισμό, το νησί της Μυκόνου, όπου όπως θα αναλυθεί αποτελεί πόλο έλξης για το εγχώριο οργανωμένο έγκλημα, καθώς προσφέρει όλες τις απαραίτητες συνθήκες για την ανάπτυξη αυτών των δραστηριοτήτων. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, το Πριγκιπάτο του Μονακό αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα χώρας η οποία συγκεντρώνει όλα τα απαραίτητα χαρακτηριστικά προκειμένου να προσελκύσει το διεθνές έγκλημα και όλους εκείνους οι οποίοι επιθυμούν να τελέσουν οικονομικά εγκλήματα. Τέλος, από την Αμερικανική ήπειρο επιλέχθηκε η πολιτεία Quintano Roo στο Μεξικό, οι τουριστικές περιοχές της οποίας εξελίχθηκαν σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα σε πασίγνωστους τουριστικούς προορισμούς με τεράστια εγκληματική δραστηριότητα.

Το τρίτο μέρος αποτελείται από ένα κεφάλαιο και αναλύει την επιπτώσεις και τους κινδύνους της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες στην οικονομική ανάπτυξη των χωρών όπου συντελείται το έγκλημα αυτό, μέσα από την παράθεση ποσοτικών και ποιοτικών στοιχείων που αποδεικνύουν ότι τα οικονομικά εγκλήματα αποτελούν τροχοπέδη για την ευημερία και την ανάπτυξη των περιοχών αυτών.

Στο τέταρτο μέρος επιχειρείται η εγκληματολογική προσέγγιση του φαινομένου. Πιο συγκεκριμένα αναλύεται η σχέση του οργανωμένου εγκλήματος και της διαφθοράς με το ξέπλυμα βρόμικου χρήματος και περιγράφεται η αντίδραση των τοπικών κοινωνιών όσον αφορά τα εγκλήματα αυτά. Παρατίθενται επίσης στοιχεία για την κοινωνική ανοχή των ντόπιων πληθυσμών στο ξέπλυμα βρόμικου χρήματος καθώς και η διαδικασία της εγκληματοποίησης που χαρακτηρίζει τις περιοχές αυτές καθώς οι κάτοικοί τους από φιλήσυχοι πολίτες εξελίχθηκαν με την πάροδο του χρόνου σε ανθρώπους οι οποίοι είτε ανέχονται το έγκλημα είτε μετέχουν ενεργά σε αυτό, προκειμένου να ανέβουν σε ανώτερα κοινωνικά στρώματα.

Κεφάλαιο 1: Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες

1.1 Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Εννοιολογική προσέγγιση – Προέλευση του όρου, ιστορική αναδρομή

Η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή ξέπλυμα μαύρου χρήματος, είναι η διαδικασία κατά την οποία εγκληματίες ή εγκληματικές ομάδες καταφέρνουν να αποκρύψουν την παράνομη προέλευση των περιουσιακών τους στοιχείων, χρησιμοποιώντας υπόγεια χρηματοπιστωτικά συστήματα, προκειμένου να εκτελέσουν πληρωμές και συναλλαγές εκτός πλαισίου των μηχανισμών

εποπτείας (European commission, council of the European union, 2023). Η προσπάθεια απόκρυψης της παράνομης προέλευσης των περιουσιακών στοιχείων στοχεύει στην ενσωμάτωσή τους στην νόμιμη οικονομία, προκειμένου τα χρήματα αυτά να φαίνονται «καθαρά» (Money Laundering: Definition and Process, 2024). Η πρακτική αυτή, η οποία είναι παράνομη αποτελεί ένα από τα σοβαρότερα οικονομικά εγκλήματα με κύριο χαρακτηριστικό γνώρισμα την βοήθεια του χρηματοπιστωτικού τομέα (Ruggiero, 2017:200), μέσα από την δημιουργία εικονικών εταιριών με μαύρα ταμεία τα οποία βρίσκονται σε διάφορους φορολογικούς παραδείσους ανά την υφήλιο (Βιδάλη, 2019:321).

Ο όρος «ξέπλυμα χρήματος» λέγεται ότι προέρχεται από την ιδιοκτησία της Μαφίας των αυτόματων πλυντηρίων στις Η.Π.Α. Οι μαφιόζοι εκεί, έπρεπε να δείξουν μία νόμιμη πηγή προέλευσης, για τα παράνομα χρήματα που κέρδιζαν από εκβιασμούς, τζόγο, πορνεία και πώληση αλκοολούχων ποτών. Έτσι, αγόραζαν φαινομενικά νόμιμες επιχειρήσεις και προσπαθούσαν να αναμείξουν τα παράνομα με τα νόμιμα κέρδη που αποκόμιζαν από αυτές τις επιχειρήσεις. Ως εκ τούτου, τα πλυντήρια επιλέχθηκαν από τους μαφιόζους, καθόσον ήταν επιχειρήσεις στις οποίες χρησιμοποιούνταν αποκλειστικά τα μετρητά. Μία τόσο καλοστημένη μηχανή νομιμοποίησης εσόδων, δεν ήταν δυνατόν να μην κεντρίσει το ενδιαφέρον φημισμένων γκάνγκστερ όπως ο Αλ Καπόνε, ο οποίος βέβαια το 1931 καταδικάστηκε για φοροδιαφυγή. Η καταδίκη όμως του τελευταίου για φοροδιαφυγή, αποτέλεσε ουσιαστικά το έναυσμα για άλλους μαφιόζους, όπως ο Λάνσκι Μέγιερ, να αναζητήσει άλλους τρόπους για να αποκρύψει παράνομα αποκτηθέντα κέρδη, αποφεύγοντας να πέσει στην ίδια παγίδα με τον Αλ Καπόνε. Έτσι, πολύ γρήγορα ανακάλυψε τους αριθμημένους τραπεζικούς λογαριασμούς της Ελβετίας. Το ουσιώδες πλεονέκτημα της Ελβετίας, ήταν ότι του έδινε τα μέσα να ενσωματώσει μία από τις πρώτες τεχνικές ξεπλύματος, την χρήση δηλαδή του σχεδίου «επιστροφή του δανείου» όπου τα παράνομα αποκτηθέντα χρήματα, μπορούσαν να συγκαλυφθούν από δάνεια που παρείχαν συμμορφούμενες ξένες τράπεζες, τα οποία στην συνέχεια θα μπορούσαν να δηλωθούν ως έσοδα εάν αυτό κρινόταν σκόπιμο, με μία επακόλουθη έκπτωση φόρου (International Money Laundering Informational Bureau, 2023).

Η πρακτική του ξεπλύματος μαύρου χρήματος χρονολογείται ήδη από το 2.000 π.Χ. Εκείνη την εποχή, οι πλούσιοι κινέζοι έμποροι θα μεταφέρουν τα κεφάλαιά τους εκτός της Κίνας, καθόσον η χώρα τους δεν επέτρεπε τις εμπορικές συναλλαγές. Εν συνεχεία, επανεπένδυναν τα παράνομα κεφάλαια τους σε άλλες επιχειρήσεις, πρακτική η οποία συμβαίνει ακόμη και σήμερα. Την δεκαετία του 1980 στις Η.Π.Α η κυβέρνηση Ρήγκαν εισήγαγε βαριές τιμωρίες για το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος με στόχο τον περιορισμό της πώλησης των ναρκωτικών. Η πρώτη νομοθετική παρέμβαση για αυτό το έγκλημα σε παγκόσμιο επίπεδο έγινε στις Η.Π.Α το 1986, ωστόσο η κυβέρνηση γρήγορα διαπίστωσε την αναποτελεσματικότητα αυτής της νομοθεσίας, καθώς τόσο το εμπόριο ναρκωτικών όσο και το ξέπλυμα μαύρου χρήματος ήταν εγκλήματα παγκόσμια εμβέλειας. Η πρώτη προσπάθεια για την

καταπολέμηση του ξεπλύματος μαύρου χρήματος γίνεται το 1988, όταν τα Η.Ε ψηφίζουν την Σύμβαση της Βιέννης κατά της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών, η οποία αν και αφορούσε αποκλειστικά το προαναφερθέν έγκλημα, ωστόσο συνέδεσε άμεσα το εμπόριο ναρκωτικών με την νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (The History of Money Laundering, 2019).

Το καθοριστικό βήμα για την συντονισμένη προσπάθεια καταπολέμησης του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος σε διεθνές επίπεδο, έγινε το 1988 στο Παρίσι, με την ίδρυση της Ομάδας Χρηματοπιστωτικής Δράσης (FATF). Σκοπός της ομάδας αυτής είναι να ηγηθεί της παγκόσμιας δράσης για την νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, προωθώντας πρότυπα για τον μετριασμό των κινδύνων και να αξιολογεί εάν οι χώρες λαμβάνουν αποτελεσματική δράση (The FATF, 2024).

Την δεκαετία του 2000, μετά το χτύπημα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου, η κυβέρνηση των Η.Π.Α, εισήγαγε αυστηρή νομοθεσία για την καταπολέμηση αυτού του εγκλήματος, ειδικά σε ότι αφορά τις τράπεζες. Έτσι ψηφίστηκε η «Πατριωτική Δράση», νόμος ο οποίος έδινε στην ομοσπονδιακή κυβέρνηση τεράστιες εξουσίες για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Επίσης, έδινε την εντολή στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να αυξήσουν τις αναφορές δέουσας επιμέλειας για λογαριασμούς σε ξένες τράπεζες (The History of Money Laundering, 2019).

Με βάση της παραπάνω θεώρηση, όταν κάποιος προσπαθεί να αφηγηθεί την ιστορία του ξεπλύματος μαύρου χρήματος γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι εξ' αρχής το συγκεκριμένο έγκλημα κατασκευάστηκε αλλά και εξελίχτηκε μονοσήμαντα, ως μία άλλη πτυχή του Ο.Ε και δη του πολέμου κατά των ναρκωτικών. Το βασικό θεμέλιο του νομικού οικοδομήματος που αφορά την νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και κατ' επέκταση την ποινικοποίηση του εν λόγω φαινομένου, είναι αποκλειστικά ηθικολογικού χαρακτήρα. Πρωτοπόρος στην καταπολέμηση του ξεπλύματος μαύρου χρήματος ήταν οι Η.Π.Α, όταν η κυβέρνηση Ρήγκαν, θεωρώντας το Ο.Ε ως μία ξένη απειλή και όχι ως θεμελιώδες στοιχείο της κοινωνίας, εργαλειοποίησε και τα δύο φαινόμενα, με απώτερο στόχο την εξυπηρέτηση συμφερόντων που άπτονται της διαδικασίας απελευθέρωσης των αγορών (Βασιλαντωνοπούλου, 2019: 257-259).

1.2 Με ποιον τρόπο πραγματοποιείται η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

Το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος αποτελείται από τρία βασικά στάδια σε διεθνές επίπεδο: η τοποθέτηση –placement, η στρωματοποίηση- layering και η ενσωμάτωση – integration (Savona, 2005:32).

Η τοποθέτηση είναι ο τρόπος με τον οποίο τα παράνομα κεφάλαια που έχουν αποκτηθεί από εγκληματικές δραστηριότητες τοποθετούνται στο νόμιμο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Τις περισσότερες φορές, ένα πολύ μεγάλο ποσό διαιρείται σε μικρότερα, τα οποία μπορούν να τοποθετηθούν σε έναν ή περισσότερους τραπεζικούς λογαριασμούς. Αυτή η διαδικασία είναι εξαιρετικά

διαδεδομένη, καθόσον πολλές τράπεζες είναι αναγκασμένες να ειδοποιήσουν τις Αρχές, όταν ένας πελάτης τους καταθέτει ένα μεγάλο χρηματικό ποσό, τεχνική η οποία είναι γνωστή ως «smurfing». Άλλες μέθοδοι τοποθέτησης είναι η ψευδής τιμολόγηση, όπου δημιουργούνται πλαστά τιμολόγια για αγαθά ή υπηρεσίες ή ένα γνήσιο τιμολόγιο γίνεται πολύ μεγαλύτερο, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι τα χρήματα που θα σταλθούν δεν θα προκαλέσουν υποψίες. Επίσης, ιδιαίτερα διαδεδομένη είναι η συμμετοχή σε τυχερά παιχνίδια και στοιχήματα σε αθλητικές εκδηλώσεις, η αγορά τίτλων ή η πληρωμή ασφαλίσεων με μετρητά, η αγορά συναλλάγματος με την χρήση τραπεζικών λογαριασμών και φυσικά η ανάμειξη παράνομων χρημάτων με νόμιμα, μέσω της τοποθέτησης τους σε μία καθαρή και νόμιμη επιχείρηση (Niall Hearty, 2023).

Στο στάδιο της στρωματοποίησης, γίνεται η προσπάθεια να μετακινηθούν χρήματα μέσα από μία σειρά οικονομικών συναλλαγών, με στόχο να καταστεί ανέφικτος ο εντοπισμός της αρχικής πηγής. Τα κεφάλαια μπορούν να διοχετευτούν μέσω της αγοράς ή πώλησης διαφόρων επενδύσεων, μίας εταιρίας χαρτοφυλακίου ή μέσω μιας σειράς λογαριασμών σε τράπεζες σε όλον τον κόσμο. Σε πολλές περιπτώσεις το ξέπλυμα θα μπορούσε να συγκαλυφθεί μέσω των μεταφορών που χρησιμεύουν για πληρωμές αγαθών και υπηρεσιών ή ως ένα ιδιωτικό δάνειο σε μία άλλη εταιρία, δίνοντας νομιμοφανή εμφάνιση. Οι τακτικές που περιλαμβάνονται σε αυτό το στάδιο είναι η μετατροπή ενός κρυπτονομίσματος σε ένα άλλο και μετάβαση από μία blockchain σε μία άλλη, διαδικασία γνωστή ως chain-hopping, η ανάμειξη διάφορων συναλλαγών σε πολλά ανταλλακτήρια που καθιστά δύσκολο τον εντοπισμό των συναλλαγών για έναν λογαριασμό ή ιδιοκτήτη, διαδικασία γνωστή ως Mixing-tumbling και η πραγματοποίηση καταθέσεων σε fiat currency (συμβατικό χρήμα) από μία τράπεζα, αγορά και πώληση κρυπτονομισμάτων και κατάθεση των εσόδων σε μία άλλη τράπεζα, διαδικασία γνωστή ως Cycling (What are the 3 stages of money laundering, 2022).

Το τρίτο και τελευταίο στάδιο του ξεπλύματος είναι το στάδιο της ενσωμάτωσης. Στο στάδιο αυτό, γίνεται η προσπάθεια από όσους ξεπλένουν βρόμικο χρήμα, να «τραβήξουν» τα χρήματα που νομιμοποίησαν με τις δύο προαναφερθείσες πρακτικές, χωρίς να προσελκύσουν την προσοχή των διωκτικών φορολογικών Αρχών. Έτσι, οι εγκληματίες προβαίνουν στην πληρωμή μισθοδοσίας ή άλλων φόρων, προκειμένου να καταστήσουν το ξέπλυμα πιο νόμιμο. Πιο συγκεκριμένα, πληρώνουν μισθοδοσία ψεύτικων υπαλλήλων, πληρωτέα σε μετρητά τα οποία παίρνουν πίσω, προσφέρουν δάνεια σε μετόχους ή διευθυντές των επιχειρήσεων του τα οποία δεν αποπληρώνονται ποτέ ή διάφορα μερίσματα καταβάλλονται σε μετόχους εταιριών οι οποίες ελέγχονται από εγκληματίες (AML Awareness: Three stages of money laundering, 2019).

Πέρα από τις διεθνώς καθορισμένες πρακτικές νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια, έχουν επινοηθεί πρακτικές οι οποίες έχουν προσαρμοστεί στα δεδομένα της ελληνικής πραγματικότητας. Μερικές από αυτές τις περιπτώσεις είναι: α. η αγορά λαχείων ή

κερδισμένων λαχνών από τυχερά παίγνια, όπου υπάρχουν περιπτώσεις κατά τις οποίες φορολογούμενοι προσκόμισαν στις αρμόδιες Δ.Ο.Υ για να καλύψουν τεκμήρια, βεβαιώσεις κερδών από επίσημα τυχερά παίγνια και τα τυχερά δελτία φαινόταν ότι είχαν κατατεθεί αυθημερόν και με διαφορά λίγων λεπτών σε διαφορετικές πόλεις ανά την ελληνική επικράτεια, β. εισαγωγή εμπορευμάτων κυρίως από την Κίνα από ελληνικές εμπορικές επιχειρήσεις, όπου το μεγάλο περιθώριο κέρδους από τέτοιες εισαγωγές έχει σαν αποτέλεσμα την εμφάνιση υψηλών καθαρών κερδών για την επιχείρηση και ως εκ τούτου μεγάλη φορολογική επιβάρυνση, γ. η ίδρυση φιλανθρωπικών ιδρυμάτων ή μίας Μ.Κ.Ο, όπου εκτός των επίσημων επιχορηγήσεων που λαμβάνονται υπάρχουν και έσοδα από διάφορα υποτιθέμενα «αρωγά μέλη» με μικρές καταβολές το καθένα από αυτά, μέλη τα οποία προβαίνουν στις καταβολές αυτές ανώνυμα, δ. η ίδρυση μίας επενδυτικής εταιρίας, όπου δημιουργείται ένα επενδυτικό κεφάλαιο οι αποδόσεις του οποίου είναι συνδεδεμένες με την πορεία των αγορών και οι διαχειριστές των κεφαλαίων αυτών βγάζουν και βάζουν κεφάλαια τα οποία στην πραγματικότητα αφορούν σε αναλήψεις και καταθέσεις μικρών ποσών μεγάλου αριθμού, με την δικαιολογία των προμηθειών ή των penalties σε περίπτωση πρόωρης λήξης των επενδυτικών προγραμμάτων (Κέντης, 2016).

Στον τουριστικό κλάδο και ιδιαίτερα στην αγορά σκαφών αναψυχής έχουν εφευρεθεί τα τελευταία χρόνια αρκετές μέθοδοι ξεπλύματος μαύρου χρήματος. Για παράδειγμα, όταν κάποιος κατέχει ένα λογαριασμό στο εξωτερικό στον οποίο υπάρχουν κεφάλαια τα οποία προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες, ιδρύει μία υπεράκτια εταιρία, με σκοπό να προσφέρει υπηρεσίες αναψυχής και τουρισμού. Στην συνέχεια νοικιάζει σε φορολογικό παράδεισο ένα σκάφος αναψυχής με σκοπό να το εκμεταλλευτεί, δίνοντας τα χρήματα από την off-shore εταιρία. Το σκάφος αυτό επικοινωνιάζεται σε εταιρία με σκοπό την πραγματική παροχή υπηρεσιών, για να μην έχει απώλειες. Το σκάφος όμως αυτό, βρίσκεται σε κάποιο εξωτικό νησί, προκειμένου να αποφευχθεί ο έλεγχος από τις ελληνικές φορολογικές αρχές. Έτσι, το πρόσωπο αυτό, εκτός του ότι λαμβάνει τα χρήματα από την επικοινωνία, κόβει και εικονικά τιμολόγια παροχής υπηρεσιών προς την υπεράκτια εταιρία που διαθέτει. Αποτέλεσμα αυτής της φαινομενικά νόμιμης επιχειρηματικής δραστηριότητας είναι το πρόσωπο αυτό να καταφέρνει να νομιμοποιεί με την χρήση έσοδα από παράνομες δραστηριότητες (Έτσι ξεπλένουν το... μαύρο χρήμα μέσω ναυτιλιακών εταιριών, 2016). Το 2009, επίσης κατασχέθηκαν πέντε σκάφη τα οποία ανήκαν σε κυκλώματα διακινητών ναρκωτικών και σωματεμπόρων. Μέσα από την αγορά αυτών των σκαφών αναψυχής δικαιολογήθηκαν τεράστια ποσά μέσω εικονικών ενοικιάσεων των ιστιοπλοϊκών σκαφών και των θαλαμηγών για κρουαζιέρες. Αποτέλεσμα αυτής της δράσης, ήταν να εμφανίζονται αποδείξεις και τιμολόγια για την ενοικίαση σε ιδιώτες αυτών των σκαφών για βόλτες στο Αιγαίο, με κόστος 50.000 έως 100.000 € την εβδομάδα (Τα πέντε μεγάλα «πλυντήρια», 2010).

1.3 Η ποινική αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες στην Ελλάδα – Το ρυθμιστικό πλαίσιο.

Η ποινικοποίηση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος, τείνει να συγκεντρώσει όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά ενός κεντρικού, νέου παραδείγματος λειτουργίας στο σύγχρονο ποινικό δίκαιο όχι μόνο στο πεδίο των εγκλημάτων που μπορούν να χαρακτηριστούν ως οικονομικά. Είναι ουσιαστικά ένα παράδειγμα, το οποίο θέτει στο κέντρο του ενδιαφέροντος το προϊόν του εγκλήματος, δομώντας γύρω του την ποινική καταστολή. Τα βασικά χαρακτηριστικά αυτής της ποινικοποίησης είναι: α. η διεθνής προέλευσή της, με πάρα πολύ συγκεκριμένη ταυτότητα αντεγκληματικής πολιτικής, με την πρωτοκαθεδρία του αμερικανικού παραδείγματος να τίθεται σε πρώτο πλάνο και β. το ποινικό δίκαιο το οποίο χρησιμοποιείται χρησιμοθηρικά στην αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και μετατρέπεται σε ένα εργαλείο καταπολέμησης για ένα έγκλημα, για το οποίο είναι εξαιρετικά δύσκολος ο εντοπισμός του νέου προσβαλλόμενου έννομου αγαθού και ως εκ τούτου εντάσσεται στο σύστημα πρόληψη μακροκινδύνων στον οικονομικό τομέα (Καϊάφα –Γκμπάντι,2007).

Η ελληνική νομοθεσία που αφορά στην καταπολέμηση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος επηρεάστηκε από τις διεθνείς επιλογές και εκ των άνω. Πιο συγκεκριμένα επηρεάστηκε από την FATF, τους G8, το Συμβούλιο της Ευρώπης, την Ε.Ε και τον Ο.Η.Ε. (Καϊάφα –Γκμπάντι,2007).

Ο Ν.2145/1993, αποτελεί την πρώτη σοβαρή προσπάθεια του Έλληνα νομοθέτη για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Σε αυτόν τον νόμο δεν οριοθετείτε εννοιολογικά η παραπάνω εγκληματική δραστηριότητα, αλλά αποτελεί αναμφίβολα ένα πρώτο βήμα προς την σωστή κατεύθυνση. Με το άρθρο 5 του νόμου αυτού, εισάγεται το άρθρο 394 Α του Π.Κ, το οποίο ποινικοποιεί συγκεκριμένες εγκληματικές δραστηριότητες, δεσμεύει τραπεζικούς λογαριασμούς και εισάγει την υποχρέωση των χρηματοπιστωτικών οργανισμών να παρέχουν όλες τις απαραίτητες πληροφορίες που αφορούν το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος.

Ο Ν.2331/1995 ουσιαστικά αντικατέστησε τον προαναφερθέντα νόμο. Με τον νόμο αυτό, για πρώτη φορά, διατυπώθηκε εννοιολογικά το αδίκημα της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, ενώ υπάρχουν στον νόμο ρυθμίσεις οι οποίες δεσμεύουν τα ακίνητα και τους τραπεζικούς λογαριασμούς των κατηγορουμένων. Η σημαντικότερη τομή όμως που εισήχθη με αυτόν τον νόμο, είναι η σύσταση επιτροπής η οποία θα έχει ως σκοπό την διερεύνηση πληροφοριών για ύποπτες συναλλαγές. Ο νόμος όμως αυτός δέχτηκε αρκετές κριτικές όσον αφορά στον αυστηρό τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζεται το αδίκημα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και ιδίως με την διαδικασία της δήμευσης, χωρίς να έχει οριστικοποιηθεί η καταδίκη των κατηγορουμένων (Καϊάφα – Γκμπάντι,2007).

Ο Ν.3424/2005, αντικαθιστά την επιτροπή που προβλεπόταν με τον προαναφερθέντα νόμο και την μετατρέπει σε Εθνική Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες, ένα όργανο με αυξημένες αρμοδιότητες εναντίον του ξεπλύματος μαύρου χρήματος, διενεργώντας προκαταρκτική εξέταση ή προανάκριση ή έκδοση πορισμάτων. Μία ακόμη σημαντική τομή στον νόμο αυτό ήταν η θέσπιση της υποχρέωσης ορισμένων επαγγελματικών κατηγοριών όπως οι λογιστές, δικηγόροι ή συμβολαιογράφοι να αναφέρουν τυχόν ύποπτες συναλλαγές, γεγονός που επικρίθηκε έντονα, καθόσον έδινε την εντύπωση ότι μεταφέρει αστυνομικά καθήκοντα σε επαγγελματικές ομάδες(Καϊάφα –Γκμπάντι,2007).

Ο Ν.3691/2008 αυστηροποιεί τις ποινές προσθέτοντας χρηματικά πρόστιμα και εισάγει το αδίκημα της δωροδοκίας στα βασικά αδικήματα. Στον νόμο αυτόν επεκτείνονται επίσης τα υπόχρεα πρόσωπα που οφείλουν να καταγγέλλουν τυχόν ύποπτες συναλλαγές, όπως ενεχυροδανειστήρια και εταιρίες παροχής επιχειρηματικού κεφαλαίου (Αιτιολογική έκθεση, 2008)

Ο Ν.4557/2018 προβλέπει την σύσταση μητρώου πραγματικών δικαιούχων έχοντας ως στόχο την ενίσχυση της διαφάνειας των συναλλαγών αλλά και των νομικών προσώπων που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα. Προβλέπει επίσης ενισχυμένα μέτρα δέουσας επιμέλειας, αλλά και διευρύνονται τα υπόχρεα πρόσωπα με την προσθήκη υπηρεσιών συναλλαγών εικονικών νομισμάτων ή ψηφιακών πορτοφολιών. Επιπρόσθετα, διευρύνονται τα βασικά αδικήματα και εντάσσεται σε αυτά η εμπορία επιρροής και η δωροδοκία στον ιδιωτικό τομέα (Αιτιολογική έκθεση,2018).

1.4 Το ξέπλυμα βρόμικου χρήματος ως ένα εξαρτημένο έγκλημα. Οι διατάξεις του Π.Κ που συνδέονται με αυτό.

Το αδίκημα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες όπως αναφέρθηκε παραπάνω, προβλέπεται με τον Ν. 4557/2018, όπως αυτός τροποποιήθηκε με τον Ν.4816/2021, προκειμένου να συμμορφωθεί ο Έλληνας νομοθέτης με την υπ' αριθμόν 1673/2018 οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Το αδίκημα αυτό είναι εξαρτημένο, που σημαίνει ότι, για να στοιχειοθετηθεί απαιτείται η τέλεση μίας χρονικά και ουσιαστικά προγενέστερης αξιόποινης πράξης του βασικού εγκλήματος, από το οποίο και προκύπτει η νομιμοποιηθείσα περιουσία (Καπουράνη, 2022). Με άλλα λόγια απαιτείται η ύπαρξη ενός χρονικά προγενέστερου κύριου αδικήματος, το οποίο και αποτελεί την πηγή προέλευσης των παράνομα αποκτηθέντων κεφαλαίων, της οικονομικής δηλαδή αξίας (Κονταξής,2014).

Έτσι τα βασικά αδικήματα από τα οποία εξαρτάται το ξέπλυμα μαύρου χρήματος στον ελληνικό Π.Κ είναι: α. η εγκληματική οργάνωση η οποία περιγράφεται στο άρθρο 187 ΠΚ, β. η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας και οι τρομοκρατικές πράξεις (187Α), γ. η δωροδοκία και η δωροληψία του υπαλλήλου (235 και 236), δ. η

εμπορία επιρροής και η δωροληψία, δωροδοκία του ιδιωτικού τομέα (237A,B), ε. η δωροδοκία και δωροληψία πολιτικών προσώπων και δικαστικών λειτουργιών (159,159 A και 237), στ. η εμπορία ανθρώπων (323 A), ζ. η σωματεμπορία (351) και η. η το λαθρεμπόριο, η μη καταβολή χρεών προς το δημόσιο, εγκλήματα που στρέφονται εναντίον του περιβάλλοντος, η φοροδιαφυγή (Σάμιος,2022).

1.5 Τα μέσα που χρησιμοποιούνται από τους εγκληματίες ως εργαλεία για το ξέπλυμα βρόμικου χρήματος

1.5.1 Οι φορολογικοί παράδεισοι (tax heavens) – Η συμβολή των τραπεζικών ιδρυμάτων

Ο όρος φορολογικός παράδεισος, χρησιμοποιείται ευρέως από την δεκαετία του 1950 (Palan, 2009). Ο φορολογικός παράδεισος ή υπεράκτιο χρηματοπιστωτικό κέντρο είναι οποιαδήποτε χώρα ή οντότητα η οποία προσφέρει τις ελάχιστες φορολογικές υποχρεώσεις σε αλλοδαπά άτομα ή επιχειρήσεις. Οι χώρες αυτές, δεν απαιτούν από τις επιχειρήσεις να λειτουργούν εκτός της επικράτειάς τους ή τους ιδιώτες να μένουν εντός των ορίων τους προκειμένου να λάβουν τα φορολογικά οφέλη που τους προσφέρουν (Tax heaven, 2024). Σύμφωνα με την ΑΑΔΕ ως κράτη που έχουν προνομιακό φορολογικό καθεστώς μπορούν να χαρακτηριστούν εκείνα στα οποία το νομικό πρόσωπο ή νομική οντότητα φορολογείται είτε επί των κερδών είτε επί των εισοδημάτων είτε του κεφαλαίου του οποίου ο συντελεστής είναι ίσος ή κατώτερος από το 60% του συντελεστή φορολογίας νομικών οντοτήτων και νομικών προσώπων, που θα οφειλόταν σύμφωνα με τις διατάξεις της ελληνικής φορολογικής νομοθεσίας, στην περίπτωση που θα ήταν φορολογικός κάτοικος ή θα διατηρούσε μόνιμη εγκατάσταση στην Ελλάδα (Οι 42 «φορολογικοί παράδεισοι» που βρίσκονται στον κατάλογο της ΑΑΔΕ, 2023). Σύμφωνα, με τον ΟΑΣΑ, προκειμένου ένα κράτος να χαρακτηριστεί ως φορολογικός παράδεισος θα πρέπει να έχει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά: α. μηδενική έως πολύ χαμηλή φορολόγηση, β. να επιτρέπει να ιδρύονται στο έδαφός τη εταιρίες χωρίς την απαραίτητη φυσική παρουσία του επιχειρηματία, γ. να υπάρχει αδιαφάνεια σε όλους τους τομείς, δ. να προβλέπει στην νομοθεσία της την μη ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τα τραπεζικά δεδομένα ή συναλλαγές των εταιριών ή φυσικών προσώπων που επενδύουν στα κράτη αυτά. (ΟΟΣΑ, 2000:16-20).

Οι χώρες αυτές, εκτός από ευνοϊκό φορολογικό καθεστώς, προσφέρουν και υπηρεσίες private banking. Η συμβολή των τραπεζικών ιδρυμάτων στα εγκλήματα των ισχυρών, μέσα από την διασφάλιση των περιουσιακών τους στοιχείων πέρα από κάθε κανόνα, επιφέρει τεράστια κέρδη και ιδιαίτερα στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που έχουν την έδρα στους σε φορολογικούς παραδείσους (Βιδάλη, 2019:320). Ένας από τους κυριότερους λόγους της δημιουργίας των φορολογικών παραδείσων είναι η υψηλή ανταγωνιστικότητα στις σύγχρονες καπιταλιστικές κοινωνίες. Στις χώρες αυτές το τραπεζικό απόρρητο είναι δεδομένο στην εξυπηρέτηση των συμφερόντων των ισχυρών και οι ιδιωτικές επενδύσεις δεν μπορούν να ελεγχθούν από τις κυβερνήσεις τους (Σταμούλη,2019:215-16).

Σύμφωνα με τον Φαλτσιανί, οι κυριότερες πρακτικές για την διασφάλιση του απορρήτου και προστασίας της κρυμμένης περιουσίας συστηματοποιούνται ως εξής: α. Μέσω της διαίρεσης των στοιχείων της πληροφορίας, της αρχής του παζλ, β. μέσω της αρχής της πληροφορίας και του πληθωρισμού, τον βομβαρδισμό δηλαδή των ερευνητών με πληροφορίες με αποτέλεσμα να μην μπορούν να διακρίνουν τις πιο σημαντικές, γ. μέσω της αποσπασματικής πληροφορίας, όταν δεν είναι δυνατός ο χειρισμός της πληροφορίας στο σύνολό της, δ. μέσω της παρεμπόδισης του ελέγχου εσωτερικά και της γενικευμένης αντίδρασης σε οποιονδήποτε εσωτερικό έλεγχο στα συστήματα των τραπεζών, ε. μέσω της γεωγραφικής διάχυσης της πληροφορίας, καθώς τα δεδομένα των παγκόσμιων τραπεζών βρίσκονται αποθηκευμένα σε πολλές περιοχές του κόσμου και στ. μέσω της κίνησης χρημάτων από λογαριασμό σε λογαριασμό και της εξαφάνισης των ενδιάμεσων κινήσεων (Βιδάλη, 2019:323-324).

Η αφανής οικονομική εγκληματικότητα, οφείλεται σε πολλούς παράγοντες όπως: α. την δυσκολία στην ανίχνευση της διαδρομής του χρήματος και στα τραπεζικά δεδομένα, β. στα απροσπέλαστα αρχεία των οικονομικών δεδομένων, μέσω των ειδικών καθεστώτων που διέπουν τους φορολογικούς παραδείσους, γ. το γεγονός ότι το οικονομικό έγκλημα προπορεύεται από τους ελεγκτικούς μηχανισμούς ταυτιζόμενο με το Ο.Ε και την διαφθορά, δ. την ανάπτυξη δικτύων διακίνησης χρήματος εκτός των επίσημων οργανωμένων αγορών, ε. της έλλειψης ελεγκτικών μηχανισμών που να υπάγονται στην δικαστική λειτουργία και στ. στο κενό και την ασάφεια στη αποσαφήνιση του οικονομικού εγκλήματος, προκειμένου να εισαχθεί ένα αποτελεσματικό νομικό πλαίσιο (Μιχαλοπούλου, 2019:336-342). Ο απώτερος στόχος κάθε δράστη που ξεπλένει βρόμικο χρήμα είναι η μετατροπή, απόκρυψη και η νομιμοφανής κατοχής της παρανόμως αποκτηθείσας περιουσίας, μέσω της ενσωμάτωσης του εγκληματικού προϊόντος στο επίσημο χρηματοδοτικό και οικονομικό κύκλωμα (Κονταξής, 2014).

Η δικαστηριακή πρακτική έχει αποδείξει με τον πιο καταφανή τρόπο, ότι οι υπεράκτιες εταιρίες διαδραματίζουν ανέκαθεν πολύ σημαντικό ρόλο στην μεταφορά, απόκρυψη και ξέπλυμα παράνομων κεφαλαίων, για τον λόγο ότι τα στοιχεία των υποκρυπτόμενων φυσικών προσώπων δεν αποκαλύπτονται ποτέ. Επίσης, το παγκοσμιοποιημένο τραπεζικό σύστημα ευνοεί μέσα από δαιδαλώδης διαδρομές και ποικιλία επενδυτικών προϊόντων, τη μεταμόρφωση και απόκρυψη του μαύρου χρήματος (Μιχαλοπούλου, 2019:337).

Η ανάπτυξη των φορολογικών παραδείσων ήταν απότοκο της φιλελευθεροποίησης της σύγχρονης κοινωνίας, μέσα από την αντίστοιχη διαμόρφωση της αντίληψης της κοινωνίας, η οποία συνοψίζεται περιληπτικά στα λόγια του Μαρξ: *Τα χρήματα αποτελούν το ύψιστο καλό και αυτό έχει ως συνέπεια και ο κάτοχός τους να είναι καλός. Τα χρήματα με γλιτώνουν από το να είμαι άτιμος, οπότε θεωρείται ως δεδομένο ότι είμαι έντιμος* (Βασιλαντωνοπούλου, 2014:335). Οι πιο γνωστές χώρες οι οποίες έχουν χαρακτηριστεί ως φορολογικοί παράδεισοι είναι η Ολλανδία, το Λουξεμβούργο, οι Βερμούδες, τα νησιά Κέμαν, η Σιγκαπούρη και η Ελβετία

(Singh,2023). Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός, ότι μεγάλοι πολυεθνικοί όμιλοι, όπως η Apple, Nike, Pfizer, Microsoft, General Electric χρησιμοποιούν τους φορολογικούς παραδείσους, προκειμένου να απολαμβάνουν χαμηλή φορολόγηση (Study:73% of Fortune 500 Companies Used Offshore Tax Heavens in 2016, 2017)

1.5.2 Η πρακτική της απόκρυψης περιουσιακών στοιχείων και ο πραγματικός δικαιούχος

Μία εξαιρετικά διαδεδομένη σε παγκόσμιο επίπεδο πρακτική αποπροσανατολισμού και παραπλάνησης των ελεγκτικών αρχών στην διαδικασία ξεπλύματος μαύρου χρήματος, είναι η απόκρυψη εσόδων και περιουσιακών στοιχείων μέσω της χρησιμοποίησης εταιρικών οχημάτων, τα οποία διευκολύνουν στην κάλυψη των παράνομα αποκτηθέντων κεφαλαίων, πριν αυτά ενταχθούν στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Αν και η συμβολή των εταιρικών αυτών οχημάτων στην παγκόσμια επιχειρηματική δραστηριότητα είναι μεγάλη, ωστόσο αξίζει να σημειωθεί ότι αποτελούν βασικό εργαλείο νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και προάγουν επιπλέον εγκλήματα όπως η δωροδοκία, η απάτη, η διαφθορά και η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας (FATF,2014).

Η χρήση των εταιρικών αυτών οχημάτων, αποτελεί μία έκφανση της συμβιωτικής σχέσης μεταξύ νομιμότητας και παρανομίας μέσα σε μία κοινωνία, καθόσον δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις κατά τις οποίες παρατηρείται το φαινόμενο διάφορα μέσα ή εργαλεία που δημιουργήθηκαν με σκοπό να ευεργετούν το δημόσιο συμφέρον, να καταλήγουν ως εργαλεία για την τέλεση εγκληματικών δραστηριοτήτων από διάφορες εγκληματικές ομάδες (Chambliss, 2008:70-71).

Τα εταιρικά οχήματα, είναι τα μέσα που χρησιμοποιούνται με σκοπό την απόκρυψη από τις φορολογικές αρχές του πραγματικού δικαιούχου (beneficial owner) ή δικαιούχων εάν πρόκειται για μία ομάδα, ο οποίος ελέγχει παράνομα αποκτηθέντα κέρδη είτε χρηματοοικονομικά είτε περιουσιακά. Τα κέρδη αυτά είναι κεφάλαια τα οποία προέρχονται από την χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, φοροδιαφυγή, ξέπλυμα μαύρου χρήματος, προϊόντα εκτεταμένης διαφθοράς (What is beneficial ownership, 2022).

Τα εταιρικά οχήματα τα οποία χρησιμοποιούνται, προκειμένου οι εγκληματίες ή εγκληματικές ομάδες να αποκρύψουν τα παράνομα αποκτηθέντα κέρδη τους είναι:

α. οι εταιρίες κελύφη, όπου στην πραγματικότητα πρόκειται για μη λειτουργικές εταιρικές οντότητες. Τα νομικά αυτά πρόσωπα, δεν έχουν σημαντικά περιουσιακά στοιχεία, επιχειρηματικές δραστηριότητες, εργαζομένους ή ανεξάρτητη δράση. Μέσω της ιδιωτικής τραπεζικής, ένα τραπεζικό στέλεχος ιδρύει μία εταιρία κέλυφος για λογαριασμό του πελάτη του και στην συνέχεια ανοίγει μεγάλο αριθμό τραπεζικών λογαριασμών στο όνομα αυτής της εταιρίας, πίσω από την οποία βέβαια κρύβεται ο πελάτης του. Το γεγονός ότι αυτή η εταιρία, δεν έχει καμία οικονομική δραστηριότητα, καθιστά ανέφικτο τον έλεγχο της από τις φορολογικές αρχές, οι οποίες εξαιτίας αυτού του γεγονότος αδυνατούν να βρουν τους πραγματικούς

ιδιοκτήτες της εταιρίας. Ο εταιρίες αυτές ιδρύονται συνήθως σε παράκτια (off-shore) χρηματοπιστωτικά κέντρα (Emile van der Does de Willebois and others, 2011:33-36). β. Οι εταιρίες ράφια, αποτελούν νομικές οντότητες οι οποίες είναι ουσιαστικά αδρανείς, δεν έχουν ενεργούς μετόχους, διοικητικό συμβούλιο και ενσωματώνονται σε ένα συγκεκριμένο καταστατικό ή μνημόνιο, προκειμένου να πωληθούν μελλοντικά σε μεταγενέστερο χρόνο. Όταν θα έρθει η στιγμή της πώλησης, τότε οι μέχρι τότε αδρανείς μέτοχοι, μεταβιβάζουν τα μερίδιά τους στα διευθυντικά στελέχη και στον αγοραστή, και υποβάλλοντας την παραίτησή τους, δίνουν την εντύπωση στις φορολογικές αρχές ότι η εταιρία ήταν καθόλα νόμιμη (Emile van der Does de Willebois and others, 2011:36-38). γ. Οι εταιρίες βιτρίνα, οι οποίες χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για την δωροδοκία κρατικών αξιωματούχων και δικαστικών λειτουργιών. Αυτού του είδους οι οντότητες, ευνοούν το ξέπλυμα μαύρου χρήματος μέσω της ανάμειξης νομίμων κεφαλαίων με παράνομα αποκτηθέντα περιουσιακά στοιχεία, καταφέρνοντας να διακινούνται τεράστια ποσά χωρίς να προσελκύουν το ενδιαφέρον των διωκτικών αρχών (Emile van der Does de Willebois and others, 2011:39). δ. Τα καταπιστεύματα, κατέχουν μικρό μερίδιο στην διαδικασία ξεπλύματος βρώμικου χρήματος. Σε αυτήν την περίπτωση, ένα φυσικό πρόσωπο έχει την δυνατότητα να τοποθετεί τα κεφάλαια του σε ένα trust σε μία χώρα που αποτελεί φορολογικό παράδεισο, διατηρώντας όμως τον έλεγχό του, είτε ως εντολοδόχος είτε ως προστάτης του καταπιστεύματος. Το καταπίστευμα δημιουργείται από ένα τρίτο μέρος και έτσι αποκρύπτεται η πραγματική ταυτότητα του δικαιούχου (Emile van der Does de Willebois and others, 2011:44). ε. τα ιδρύματα, αποτελούν ανεξάρτητες οικονομικές οντότητες που χρησιμοποιούνται για μη κερδοσκοπικές επιχειρηματικές δραστηριότητες ή φιλανθρωπικούς σκοπούς. Σε αυτά εκχωρούνται περιουσιακά στοιχεία ή περιουσιακά δικαιώματα (Emile van der Does de Willebois and others, 2011:47).

1.5.3 Μεταφορέας παράνομου χρήματος (Money mule).

Οι money mules, είναι εκείνα τα άτομα τα οποία είτε εις γνώση τους είτε εν αγνοία τους προσφέρουν σημαντική βοήθεια στην διαδικασία ξεπλύματος βρώμικου χρήματος. Τα άτομα αυτά, έχοντας ως σκοπό το προσωπικό τους όφελος, χρησιμοποιούν τους τραπεζικούς τους λογαριασμούς ή τις εταιρίες τους ή άλλες επιχειρηματικές οντότητες τις οποίες διαθέτουν ή νομικά πρόσωπα όπως φιλανθρωπικά ιδρύματα ή σωματεία, προκειμένου να νομιμοποιήσουν παράνομα αποκτηθέντα κέρδη τρίτων προσώπων. Με αυτόν τον τρόπο αποκρύπτεται η πραγματική ταυτότητα του δράστη και δεν είναι δυνατή η ανίχνευση της πραγματικής διαδρομής του χρήματος. Οι άνθρωποι αυτοί στρατολογούνται από τους δράστες με διάφορους τρόπους όπως η παροχή σημαντικών οικονομικών οφελών. Επίσης, εξαπατούνται όταν νομίζουν ότι έχουν μία ρομαντική ερωτική σχέση ή αμοιβαίες σχέσεις εμπιστοσύνης με τους δράστες. Πολλές φορές οι άνθρωποι αυτοί είναι θύματα διαδικτυακής απάτης (Matthew DeSantis and others, 2011).

Κεφάλαιο 2: Τουριστικός κλάδος και νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες

2.1 Ο κλάδος του τουρισμού στην Ε.Ε και την Ελλάδα

Η συμβολή του τουριστικού κλάδου στη τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εγχώριο επίπεδο είναι τεράστια. Ο τουρισμός και η εστίαση, αντιστοιχούν στο 6,1% του συνόλου των επιχειρήσεων στην Ελλάδα. Το 2021, η χρονιά κατά την οποία η πανδημία covid-19, άφησε το αποτύπωμά της οι επιχειρήσεις στον τομέα της εστίασης και στον τομέα υπηρεσιών παροχής καταλύματος αντιστοιχούσαν σε 1,9 εκατομμύρια. Στον τομέα αυτόν της οικονομίας, το ίδιο έτος απασχολούνταν 9,9 εκατομμύρια εργαζόμενοι, ποσοστό που αντιστοιχούσε στο 6,3% του συνόλου των εργαζομένων στις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις και ο καθαρός κύκλος εργασιών του τομέα αυτού υπολογίζεται στα 446 δισεκατομμύρια ευρώ (Παπάζογλου, 2024).

Η τουριστική δραστηριότητα, αποτελεί έναν από τους πιο ισχυρούς μοχλούς ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας και το έτος 2023 μπήκαν στα κρατικά ταμεία από αυτόν τον κλάδο περισσότερα από 18 δισεκατομμύρια ευρώ. Βέβαια, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού προειδοποιεί ότι παρά το θετικό κλίμα, η αύξηση του κόστους και της αβεβαιότητας θα οδηγήσουν τους τουρίστες να στραφούν σε προσφοράς αλλά και κοντινότερους προορισμούς (Κοτσοβού, 2023). Ο κλάδος του τουρισμού μπορεί να διαδραματίσει σημαίνοντα ρόλο στην ανάπτυξη των ευρωπαϊκών περιφερειών, μέσω των υποδομών οι οποίες δημιουργούνται για να εξυπηρετήσουν τις ανάγκες του τουρισμού, οι οποίες συμβάλλουν την τοπική οικονομική ανάπτυξη, αλλά και στην δημιουργία θέσεων εργασίας που δημιουργούνται ή διατηρούνται και μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως ανάχωμα στην αγροτική ή βιομηχανική παρακμή (Eurostat, 2017).

Η συμβολή του τουρισμού στην περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας είναι εξαιρετικά μεγάλη. Περιφέρειες, οι οποίες στο παρελθόν αντιμετώπιζαν υψηλά ποσοστά ανεργίας και υπανάπτυξη, κατάφεραν σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα λόγω της διασποράς των τουριστικών περιοχών ανά την χώρα να γνωρίσουν μεγάλη οικονομική άνθηση (ΙΝΣΕΤΕ, 2023). Η Ελλάδα, συγκριτικά με άλλες χώρες, έχει πολλά συγκριτικά πλεονεκτήματα που την διαφοροποιούν ως τουριστικό προορισμό, όπως η πολιτιστική κληρονομιά, η μεγάλη ακτογραμμή και το φυσικό κάλος. Το βασικό χαρακτηριστικό του ελληνικού τουριστικού προϊόντος, είναι ο γεωγραφικός προσδιορισμός της ζήτησης από το εξωτερικό, με μεγαλύτερο κομμάτι να προέρχεται από την ευρωπαϊκή ήπειρο. Οι δύο χώρες οι οποίες κατέχουν την μερίδα του λέοντος στις τουριστικές αφίξεις στην Ελλάδα, είναι την τελευταία δεκαετία το Ηνωμένο Βασίλειο και η Γερμανία (IOBE, 2012). Σε επίπεδο οικονομικών μεγεθών, η συμβολή του τουριστικού κλάδου στην ελληνική οικονομία διαμορφώθηκε στο 11,5% του ΑΕΠ για το 2023, ενώ η πρόβλεψη για το 2024 είναι ότι ο κλάδος θα αντιμετωπίσει ισχυρές προκλήσεις λόγω των παγκόσμιων εξελίξεων, που θα δοκιμάσουν την ανθεκτικότητά του (Σούκη, 2023).

Από την άλλη πλευρά, αν και ο τουρισμός αποτελεί την κινητήρια δύναμη πολλών χωρών σε παγκόσμιο επίπεδο, ωστόσο ενέχει και μία σκοτεινή πλευρά, που προκαλεί προβλήματα σε πολλά επίπεδα. Ο υπερτουρισμός, αποτέλεσε μία μάστιγα στον κλάδο, ιδιαίτερα μετά την πανδημία. Το σημαντικότερο πρόβλημα που δημιουργεί το φαινόμενο αυτό είναι ο συνωστισμός στις τουριστικές περιοχές, τόσο για τους μόνιμους κατοίκους όσο και για τον ντόπιο πληθυσμό, δυσχεραίνοντας την εμπειρία περιήγησης στα τοπικά αξιοθέατα σπαταλώντας μεγάλο χρόνο στις ουρές. Σημαντικό ρόλο στην μετατροπή τουριστικών θέρετρων σε hotspots παίζουν τα κοινωνικά δίκτυα (Κοντομήτρος, 2023). Η έλλειψη υποδομών, η υπερδόμηση, η επιβάρυνση του περιβάλλοντος αποτελούν άμεσο κίνδυνο για την αλλοίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών, με άμεσο αντίκτυπο τόσο στην φήμη της χώρας όσο και στο τουριστικό προϊόν εν γένει. Η κατανομή των τουριστικών αφίξεων στην χώρα σε περισσότερες περιφέρειες της χώρας, θα πρέπει να αποτελέσει πρωταρχικό στόχο της εκάστοτε πολιτικής σε σχέση με τον κλάδο (Ντιγριντάκης, 2024).

2.2 Ο τουριστικός κλάδος και οι συνθήκες που ευνοούν την εκμετάλλευσή του από το Ο.Ε

Ομάδες Ο.Ε καθώς και μεμονωμένα άτομα που σχετίζονται με το διακρατικό έγκλημα, πολύ συχνά εκμεταλλεύονται τα τουριστικά θέρετρα καθώς και την τουριστική βιομηχανία, προκειμένου να πετύχουν τους εγκληματικούς τους σκοπούς. Ο πρωταρχικός στόχος των εγκληματικών αυτών ομάδων είναι να αποφύγουν με κάθε τρόπο την επιβολή του νόμου, εκμεταλλευόμενοι πλήρως το πρόσφορο έδαφος που βρίσκουν κατά την δραστηριοποίησή τους στις περιοχές αυτές (Norio, 2021). Άλλωστε, το Ο.Ε, δεν αποτελεί μόνο ένα σύστημα κάλυψη καταναλωτικών αναγκών αλλά λειτουργεί και ως ένα σύστημα προκειμένου να ασκηθεί έλεγχος. Οι ανάγκες που καλύπτονται μέσα από το σύστημα παροχής παράνομων αγαθών και υπηρεσιών που προσφέρει το Ο.Ε, οδηγούν στο να επιτευχθούν αντίστοιχες συναινέσεις για την κοινωνική τους νομιμοποίηση σε μερίδες του πληθυσμού (Σταμούλη, 2019:216). Η κύρια αιτία του οικονομικού εγκλήματος και της διαφθοράς είναι ο προσωρινός αποπροσανατολισμός ενός ηθικού συστήματος, το οποίο επιβεβαιώνει τυπικά τον κοινωνικοοικονομικό προσανατολισμό των δραστών προς δίκαιες αλληλεπιδράσεις μέσα σε ένα σύστημα θεμελιωδώς αρμονικό (Αντωνόπουλος και Hall, 2019:251).

Ιστορικά, τα αεροδρόμια, τα λιμάνια, οι συνοριακές περιοχές, οι ζώνες ελεύθερων συναλλαγών που δημιουργήθηκαν με σκοπό την οικονομική ανάπτυξη χωρών και τοπικών κοινωνιών, κατέληξαν να γίνονται στόχοι από εγκληματικές οργανώσεις, οι οποίες έχουν εγκληματικούς σκοπούς. Τα λιμάνια για παράδειγμα, έχουν γίνει στόχος πολλών εγκληματικών οργανώσεων για λαθρεμπόριο, όπως αυτό των ναρκωτικών (Norio, 2021). Άλλωστε, όταν κάποιος προσπαθεί να αφηγηθεί την ιστορία του ξεπλύματος βρόμικου χρήματος, παρατηρεί ότι από την πρώτη στιγμή αυτό το έγκλημα κατασκευάστηκε αλλά και εξελίχθηκε μονοσήμαντα σαν μία άλλη πτυχή του Ο.Ε και δη του πολέμου κατά των ναρκωτικών (Βασιλαντωνοπούλου,

2019: 257). Τα λιμάνια, τα οποία χρησιμοποιούνται για εγκληματικές δράσεις, χαρακτηρίζονται από τεράστια εισροή ανθρώπων και φορτίων και ως εκ τούτου ο αποτελεσματικός έλεγχος από τις αρμόδιες αρχές κρίνεται ανεπαρκής (Norio, 2021).

Χαρακτηριστικό παράδειγμα διείσδυσης του Ο.Ε στον τουριστικό κλάδο, είναι αυτό της ιταλικής μαφίας, όπου υπολογίζεται, ότι το έτος 2021 η κυβέρνηση της Ιταλίας, υπολόγιζε ότι η μαφία θα εισέπραττε από τον τουριστικό κλάδο, πάνω από 2,2 δις ευρώ. Οι μαφιόζοι ξεπλένουν μέσω του τουριστικού κλάδου, δισεκατομμύρια ευρώ, υπονομεύοντας της τουριστική δραστηριότητα της χώρας. Τα μεγαλύτερα θύματά τους ήταν τα ξενοδοχεία και τα εστιατόρια, τα οποία αγωνιζόταν για να επιβιώσουν από τις συνέπειες της πανδημίας. Οι εγκληματικές αυτές οργανώσεις, χρησιμοποιούν τις μεγάλες επιχειρήσεις του κλάδου με έμφαση τα ξενοδοχεία, ως βιτρίνα, ως ένα μέτωπο για να ξεπλένουν το βρόμικο χρήμα που αποκτούν από παράνομες δραστηριότητες όπως η εμπορία ναρκωτικών και οι εκβιασμοί. (Mafia infiltration in tourism sector worries Italian government, 2021).

Οι περιοχές όπου αναπτύσσεται ο μαζικός τουρισμός, παρέχουν πολλές ευκαιρίες σε οργανωμένες εγκληματικές ομάδες. Ο τουρισμός αποτελεί ένας από τους μεγαλύτερους οικονομικούς τομείς σε παγκόσμιο επίπεδο και ως εκ τούτου κρίνεται αναγκαία η ανάλυση των τουριστικών θέρετρων ως φυσικών χώρων τους οποίους εκμεταλλεύονται διακρατικές εγκληματικές ομάδες προκειμένου να πετύχουν τους σκοπούς τους (United Nations World tourism organization , 2006).

Το 2019 η τουριστική οικονομία, παρήγαγε 8,9 τρις δολάρια και αντιπροσώπευε το 10,3% του παγκόσμιου ΑΕΠ. Εκτός από την συμβολή στο ΑΕΠ πολλών χωρών, χάρη στις επενδύσεις στον τουριστικό κλάδο και τις δαπάνες, αυξήθηκε η μαζική μετακίνηση τουριστών σε όλο τον κόσμο, συνεπικουρούμενη από φθηνά εισιτήρια και λιγότερο πολύπλοκες διαδικασίες θεωρήσεων (United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC), 2019). Η μαζική διασυννοριακή μετακίνηση των τουριστών σε συνδυασμό με την ανάπτυξη της τουριστικής οικονομίας, έχουν προσφέρει στους εγκληματίες ιδιαίτερα αυξημένη κινητικότητα δίνοντας νέες ευκαιρίες εγκληματικών ενεργειών (Shelley, 2011:8-10). Ταυτόχρονα, η επέκταση της τουριστικής οικονομίας, διευκολύνει την απόκρυψη κερδών παράνομης προέλευσης, τα οποία επενδύονται στην τουριστική βιομηχανία(Savona and Riccardi, 2015:202).

Οι κυβερνήσεις σε όλο τον κόσμο, έχουν επικεντρωθεί κυρίως στην ασφάλεια των τουριστών στις τουριστικές περιοχές. Οι αναλύσεις των μελετητών για την σχέση μεταξύ εγκλήματος και τουρισμού, επικεντρώθηκαν κυρίως σε ευκαιριακά εγκλήματα εναντίον τουριστών ή πιθανών τρομοκρατικών επιθέσεων σε τουριστικά θέρετρα, επιδιώκοντας να δημιουργήσουν έναν «κοινωνικό συναγερμό». Επιπλέον, οι αναλύσεις της σχέσης μεταξύ του εγκλήματος και των τουριστικών περιοχών τείνουν να επικεντρώνονται κυρίως στον εντοπισμό εστιών εγκλήματος, όπου οι τουρίστες είναι ιδιαίτερα ευάλωτοι, όπως τα μπαρ και τα νυχτερινά κέντρα(Norio,2021). Παρόλα αυτά, πολλοί μελετητές έχουν επισημάνει ότι ο τουρισμός έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον σε σχέση με το διεθνικό έγκλημα καθόσον οι μαζικοί τουριστικοί

προορισμοί διαθέτουν από μόνοι τους χαρακτηριστικά που βοηθούν την εγκληματική δραστηριότητα. Η τουριστική βιομηχανία, μπορεί να χρησιμεύει ως ένα μέτωπο για εγκληματικές επιχειρήσεις, επιτρέποντας στους εγκληματίες να παραμένουν δυσδιάκριτοι. Την ίδια στιγμή, τα τουριστικά θέρετρα «άφθονες ρυθμίσεις σύγκλισης παραβατών», όπως μπαρ, ξενοδοχεία, νυχτερινά μαγαζιά, τα οποία όντας πλήρως λειτουργικά μπορούν να δημιουργήσουν τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την τέλεση εγκληματικών δραστηριοτήτων (Felson, 2006).

Τα τουριστικά θέρετρα έχουν τέσσερα κύρια χαρακτηριστικά που διευκολύνουν την ανάπτυξη του Ο.Ε: α. ο υψηλός τζίρος που δημιουργείται από τους εγχώριους και ξένους τουρίστες καθώς και τους εργαζομένους ή επιχειρηματίες οι οποίοι επενδύουν σε τουριστικές επιχειρήσεις, β. το μεγάλο επίπεδο ανωνυμίας που απολαμβάνουν οι ταξιδιώτες στα μεγάλα τουριστικά θέρετρα, καθώς με δεδομένο ότι οι άγνωστοι δεν ξεχωρίζουν, αυτό έχει σαν αποτέλεσμα οι τοπικές αρχές καθώς και ο ντόπιος πληθυσμός να μην έχουν την ικανότητα να διακρίνουν τα πιθανά για τέλεση εγκληματικών δραστηριοτήτων άτομα και παρατηρείται το φαινόμενο πολλοί φυγόδοκοι να παρουσιάζονται είτε ως τουρίστες είτε ως επιχειρηματίες που δραστηριοποιούνται στον κλάδο, γ. ο υψηλός όγκος οικονομικών συναλλαγών που απορρέουν από την τάση των τουριστών να έχουν απεριόριστες καταναλωτικές συνήθειες, σε συνδυασμό με τις υψηλές ροές επενδύσεων και κερδών στον τομέα της τουριστικής βιομηχανίας. Επιπρόσθετα, οι υψηλές οικονομικές ροές συμβάλλουν στην κυκλοφορία συναλλάγματος και εγχώριου νομίσματος, πίσω από τα οποία μπορεί να κρύβεται παράνομο χρήμα που σε συνδυασμό με τις επενδύσεις σε ακίνητα στον τομέα του τουρισμού σε χώρους όπως μπαρ, εστιατόρια και ξενοδοχεία αποτελούν μίας πρώτης τάξεως ευκαιρία σε εγκληματικές οργανώσεις να διαπράξουν οικονομικά εγκλήματα και δ. το τέταρτο χαρακτηριστικό αφορά στην τάση των μαζικών τουριστικών θέρετρων τα οποία εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τον τουρισμό, να κρύβουν ή να αρνούνται τα εγκλήματα υπό τον φόβο να μην αποθαρρύνουν τους τουρίστες. Προκειμένου οι κυβερνήσεις να αποκομίσουν έσοδα από τον τουριστικό κλάδο, τείνουν να παρέχουν εκτεταμένα μέτρα ασφαλείας για να περιορίσουν τα ορατά εγκλήματα στα τουριστικά θέρετρα, πράγμα που μπορεί να οδηγήσει ακόμα και στην εμπέδωση κλίματος ασφάλειας στις εγκληματικές οργανώσεις, πίσω από τις οποίες κρύβονται φυγάδες (Norio, 2021).

Τα περισσότερα από τα μεγάλα τουριστικά θέρετρα, μοιράζονται ένα κύριο κοινό χαρακτηριστικό, που μπορεί να διευκολύνει τις διακρατικές εγκληματικές δραστηριότητες, που απορρέουν από την γεωστρατηγική τους θέση. Έτσι, τα μεγάλα τουριστικά θέρετρα, προσφέρουν στο Ο.Ε υψηλά δικτυωμένες υλικοτεχνικές και χρηματοοικονομικές διασυνδεδεμένες δομές. Με βάση τα κύρια χαρακτηριστικά που αναπτύχθηκαν παραπάνω και με δεδομένη την γεωστρατηγική θέση των τουριστικών θέρετρων, το Ο.Ε μπορεί να εκμεταλλευτεί τις περιοχές μαζικού τουρισμού με τους εξής τρόπους: α. ως πλατφόρμες για την διαμεσολάβηση και επίβλεψη εγκληματικών συμφωνιών και επιχειρήσεων όπως η εμπορία και διακίνηση ναρκωτικών, β. ως περιοχές για ξέπλυμα παράνομων κερδών που

προέρχονται από έτερες εγκληματικές δραστηριότητες και γ. ως μέρη κατάλληλα για να ξεφύγουν ως φυγάδες από την επιβολή του νόμου (Norio, 2021).

2.3 Εγχώρια και διεθνή τουριστικά θέρετρα και η σύνδεσή τους με το ξέπλυμα βρόμικου χρήματος.

Με βάση την παραπάνω ανάλυση, προκύπτει το συμπέρασμα ότι ο τουριστικός κλάδος αποτελεί ένα ελκυστικό στόχο για όλους εκείνους οι οποίοι επιθυμούν μέσω του Ο.Ε να χρησιμοποιήσουν όλα τα μέσα που τους διαθέτει προκειμένου να νομιμοποιήσουν τα παράνομα αποκτηθέντα κεφάλαιά τους. Τα τουριστικά θέρετρα σε όλο τον κόσμο, όπου διακινείται τεράστια ποσότητα κεφαλαίων, έχουν ένα κοινό μεταξύ τους χαρακτηριστικό, την διαφθορά. Η διαφθορά, η οποία αποτελεί το θεμέλιο λίθο, για την άνθηση του Ο.Ε, δίνει μέσω των ανθρώπων που την αντιπροσωπεύουν, όλα εκείνα τα εργαλεία για να πετύχουν τους εγκληματικούς τους σκοπούς.

Στα επόμενα κεφάλαια, θα παρουσιαστούν και θα αναλυθούν τουριστικά θέρετρα από όλο τον κόσμο, στα οποία έχει διεισδύσει το Ο.Ε και χρησιμοποιούνται ευρέως από μεμονωμένα άτομα ή εγκληματικές οργανώσεις, για νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Οι περιοχές οι οποίες επιλέχθηκαν για να αποδειχτεί η άρρηκτη σχέση μεταξύ τουριστικού κλάδου και ξεπλύματος βρόμικου χρήματος, προέρχονται από όλες τις ηπείρους ανά την υφήλιο, προκειμένου να τονιστεί ότι το οικονομικό έγκλημα, δεν εμφανίζεται μόνο στις φτωχότερες ηπείρους, αλλά σε όλα τα τουριστικά θέρετρα στα οποία υπάρχουν ευνοϊκές συνθήκες. Επιπλέον, πρέπει να υπογραμμιστεί, ότι δεν υπάρχει εκτεταμένη έρευνα, όσον αφορά τον τρόπο με τον οποία το Ο.Ε χρησιμοποιεί τις τουριστικές περιοχές, προκειμένου να ξεπλύνει βρόμικο χρήμα, με ελάχιστες αναφορές σε δράσεις της ρωσικής ή ιταλικής μαφίας σε διεθνούς φήμης τουριστικά θέρετρα (Norio, 2021).

Τα παραδείγματα που χρησιμοποιούνται στα επόμενα κεφάλαια προέρχονται από την Ελλάδα, την Νότια Αμερική και την Ευρώπη. Όσον αφορά στην Ελλάδα, η Μύκονος αποτελεί το χαρακτηριστικό παράδειγμα δράσης Ο.Ε και άμεσης σύνδεσης του με πρακτικές οικονομικού εγκλήματος, όπως το ξέπλυμα χρήματος. Το παράδειγμα αυτό, δείχνει ξεκάθαρα, ότι το οικονομικό έγκλημα έχει απλώσει τα πλοκάμια του από πολύ νωρίς στην Ελλάδα, εκμεταλλευόμενο όλες εκείνες τις συνθήκες που απαιτούνται για να ευδοκιμήσει. Και το νησί της Μυκόνου τις προσφέρει απλόχερα. Από ένα νησί που την δεκαετία του 60 ήταν ένας άγνωστος προορισμός, κατέληξε να αποτελεί πόλο έλξης για πάμπλουτες προσωπικότητες από όλον τον κόσμο, συνεισφέροντας σε μεγάλο ποσοστό στην τουριστική ανάπτυξη της Ελλάδας. Τα ποσά που διακινούνται εκεί κατά την τουριστική περίοδο είναι τεράστια και φυσικά η διαφθορά και το οικονομικό έγκλημα αποτελούν σύνηθες φαινόμενο ακόμα και για τους κατοίκους του νησιού, οι οποίοι φαίνονται εξοικειωμένοι με αυτό.

Το δεύτερο παράδειγμα είναι το Πριγκιπάτο του Μονακό, το οποίο αποτελεί έναν νόμιμο και πασίγνωστο φορολογικό παράδεισο, στον οποίο μέσω των εργαλείων που προσφέρει, όπως το καζίνο ή τα τραπεζικά ιδρύματα έχει γίνει εδώ και πολλά χρόνια πόλος έλξης τόσο για φοροφυγάδες όσο και για όσους επιθυμούν να νομιμοποιήσουν τα παράνομα αποκτηθέντα κέρδη τους. Χαρακτηριστική είναι και σε αυτό το παράδειγμα η ανοχή που δείχνουν σε αυτές τις πρακτικές οι μόνιμοι κάτοικοι του Πριγκιπάτου, οι οποίοι επιδοτούνται από το κράτος, προκειμένου να συγκλίνει το βιοτικό τους επίπεδο με αυτό των αλλοδαπών φορολογικών κατοίκων που επιλέγουν την χώρα τους για τόπο μόνιμης κατοικίας τους. Το τρίτο παράδειγμα που προέρχεται από την Αμερική, είναι των τουριστικών περιοχών του Κανκούν και της Πλάγια ντελ Κάρμεν, που ανήκουν στην Μεξικανική πολιτεία Quintano Roo και που με την σειρά τους έχουν γίνει με την πάροδο των χρόνων σημεία τέλεσης οικονομικών εγκλημάτων όπως το ξέπλυμα βρόμικου χρήματος. Οι περιοχές αυτές, μετατράπηκαν βαθμιαία από περιοχές που χαρακτηρίζονταν από χαμηλή ανάπτυξη και βιοτικό επίπεδο όντας ψαροχώρια σε υψηλά ανεπτυγμένες τουριστικές περιοχές, πόλο έλξης για πλούσιους τουρίστες από όλο τον κόσμο. Και σε αυτές τις περιοχές η ανοχή στο έγκλημα είναι αρκετά μεγάλη, αφού η τουριστική βιομηχανία αποτέλεσε το όχημα μέσα από το οποίο οι κάτοικοί τους κατάφεραν να καλυτερέψουν την ζωή τους και να αυξήσουν κατακόρυφα το βιοτικό τους επίπεδο.

Κεφάλαιο 3: Ο τουρισμός στην Ελλάδα. Η Μύκονος ως μελέτη περίπτωσης για το ξέπλυμα βρόμικου χρήματος

3.1 Τα προβλήματα που δημιουργεί ο τουρισμός στην Ελλάδα

Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία, ότι ο τουριστικός κλάδος στην Ελλάδα, αποτελεί την ατμομηχανή της ελληνικής οικονομίας και την κράτησε όρθια ακόμη και σε περιόδους αστάθειας και κρίσης, συνεισφέροντας στο εγχώριο ΑΕΠ πάνω από 17%. Παρόλα αυτά, ο τουρισμός στην Ελλάδα αντιμετωπίζει πολλά προβλήματα όπως: α. άνιση γεωγραφική κατανομή της τουριστικής δραστηριότητας, β. ανεπαρκείς υποδομές σε λιμάνια, αεροδρόμια, οδικά δίκτυα και σε κρίσιμες υποδομές όπως μαρίνες και μουσεία, γ. υφίστανται ανεκμετάλλευτες εναλλακτικές μορφές τουρισμού, δ. υφίσταται αναξιοποίητο πολιτιστικό προϊόν, ε. υπάρχει έντονη εποχικότητα αλλά και αυξανόμενη επιρροή των διεθνών tour operators, στ. δίνεται έμφαση στην ποσότητα και όχι στην ποιότητα, ζ. δεν υφίσταται όραμα για την υγιή ανάπτυξη του κλάδου (Πρωτοπαπαδάκης, 2016). Τα προβλήματα στις τουριστικές περιοχές είναι ιδιαίτερα ορατά όχι τόσο στου ντόπιους πληθυσμούς οι οποίοι επωφελούνται οικονομικά από τα έσοδα του κλάδου, αλλά σε άλλες επαγγελματικές ομάδες οι οποίες μετακομίζουν στις περιοχές αυτές για εργασία όπως οι εργαζόμενοι στον τουρισμό και οι εκπαιδευτικοί (Απόγνωση εκπαιδευτικών που διορίστηκαν σε τουριστικές περιοχές για την απουσία στέγασης!, 2022).

Στην μετά covid εποχή, η τουριστική κίνηση στην Ελλάδα αυξήθηκε, καταγράφοντας απανωτά ρεκόρ αφίξεων που είχαν ως αποτέλεσμα να δημιουργηθούν βαριές

συνέπειες λόγω του υπερτουρισμού, που έφερε στο προσκήνιο την ανάγκη μετάβασης σε ένα νέο, βιώσιμο μοντέλο. Οι συνέπειες από τον μαζικό τουρισμό είναι τόσο μεγάλες που πιστεύεται ότι εάν συνεχιστεί με τους ίδιους ρυθμούς και τα επόμενα χρόνια, στην Αθήνα οι παραδοσιακές συνοικίες θα διαβρωθούν πολιτιστικά και θα διαβρωθούν (Ρουμποπούλου,2024). Σε παραδοσιακές τουριστικές περιοχές, στις οποίες βρίσκονται ανεκτίμητης αξίας ιστορικά αρχαία μνημεία, όπως τα Μάλια της Κρήτης, η μαζική και χωρίς έλεγχο τουριστική κίνηση, έχει αλλάξει πλήρως το τοπίο και το φυσικό περιβάλλον, λόγω της εμφάνισης υπερσύγχρονων ξενοδοχειακών μονάδων, εστιατορίων και μπαρ, κάνοντας ακόμη και τους Έλληνες τουρίστες να αποφεύγουν την περιοχή, η οποία έχει καταλήξει να είναι τόπος διακοπών αποκλειστικά για ξένους πολίτες (Ρουμποπούλου,2024). Το μεγαλύτερο πρόβλημα όσον αφορά στον υπερτουρισμό, φαίνεται πως έχουν τα ελληνικά νησιά τα οποία κινδυνεύουν να χάσουν την αυθεντικότητά τους, καθώς μετατρέπονται σταδιακά σε τεράστιες τουριστοπόλεις με χαρακτηριστικό παράδειγμα την Μύκονο και την Σαντορίνη. Τα άγονα αλλά και μέχρι σήμερα ανεκμετάλλευστα σημεία των νησιών αυτών έχουν μετατραπεί σε ζώνες VIP, όπου ξεφυτρώνουν πολυτελή ξενοδοχεία ή οργανωμένες παραλίες, ενώ τα στενά γραφικά σοκάκια των νησιών αυτών έχουν μετατραπεί σε πολυσύχναστα σημεία στα οποία χρειάζεται κάποιος μέχρι και μισή ώρα για να τα διασχίσει (Τράτσα,2023). Μία από τις λύσεις που προκρίνονται προκειμένου να επιλυθούν αποτελεσματικά τα μεγάλα προβλήματα που έχουν δημιουργηθεί στον τουρισμό, φαίνεται να είναι η στροφή του παραγωγικού μοντέλου σε μία υπεύθυνη μορφή τουρισμού. Μερικές από τις ενέργειες που μπορούν να γίνουν προ αυτήν την κατεύθυνση είναι η προώθηση περισσότερων ταξιδιών off season, ο περιορισμός του αριθμού των ταξιδιωτών καθώς και ένα καλύτερο ρυθμιστικό πλαίσιο για τον κλάδο, το οποίο θα σέβεται τα αιτήματα του αλλά και την βαρύνουσα σημασία που έχει αυτός ο κλάδος στην ελληνική οικονομία (Ρουμποπούλου,2024).

3.2 Πώς η Μύκονος από ένα άγνωστο και έρημο νησί έγινε ένας χλιδάτος τουριστικός προορισμός

Ο ετήσιος τζίρος της Μυκόνου ξεπερνάει το ένα δις ευρώ, σε απόλυτους αριθμούς το 0,5% του ΑΕΠ. Αυτό από μόνο του καταδεικνύει ότι η Μύκονος αποτελεί αναμφίβολα την ναυαρχίδα του ελληνικού τουριστικού προϊόντος. Η τουριστική ιστορία του νησιού ξεκινάει το 1948, όταν εκεί κατέφθασαν οι πρώτες αστικές οικογένειες της Αθήνας, προς αναζήτηση μίας μεταπολεμικής αίσθησης ελευθερίας στο γαλάζιο της θάλασσας και του ουρανού στα στενά σοκάκια του νησιού. Την επόμενη δεκαετία, φτάνουν στο νησί πολλές διάσημες προσωπικότητες της εποχής όπως ο Αριστοτέλης Ωνάσης και ο Σταύρος Νιάρχος καθώς και η βασιλική οικογένεια της Ελλάδας που έκανε μία κρουαζιέρα στο Αιγαίο και χωρίς αμφιβολία εντυπωσιάστηκε από την Μύκονο. Την δεκαετία του '60 πλέον το νησί μετατρέπεται σε έναν τόπο στον οποίο παρελαύνουν διάσημες προσωπικότητες της εποχής όπως η Μελίνα Μερκούρη και ο Μάρλον Μπράντο, που γίνονται οι καλύτεροι διαφημιστές για αυτό. Τις επόμενες δεκαετίες, μέχρι και σήμερα η Μύκονος

μετατρέπεται στον πιο δημοφιλή τουριστικό προορισμό της χώρας, συνώνυμο με την χλιδή και την καλοπέραση, αφού χτίζονται αθρόα καινούρια πολυτελή ξενοδοχεία, εστιατόρια και οργανωμένες παραλίες (Αποστολόπουλος,2018).

Είναι γεγονός, ότι στην αρχή τουλάχιστον, το νησί της Μυκόνου είχε καταφέρει να ακροβατεί μεταξύ διαφορετικών γούστων, ικανοποιώντας τις ανάγκες όλων των πιθανών επισκεπτών σε αυτό, από τον πιο πλούσιο και κοσμοπολίτη, μέχρι και αυτόν που επιθυμεί ήσυχες διακοπές και παραδοσιακό τρόπο διασκέδασης. Ακόμη όμως και στα χρόνια της κρίσης η Μύκονος δεν κατάφερε απλώς να επιβιώσει αλλά φάνηκε ότι δεν την γνώρισε ποτέ. Πλέον το νησί αυτό, είναι ο νούμερο ένα τόπος διακοπών για Άραβες μεγιστάνες οι οποίοι το μετέτρεψαν σε ένα χρυσό τουριστικό πακέτο. Ο πλούτος έφερε μεν μία επιφανειακή ευμάρεια, υποκρύπτει δε την βία και την ανομία (Σταμπούλογλου, 2023).

Ο εύκολος πλουτισμός σε συνδυασμό με την ανθρώπινη απληστία, έχουν σοβαρό αντίκτυπο στην οικονομική ζωή του νησιού, καθόσον κάθε χρόνο μετά από ελέγχους που πραγματοποιούνται από τις αρχές, διαπιστώνονται σοβαρές παραβάσεις και αυθαιρεσίες. Δεν θα ήταν παράλογο εάν κάποιος υποστήριζε ότι στο νησί της Μυκόνου εδώ και μία δεκαετία, δρα ένα «βαθύ κράτος», το οποίο αξιοποιεί μαύρα κεφάλαια που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες. Οι παραβάσεις που διαπιστώνονται από τις ελεγκτικές αρχές αφορούν καταπάτηση της περιβαλλοντολογικής νομοθεσίας, καταπάτηση αιγιαλού και παράνομη δόμηση (Μύκονος : Το όργιο αυθαιρεσίας που εντόπισαν οι επιθεωρητές στο νησί των Ανέμων,2023).

3.3 Η δράση των καρτέλ στην Μύκονο και η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες

Πολλά εγκληματικά κυκλώματα στο νησί των ανέμων, χρησιμοποιούν τουριστικές επιχειρήσεις και νυχτερινά κέντρα προκειμένου να ξεπλύνουν τα βρόμικα χρήματά τους. Γι' αυτό και η Μύκονος ως διεθνής πλέον τουριστικός προορισμός, προσελκύει τέτοια κυκλώματα που κατέχουν παράνομα κεφάλαια αλλά και την διεθνή μαφία. Έρευνες στο νησί, έχουν αποκαλύψει ότι με επίκεντρο ένα συγκεκριμένο κλαμπ και ένα υπερπολυτελές εστιατόριο, έχουν επενδυθεί πολλά εκατομμύρια ευρώ από το καρτέλ της Σιναλόα, της πολιτείας του Μεξικό, όπου δραστηριοποιούνται οι πιο σκληροί διακινητές ναρκωτικών στον κόσμο. Οι εγκληματικές αυτές ομάδες δρουν στο νησί είτε με αντιπροσώπους είτε αυτοπροσώπως, έχοντας πλέον σταθερή παρουσία σε αυτό (Μύκονος : Το όργιο αυθαιρεσίας που εντόπισαν οι επιθεωρητές στο νησί των Ανέμων,2023).

Εκτός από την δράση αλλοδαπών εγκληματικών ομάδων στο νησί, φαίνεται πως υπάρχουν και εγχώριες ομάδες οι οποίες επιδίδονται στην πρακτική ξεπλύματος βρόμικου χρήματος. Έλεγχοι από τις αρμόδιες αρχές, έδειξαν ότι πραγματικός ιδιοκτήτης σε μία επιχείρηση που ελέγχθηκε είναι Έλληνας επιχειρηματίας που στο παρελθόν είχε καταδικαστεί για λαθρεμπόριο καυσίμων, ο οποίος φέρεται να έχει

οικοδομήσει και τρεις βίλες στο νησί. Ο επιχειρηματίας, αυτός φέρεται να χρησιμοποιεί αυτήν την επιχείρηση ως όχημα για το ξέπλυμα βρόμικου χρήματος, καθόσον χρησιμοποιεί τα παράνομα κέρδη από το λαθρεμπόριο σε μία υποτιθέμενη νόμιμη επιχείρηση, τοποθετώντας ως φαινομενικό ιδιοκτήτη τη, έναν πρώην μετρ μίας άλλης επιχείρησης, στην πραγματικότητα όμως είναι αυτός που ελέγχει πλήρως την επιχείρηση αυτή στο παρασκήνιο (Μύκονος : Το όργιο αυθαιρεσίας που εντόπισαν οι επιθεωρητές στο νησί των Ανέμων,2023). Μία ακόμη περίπτωση ξεπλύματος βρόμικου χρήματος έγινε γνωστή το 2023. Η υπόθεση αφορούσε δεκάδες εταιρίες ΙΚΕ στην Ελλάδα, που λειτουργούσαν ως υποκαταστήματα ξένων εταιριών κυρίως real estate με συνεργούς διευθυντικά στελέχη συστημικών τραπεζικών καταστημάτων. Η έδρα του ξεπλύματος ήταν το Λονδίνο και το ξέπλυμα γίνεται στην Ελλάδα, μέσω αγοράς ακινήτων στην Μύκονο (Radar area 51,2023).

3.4 Η φοροδιαφυγή στην Μύκονο

Η κοινή βάση της φοροδιαφυγής και της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες είναι η παράνομη προέλευση του κεφαλαίου που δημιουργείται από τις εγκληματικές οργανώσεις. Και οι δύο αυτές πρακτικές, έχουν εκτός των άλλων δημιουργούν ένα πολύ σοβαρό αντίκτυπο στην κοινωνία και στον επιχειρηματικό κόσμο καθόσον ενισχύουν τον αθέμιτο ανταγωνισμό, μέσω της χρηματοδότησης μη βιώσιμων επιχειρήσεων στις οποίες επενδύονται κεφάλαια που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες, δημιουργώντας στρέβλωση της αγοράς (Ruggiero, 2017:201).

Φοροδιαφυγή μαμούθ αξίας ενός εκατομμυρίου ευρώ, μέσω πλατφόρμας βραχυχρόνιας μίσθωσης ακινήτων στην Μύκονο, αποκαλύφτηκε το 2023 από ελεγκτές της ΑΑΔΕ. 200 υπερπολυτελείς κατοικίες στην Μύκονο προβάλλονταν και ενοικιάζοντας μέσω της ιστοσελίδας, χωρίς παραστατικά και χωρίς να δηλώνονται στην εφορία. Επιπλέον, εκτός από την ενοικίαση των ακινήτων προσφέρονταν και πολλές ακόμη υπηρεσίες, όπως παροχή υπηρετικού προσωπικού, διοργάνωση δείπνων και πάρτι καθώς και ενοικιάσεις πολυτελών αυτοκινήτων ή σκαφών αναψυχής(ΑΠΕ-ΜΠΕ, 2023).

Την χρονική περίοδο του 2015, όπου στην Ελλάδα είχαν επιβληθεί οι περιορισμοί στην κίνηση κεφαλαίων, συνέβη στην Μύκονο ένα αναπάντεχο γεγονός το οποίο είχε θορυβήσει τις ελληνικές αρχές. Πιο συγκεκριμένα, φάνηκε ότι τα αναμενόμενα έσοδα από τον τουρισμό στην Μύκονο ήταν 62% κάτω από τις προβλέψεις, πριν ακόμα εφαρμοστεί το μέτρο αύξησης του ΦΠΑ στο 24%. Οι αρχές ερεύντησαν πιο βαθιά την υπόθεση, φέρνοντας στο φως ένα καλοστημένο σχέδιο, στο οποίο εμπλέκονταν πολλοί επιχειρηματίες των ΜΜΕ, την ναυτιλία, του τζόγου, της εστίασης, της στέγασης (Γεωργίου,2016). Οι εταιρίες αυτές, προμήθευαν άλλες εταιρίες που δραστηριοποιούνταν στον τουριστικό κλάδο στην Μύκονο με τερματικά POS, τα οποία ήταν συνδεδεμένα με τράπεζες του εξωτερικού όπως της Μάλτας και της Βουλγαρίας. Με αυτόν τον τρόπο, οι συναλλαγές που γίνονταν για αγορές αγαθών, στην εστίαση ή στην στέγαση εκκαθαρίζονταν στο εξωτερικό, χωρίς να

είναι εφικτή η διασταύρωση των στοιχείων από την ΑΑΔΕ. Η πρακτική αυτή, οδηγεί σε δύο πολύ σοβαρά οικονομικά εγκλήματα. Το πρώτο αφορά στην απόκρυψη και μη απόδοση του ΦΠΑ στο κράτος μέσω της μη έκδοσης των προβλεπόμενων αποδείξεων αφού το τερματικό είναι συνδεδεμένο με τράπεζα του εξωτερικού, καθιστώντας την διασταύρωση στοιχείων ανέφικτη. Επακόλουθο αυτού του εγκλήματος, είναι η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, καθώς ο ιδιοκτήτης της επιχείρησης ο οποίος κατέχει την χρεωστική κάρτα της ξένης τράπεζας που είναι συνδεδεμένη με αυτόν τον λογαριασμό, μπορεί ανά πάσα στιγμή να κάνει ανάληψη μετρητών από οποιοδήποτε ΑΤΜ στην Ελλάδα, χωρίς κανέναν απολύτως έλεγχο και να χρησιμοποιήσει τα χρήματα αυτά για οποιονδήποτε σκοπό χωρίς να γίνει αντιληπτός από τις Αρχές (Γεωργίου, 2016).

Το 2023, προκλήθηκε μεγάλη αναστάτωση σε συστημική τράπεζα μετά την αποκάλυψη απάτης τύπου καρουζέλ σε υποκατάστημά της στα νότια προάστια, όπου φαίνεται να εμπλέκονταν δύο λογιστικά γραφεία τα οποία έστηναν ψεύτικες εταιρίες και μεθόδευαν την έκδοση εικονικών τιμολογίων δεκάδων εκατομμυρίων ευρώ και προμήθευαν παράνομα μπλοκ επιταγών από την τράπεζα (Σκάνδαλο εκατομμυρίων ευρώ σε συστημική τράπεζα - Απάτη τύπου “καρουζέλ”, 2023). Το πρόσωπο που ενορχήστρωσε την παράνομη αυτή δράση, φαίνεται πως είχε αναπτύξει πολυσχιδή δραστηριότητα. Εκτός από τις δεκάδες εταιρίες που είχε στήσει για την έκδοση εικονικών τιμολογίων που είχαν σαν αποτέλεσμα να ζημιωθεί το ελληνικό δημόσιο με δεκάδες εκατομμύρια, διέθετε και υπηρεσίες ξεπλύματος μαύρου χρήματος τόσο σε πολιτικά πρόσωπα, όσο και σε μεγαλοεργολάβους της Μυκόνου (Η απάτη τύπου “καρουζέλ” και το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος στη Μύκονο, 2023).

Εκτός από τις περιπτώσεις εκτεταμένης φοροδιαφυγής που παρατηρούνται στο κοσμοπολίτικο αυτό νησί του Αιγαίου, φαίνεται πως υπάρχουν και παραβάσεις και σε άλλους κλάδους της οικονομίας του, που αφορούν τον κλάδο της πολεοδομίας. Μετά από σχετικές καταγγελίες, το 2023 η αστυνομία προέβη σε συλλήψεις οικοδόμων οι οποίοι εκτελούσαν παράνομες οικοδομικές εργασίες (Τέσσερις νέες συλλήψεις για πολεοδομικές παραβάσεις στη Μύκονο, 2023). Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση ξυλοδαρμού του αρχαιολόγου της εφορίας αρχαιοτήτων Κυκλάδων κ. Μανώλη Ψαρρού, ο οποίος φέρεται ως μάρτυρας κατηγορίας σε πολύ σημαντικές δίκες οι οποίες αφορούν κατασκευές εγκαταστάσεων στην Μύκονο, όπου λόγω του πολεοδομικού διατάγματος είχαν κηρυχτεί αδόμητες (Ο αρχαιολόγος που έπεσε θύμα ξυλοδαρμού: Στη Μύκονο υπάρχει καθεστώς με δικούς του κανόνες, 2023). Η διαφθορά στο νησί είναι εκτεταμένη και ειδικά στον τομέα της παράνομης δόμησης, όπου οι πολύ πλούσιοι επισκέπτες του επιθυμούν να αποκτήσουν μία υπερπολυτελή κατοικία ή να χτίσουν μία τεράστια επιχείρηση. Οι καταγγελίες είναι πάρα πολλές και οδηγούν σε συλλήψεις κρατικών υπαλλήλων που παρανομούν όπως του διευθυντή της πολεοδομίας Μυκόνου το 2016, καθώς και διοικητικών υπαλλήλων, ενώ στο νησί αυτό όπου το χρήμα ρέει άφθονο έχουν αποπεμφθεί στο παρελθόν δύο δήμαρχοι. Οι καταγγελίες που είδαν το φως της δημοσιότητας

αφορούσαν σε οικοδομικές άδειες που δίνονταν από τον διευθυντή χωρίς τις απαραίτητες εγκρίσεις καθώς και στην παροχή μικρής κλίμακας αδειών για επιδιόρθωση ζημιών, που κατέληγαν να γίνονται υπερπολυτελή σπίτια (Μύκονος: Οι Χρυσές μπίζνες, οι συλλήψεις πολεοδόμων και ο άγνωστος πόλεμος με την Αστυνομία, 2016).

Κεφάλαιο 4: Μελέτη περίπτωσης στην Ευρώπη. Το Πριγκιπάτο του Μονακό

4.1 Η ισχυρή οικονομία του Μονακό

Το Πριγκιπάτο του Μονακό, φημίζεται ως ένας φορολογικός παράδεισος παγκόσμιας εμβέλειας για τους πλούσιους και θεωρείται ως μία από τις πλέον φιλελεύθερες οικονομίες στον κόσμο, αν και η κυβέρνηση δεν δημοσιεύει οικονομικά στοιχεία ή άλλα στατιστικές μελέτες που να αφορούν την οικονομία του. Αυτό το μικροσκοπικό κράτος που βρίσκεται στις νότιες ακτές της Γαλλίας, είναι ένας παγκοσμίου φήμης τουριστικός προορισμός, ενώ τα έσοδά του συμπληρώνουν οι κατασκευές, το εμπόριο και η χρηματοδότηση. Από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα η κυβέρνηση του Μονακό ενθάρρυνε ενεργά την οικονομική ανάπτυξη, παρέχοντας το πλαίσιο για την ανάπτυξη της ιδιωτικής επιχείρησης και καταφέροντας να διαφοροποιηθεί σε υπηρεσίες και σε μικρές, υψηλής προστιθέμενης αξίας μη ρυπογόνες βιομηχανίες (Monaco, overview of economy, 2024). Το 1850, ο τουρισμός αναψυχής μαζί με το καζίνο του Μόντε Κάρλο, αντιπροσώπευαν την κύρια οικονομική δραστηριότητα του πριγκιπάτου. Στις αρχές του 19^{ου} αιώνα δημιουργήθηκε άρχισαν να δημιουργούνται μικροί βιομηχανικοί βραχίονες. Την σημερινή εποχή, οι άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις των τουριστικών δραστηριοτήτων στην οικονομία των Μονεγάσκων, υπολογίζονται στο 11% με τον τουρισμό και την ξενοδοχειακή βιομηχανία να έχουν πλέον ξεπεραστεί από το διεθνές εμπόριο και τις χρηματοοικονομικές δραστηριότητες (An insight of the economic history of Monaco..., 2011).

Τα τελευταία χρόνια, στο Μονακό έχουν εγκαταστήσει τα κεντρικά τους γραφεία πολλές εταιρίες οι οποίες δραστηριοποιούνται σε παγκόσμιο επίπεδο, λόγω της ευνοϊκής φορολογικής μεταχείρισης. Οι εταιρίες αυτές αντιπροσωπεύουν το 50% των ετήσιων εσόδων του Μονακό. Ο τουρισμός αντιπροσωπεύει σήμερα το ¼ της εγχώριας οικονομικής δραστηριότητας και αποτελεί το οικονομικό θεμέλιο του κράτους. Οι τραπεζικές υπηρεσίες έχουν αυξήσει σημαντικά τα έσοδα του Πριγκιπάτου καθώς διέπονται από τους κανόνες της οικονομικής, νομισματικής και τελωνειακής ένωσης με την Γαλλία και την Ε.Ε. (Monaco, overview of economy, 2024). Στην χώρα έχει επινοηθεί ένα νέο είδος τουρισμού, ο οποίος διαιωνίζεται από ένα ευρύ φάσμα εγκαταστάσεων για επαγγελματικές εκδηλώσεις, όπως το άνοιγμα του Forum Grimaldi και τα έργα κατασκευής νέων ξενοδοχειακών μονάδων. Εκτός από το καζίνο που αναφέρθηκε παραπάνω, στο επίκεντρο των διεθνών αθλητικών διοργανώσεων συγκαταλέγονται τα τουρνουά τένις καθώς και το

grand prix του Μονακό που διεξάγονται κάθε χρόνο με τεράστια επιτυχία (An insight of the economic history of Monaco..., 2011).

4.2 Μονακό: Ένα «πλυντήριο» για το μαύρο χρήμα στην Ευρώπη

Το Πριγκιπάτο δεν επιβάλλει φόρο εισοδήματος σε ιδιώτες και ως εκ τούτου συγκεντρώνει τους περισσότερους εκατομμυριούχους του κόσμου. Η επιτροπή moneyval, η οποία αξιολογεί τα μέτρα για την αντιμετώπιση του ξεπλύματος βρόμικου χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, μετά από έλεγχο που πραγματοποίησε στην χώρα, την κατέταξε στην τελευταία θέση της βαθμολογίας για τον τρόπο αντιμετώπισης των προαναφερθέντων εγκλημάτων. Η επιτροπή έφτασε σε αυτό το συμπέρασμα, καθόσον διαπίστωσε μετά από έλεγχο της το 2023, ημιτελείς βάσεις δεδομένων, καθυστερημένες καταχωρήσεις ύποπτων συναλλαγών καθώς και έλλειψη κατάλληλων μέσων για την ολοκλήρωση των ερευνών από τις αρμόδιες αρχές(Μονακό: Ένα «πλυντήριο» για το μαύρο χρήμα στην Ευρώπη,2023). Οι μεγαλύτερες σκιές που προέκυψαν από την έρευνα αυτήν αφορούσαν τον τομέα διαχείρισης πλούτου, στον κλάδο των γιοι, καθώς και στην αγορά ακινήτων. Επιπλέον, διαπιστώθηκαν σοβαρά προβλήματα στην δυνατότητα συγκέντρωσης οικονομικών στοιχείων έως και την αποδοτικότητα της κατάσχεσης των παράνομα αποκτηθέντων κεφαλαίων, προϊόντων οικονομικών εγκλημάτων. (Μονακό: Ένα «πλυντήριο» για το μαύρο χρήμα στην Ευρώπη,2023).

Το 2023, αποκαλύφθηκε ένα ακόμη σκάνδαλο αυτήν την φορά στον τραπεζικό τομέα. Η έρευνα έδειξε ότι στελέχη μεγάλων τραπεζών, ενεπλάκησαν με την mafia capitale. Πιο συγκεκριμένα, έξι επιφανείς τραπεζίτες στο Πριγκιπάτο, κατηγορούνται για ξέπλυμα βρόμικου χρήματος, αφού βγήκε στην δημοσιότητα ότι πάμπλουτοι πελάτες από όλα τα μέρη του κόσμου, συνέρρεαν σε τραπεζικά καταστήματα με τσάντες γεμάτες χαρτονομίσματα και στην συνέχεια αποχωρούσαν με άδεια χέρια. Τα χρήματα αυτά δεν κατατίθενταν σε τραπεζικό λογαριασμό, αλλά σε θυρίδες στις οποίες βρέθηκαν τεράστια χρηματικά ποσά σε χαρτονομίσματα αλλά και πανάκριβα κοσμήματα ανυπολόγιστης αξίας (Μονακό: Στελέχη μεγάλων τραπεζών κατηγορούνται για εμπλοκή με την Mafia Capitale,2023). Στις έρευνες που διεξήχθησαν στον τραπεζικό τομέα του Μονακό, διαπιστώθηκε ότι οι τοπικές τράπεζες εμφάνιζαν ελλείψεις ως προς την τεκμηρίωση, περιγραφή ή αιτιολόγηση για την συμπεριφορά επιφανών πελατών τους, οι οποίοι στην συνέχεια αποδείχτηκαν μέλη εγκληματικών οργανώσεων, πράγμα που αντιβαίνει πρόδηλα στην συμβατική υποχρέωση των ευρωπαϊκών τραπεζών να ελέγχουν εξονυχιστικά όλες τις μεγάλες συναλλαγές σε μετρητά, ως ύποπτες για την τέλεση παράνομων δραστηριοτήτων (Ζιάγκου,2023).

Σύμφωνα με μία έκθεση του Συμβουλίου της Ευρώπης η οποία είδε το φως της δημοσιότητας πρόσφατα, επισημαίνει βασικά τρωτά σημεία του κρατιδίου ως προς τα μέτρα που λαμβάνει κατά της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, με αποτέλεσμα να κινδυνεύει να βρεθεί υπό τον έντονο έλεγχο από το FATF. Το Πριγκιπάτο, λόγω των διεθνώς προσανατολισμένων χρηματοοικονομικών του δραστηριοτήτων, παραμένει κύριος στόχος για παράνομες διασυννοριακές χρηματοοικονομικές ροές. Η

δραστηριότητα αυτή κέντρισε πρόσφατα το ενδιαφέρον Ρώσων ολιγαρχών, οι οποίοι θέλησαν να επενδύσουν τα χρήματά τους εκεί, μετά τις διεθνείς κυρώσεις που τους επιβλήθηκαν λόγω του πολέμου στην Ουκρανία. Ο πυρήνας της συγκεκριμένης έκθεσης εστιάζει στην άνιση λήψη μέτρων κατά του ξεπλύματος βρόμικου χρήματος καθώς και της νοοτροπίας αποδοχής κεφαλαίων του εξωτερικού τα οποία προέρχονται κυρίων από εκτεταμένη φοροδιαφυγή στις μητρικές χώρες των πελατών του, καθώς δεν αναζητείται σκοπίμως η προέλευση των χρημάτων αυτών (Σιδέρης, 2023).

4.3 Το καζίνο του Μόντε Κάρλο στο Μονακό

Το 2021 ήρθε στο φως της δημοσιότητας ένα σκάνδαλο με πρωταγωνιστή έναν Ιταλό προπονητή ποδοσφαίρου ο οποίος φέρεται να χρησιμοποίησε τον τζόγο, προκειμένου να ξεπλύνει χρήμα παράνομης προέλευσης μέσω ύποπτων συναλλαγών. Πιο συγκεκριμένα, ο προπονητής εκτός των άλλων, φέρεται να έχει χρησιμοποιήσει την πιστωτική του κάρτα τα έτη 2018 και 2019 για πονταρίσματα αξίας μισού εκατομμυρίου ευρώ, στο καζίνο του Μόντε Κάρλο (Ερευνάται για ξέπλυμα χρήματος μέσω τζόγου ο Αλέγκρι!, 2021).

Αυτή είναι μία από τις πολλές περιπτώσεις, στις οποίες το πασίγνωστο αυτό καζίνο, χρησιμοποιήθηκε για ξέπλυμα βρόμικου χρήματος. Μέσα στον χώρο του καζίνο, έχει οργανωθεί και λειτουργεί, ένα τραπεζικό όργανο το οποίο είχε ως σκοπό να προσφέρει πιστώσεις σε πελάτες και ήταν γνωστό ως SMAR. Η λειτουργία αυτού του εσωτερικού δικτύου δανεισμού σε παίκτες ήταν εξαιρετικά απλή: ο διευθυντής μπορούσε να ανοίξει κάποια γραμμή πίστωσης σε έναν πελάτη, χωρίς ο τελευταίος να είναι υποχρεωμένος να προσκομίσει μία εγγύηση, λαμβάνοντας τα ποσά που επιθυμούσε σε μορφή επιταγών. Η εσωτερική αυτή τράπεζα εντός του καζίνο, προκειμένου να αποκτήσει ακόμα μεγαλύτερη ανωνυμία και διακριτικότητα, δεν είχε πλέον κανένα όνομα, μετά από κάποιες κατηγορίες που της είχαν αποδοθεί για ξέπλυμα βρόμικου χρήματος (Falciani και Mincuzzi, 2015:55,56). Οι πιστώσεις αυτές δίνονταν στον εκάστοτε πελάτη με την μορφή λευκής επιταγής που δίνονταν από τον παίκτη στα ταμεία της τράπεζας ως εγγύηση και μετά από το τέλος της κάθε βάρδιας συμπληρωνόταν το ποσό το οποίο είχε χάσει ο παίκτης, ξεπλένοντας χρήματα και βοηθώντας το καζίνο να κερδίσει ανάλογο ποσοστό από τα χρήματα που διακινήθηκαν (Falciani και Mincuzzi, 2015:57). Αξίζει να σημειωθεί, ότι η όλη διαδικασία ήταν φαινομενικά πεντακάθαρη, καθόσον αφενός δεν μπορούσε να πραγματοποιηθεί κάποιος έλεγχος και αφετέρου τα χρήματα που ξεπλένονταν και βρίσκονταν στην κατοχή της SMAR, μεταφέρονταν σε έναν λογαριασμό του πελάτη σε μία άλλη τράπεζα (Falciani και Mincuzzi, 2015:57).

4.4 Η ζωή στο Μονακό – Η αντίδραση των Μονεγάσκων στην πληθώρα ξένων υπηκόων που μετακομίζουν στην χώρα τους

Η μικροσκοπική αυτή χώρα, έχει πολύ χαμηλά ποσοστά εγκληματικότητας καθώς και πολύ μεγάλη αναλογία αστυνομικών προς κατοίκους και το αίσθημα ασφάλειας είναι υψηλό για τους κατοίκους της. Ο ντόπιος πληθυσμός αισθάνεται τόσο

ασφαλής, που αφήνει τις πόρτες των αυτοκινήτων του ξεκλείδωτες. Η διαδικασία για να αποκτήσει κανείς την Μονεγάσικη υπηκοότητα είναι πολύπλοκη και απαιτεί να διατηρεί τουλάχιστον μισό εκατομμύριο σε τράπεζα του Πριγκιπάτου καθώς και να ζει μόνιμα στην χώρα τουλάχιστον έξι χρόνια. Οι ντόπιοι ωστόσο, οι οποίοι υπολογίζονται περίπου στις 8.000 κάτοικοι, απολαμβάνουν πολλά προνόμια όπως επιδότηση για στέγαση καθώς και εγγυημένη απασχόληση. Αυτό γίνεται καθώς υπάρχει η νοοτροπία, ότι στο Μονακό θα πρέπει ο ντόπιος πληθυσμός να μπορεί να συντηρηθεί, καθώς σε αντίθετη περίπτωση θα ήταν αναγκασμένος να μεταναστεύσει για άλλη χώρα. Έτσι, καταφέρνουν και κρατούν Μονεγάσκους στην διοίκηση της χώρας (Πώς είναι πραγματικά να ζεις στο Μονακό -Τόσο glam όσο ακούγεται; Κάτοικοι περιγράφουν, 2022).

Το Μονακό, όντας ένας σύγχρονος φορολογικός παράδεισος, ανοιχτός σε κάθε πλούσιο ο οποίος επιθυμεί να μεταφέρει τα χρήματά του εκεί και να ζήσει μόνιμα απολαμβάνοντας χαμηλή φορολογία και υψηλό επίπεδο ζωής, είναι φυσικό να έχει κεντρίσει το ενδιαφέρον ανθρώπων από όλο τον κόσμο. Στην χώρα αυτή μπορεί να ζήσει κανείς την απόλυτη πολυτέλεια κάνοντας μοναδικές δραστηριότητες, όπως να παίξει στο καζίνο του Μόντε Κάρλο υπέρογκα ποσά, χωρίς κανέναν απολύτως έλεγχο, να παρακολουθήσει μία παράσταση στην όπερα του Μόντε Κάρλο, να κάνει ένα yacht party ή να παρακολουθήσει ένα πολυτελές γκαλά (Πώς να ζήσετε στο Μονακό σαν δισεκατομμυριούχος, 2024).

Η προσέλκυση όλων αυτών των ευκατάστατων πολιτών στο Πριγκιπάτο, αντιμετωπίζεται με πολύ θετικό μάτι από τους πολίτες του, καθώς φαίνεται ότι πλέον καταλαβαίνουν ότι η παρανομία, ενδεδυμένη με τον μανδύα της νομιμότητας μόνο καλό κάνει στην χώρα τους, προσελκύοντας τεράστιες χρηματικές ροές, οι οποίες έχουν σαν αποτέλεσμα να αυξηθεί υπέρογκα και το δικό τους επίπεδο ζωής. Έτσι, δεν υπάρχει καμία κοινωνική αντίδραση από τον ντόπιο πληθυσμό, ο οποίος απολαμβάνει τεράστια προνόμια, προκειμένου να μπορέσει να παραμείνει σε ένα ικανοποιητικό επίπεδο διαβίωσης. Το κράτος πληρώνει μέσω επιδότησης ένα μεγάλο μέρος του ενοικίου τους, έχοντας εκπονήσει ένα 15ετές στεγαστικό πλάνο για λογαριασμό τους, εξασφαλίζοντας με αυτόν τον τρόπο ένα καθεστώς ανοχής από αυτούς, απέναντι σε κάθε είδους προσπάθειας προσέλκυσης εκατομμυριούχων, έχοντας κατορθώσει να δέχεται ο ντόπιος πληθυσμός αυτήν την κατάσταση ως κάτι φυσιολογικό (Πώς είναι πραγματικά να ζεις στο Μονακό -Τόσο glam όσο ακούγεται; Κάτοικοι περιγράφουν, 2022).

Κεφάλαιο 5: Μελέτη περίπτωσης στην Αμερική – Το Μεξικό

5.1 Το Κανκούν και η Πλάγια ντελ Κάρμεν, τα πλέον δημοφιλή τουριστικά θέρετρα του Μεξικό

Η τουριστική βιομηχανία αποτελεί μία από τις κύριες πηγές εισοδήματος για το Μεξικό και το μέγεθός της είναι τεράστιο, εάν αναλογιστεί κανείς, ότι η χώρα βρίσκεται στις 15 πιο πλούσιες του κόσμου, αποτελώντας τον έβδομο πιο δημοφιλή

τουριστικό προορισμό σε παγκόσμιο επίπεδο. Η μεξικανική πολιτεία Quintano Roo της Καραϊβικής κατέχει σημαίνοντα ρόλο στον τουρισμό της χώρας, κατέχοντας το 50% των αφίξεων ξένων τουριστών στην χώρα, χάρη στις δύο παραθαλάσσιες παραθεριστικές πόλεις που διαθέτει, το Κανκούν και την Πλάγια ντελ Κάρμεν (Norio,2020). Ειδικά το Κανκούν, δημιουργήθηκε με σκοπό να τονώσει μέσω του τουριστικού τομέα, τα δημόσια οικονομικά του Μεξικό, σε μία περίοδο όπου δεν υπήρχε βιομηχανία και το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού μαστιζόταν από την φτώχεια. Έτσι, πολύ γρήγορα, χάρη σε εγχώριες και διεθνείς επενδύσεις το Κανκούν μετατράπηκε σε έναν επίγειο τουριστικό παράδεισο, με ξενοδοχεία πέντε αστέρων, φημισμένη νυχτερινή ζωή, διεθνές αεροδρόμιο και πλούσια αρχαιολογικά αξιοθέατα. Από την άλλη μεριά η Πλάγια ντελ Κάρμεν κατά την δεκαετία του 1980, μετεξελίχθηκε σε έναν τουριστικό πόλο έλξης, προσελκύοντας κυρίως εύπορους τουρίστες από το εξωτερικό (Norio, 2020). Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι η περιοχή έχει προσελκύσει πολλούς Ιταλούς, οι οποίοι επένδυσαν στην τουριστική βιομηχανία της περιοχής, έχοντας δημιουργήσει πάνω από 375 μεγάλες τουριστικές επιχειρήσεις (Dateas,2020).

5.2 Τα τουριστικά θέρετρα του Μεξικό, πόλος έλξης για το Ο.Ε

Ένα ακόμη χαρακτηριστικό των δημοφιλών τουριστικών περιοχών στο Μεξικό είναι ότι έχουν γίνει τα τελευταία χρόνια πόλος έλξης για εγκληματικές οργανώσεις που δραστηριοποιούνται σε παγκόσμιο επίπεδο. Το Κανκούν μαστιζείται από την διακίνηση ναρκωτικών. Μετά την προσπάθεια της κυβέρνησης των Η.Π.Α το 1980, να κλείσει την πύλη εισόδου της Φλόριντα για την Κολομβιανή κοκαΐνη, οι διακινητές βρήκαν στο Κανκούν ένα εναλλακτικό και ασφαλές για αυτούς, δίκτυο μεταφόρτωσης των εξαρτησιογόνων ουσιών που διακινούσαν. Έτσι, το Μεξικό μετεξελίχθηκε σε ένα χερσαίο πέρασμα για ναρκωτικά που προέρχονταν από την λατινική Αμερική, καθώς τα χερσαία του σύνορα ήταν απέραντα και ανεπαρκώς φυλασσόμενα (Stratfor,2006).

5.3 Quintano Roo και νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες

Όπως είναι φυσικό, η τεράστια ανάπτυξη της τουριστικής βιομηχανίας της πολιτείας Quintano Roo, ήταν η αιτία που η περιοχή έγινε πόλος έλξης για εγκληματικές οργανώσεις οι οποίες επιδίδονται σε ξέπλυμα βρόμικου χρήματος. Αυτό συμβαίνει γιατί όταν μία περιοχή γνωρίζει απότομα μία τόσο μεγάλης έκτασης τουριστική ανάπτυξη, εκτός από την δημιουργία μεγάλων τουριστικών επιχειρήσεων, αργά ή γρήγορα διάφοροι εγκληματίες θα σπεύσουν να εκμεταλλευτούν τις ευκαιρίες που τους δίνονται από ένα τέτοιο επιχειρηματικό περιβάλλον, προκειμένου να νομιμοποιήσουν τα παράνομα αποκτηθέντα κεφάλαιά τους (Norio, 2020). Ειδικά το Μεξικό τα τελευταία χρόνια, έχει γίνει στόχος τέτοιων εγκληματικών ομάδων οι οποίες προσπαθούν να ξεπλένουν βρόμικο χρήμα, μέσω τραπεζικών καταθέσεων και επένδυσης παράνομων κερδών σε χρηματοοικονομικά και ακίνητα περιουσιακά στοιχεία (USDoS,2017).

Η πολιτεία της Quintano Roo, έχει πολλά τρωτά σημεία τα οποία επιτρέπουν σε εγκληματικές ομάδες ή ιδιώτες να προβαίνουν με ευκολία σε πρακτικές νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Μία πρακτική που έχει επισημανθεί και από το ΔΝΤ και ενθαρρύνει το ξέπλυμα χρήματος, είναι η εκτεταμένη και χωρίς όριο χρήση μετρητών σε όλες τις τουριστικές επιχειρήσεις της περιοχής. Επίσης, πολλές από τις επιχειρήσεις στο Κανκούν και στην Πλάγια ντελ Κάρμεν είναι εγγεγραμμένες ως νομικά πρόσωπα κυρίως περιορισμένης ευθύνης, που επιτρέπουν έναν μεγάλο βαθμό μυστικότητας (IMF, 2017). Οι εγκληματικές ομάδες εκμεταλλεύονται επίσης τον κλάδο της αγοράς ακινήτων, προκειμένου να πετύχουν τον σκοπό τους. Ένα τρωτό ακόμα σημείο, που ενθαρρύνει το ξέπλυμα βρόμικου χρήματος στην περιοχή, είναι ο περιφερειακά ενοποιημένος και καλά συνδεδεμένος χρηματοπιστωτικός τομέας του Μεξικό, το ανεπαρκές ιστορικό που αφορά στην δίωξη υποθέσεων νομιμοποίησης εσόδων καθώς και η περιορισμένες γνώσης μεταξύ των μεξικανών μη χρηματοοικονομικών παραγόντων όπως παραδείγματος χάρη των συμβολαιογράφων, όσον αφορά στις πολύπλοκες διαδικασίες ξεπλύματος βρόμικου χρήματος (IMF, 2017). Όλες οι παραπάνω εναλλακτικές λύσης νομιμοποίησης εσόδων στα τουριστικά θέρετρα του Μεξικό, συνεπικουρούνται από τους ανεπαρκείς συννοριακούς ελέγχους των τουριστών, που επισκέπτονται αθρόα την χώρα (Norio, 2020).

Οι αρχές του Μεξικό, σπάνια δημοσιοποιούν υποθέσεις που αφορούν σε ξέπλυμα βρόμικου χρήματος. Μία εξαίρεση αποτέλεσε η δημοσιοποίηση της υπόθεσης ενός πολύ επιφανούς επιχειρηματία της Πλάγια ντελ Κάρμεν, του Vincenzo Salzano, ο οποίος αν και Ιταλός στην καταγωγή είχε κάνει στην περιοχή πολλές επενδύσεις. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός, ότι την εποχή της δημοσιοποίησης της υπόθεσης το 2014 οι εισαγγελείς που ασχολούνταν με υποθέσεις ξεπλύματος βρόμικου χρήματος, διέταξαν το πάγωμα των τραπεζικών λογαριασμών τόσο του ιδίου, όσο και μελών της οικογένειάς του, με την κατηγορία των οικονομικών συναλλαγών με πόρους παράνομης προέλευσης (Norio, 2020). Ο Salzano συνελήφθη μαζί με τον γιο και τον γαμπρό του στην Λουϊζιάνα των Η.Π.Α, όταν σταμάτησαν στο αεροδρόμιο της πόλης για να ανεφοδιάσουν το ιδιωτικό τους τζετ, το οποίο ήταν φορτωμένο με 32 κιλά κοκαΐνης, αξίας ενός εκατομμυρίου δολαρίων (CBSN Denver, 2014). Η υπόθεση αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική, καθώς αποτελεί μία περίπτωση απόδειξη ότι η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με το εμπόριο των ναρκωτικών και την προσπάθεια των εγκληματιών να φέρουν στην επιφάνεια τα παράνομα αποκτηθέντα κεφάλαιά τους από αυτήν την απεχθή εγκληματική δραστηριότητα (Βασιλαντωνοπούλου, 2019:257).

Με βάση την παραπάνω ανάλυση, προκύπτουν τέσσερις βασικές ευπάθειες των δημοφιλών τουριστικών θέρετρων του Μεξικό, που φαίνεται να ευνοούν τις πρακτικές νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Αυτές είναι: α. ο συνδυασμός μίας καλά εδραιωμένης ομογενειακής κοινότητας και μίας δυναμικής τουριστικής βιομηχανίας, που διευκολύνουν την άφιξη στην περιοχή διεθνών επιχειρηματιών όπως ο Salzano, ο οποίος αν και ήταν έμπορος ναρκωτικών,

κατάφερε να επενδύσει σε τουριστικούς τομείς και real estate στην περιοχή, β. η αμφίβολη ικανότητα ή απροθυμία των αρχών του Μεξικού να διώκουν αποτελεσματικά εγκληματίες σαν αυτόν, αποδεικνύοντας έμπρακτα ότι οι αρχές της χώρας δυσκολεύονται να διώξουν αποτελεσματικά το ξέπλυμα βρόμικου χρήματος, γ. η αδυναμία συνεννόησης μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου σε διακρατικό επίπεδο και δεν έγινε ποτέ γνωστό, εάν οι αμερικανικές αρχές οι οποίες καταδίκασαν για εμπόριο ναρκωτικών τον Salzano, γνωστοποίησαν στις μεξικανικές αρχές τις ανησυχίες τους για το εάν είχε επενδύσει παράνομα αποκτηθέντα κεφάλαια στο έδαφος του Μεξικού, γεγονός που θα κινούσε τις διαδικασίες δίωξής του και από τις τοπικές αρχές. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός, ότι κατά την διάρκεια της με περιοριστικούς όρους αποφυλάκισής του το 2018 συνέχισε τις επιχειρηματικές του δραστηριότητες στο Μεξικό και δ. η δυνατότητα που παρέχεται στους ιταλούς εγκληματίες να έρχονται σε επαφή και να καλύπτονται από την μεγάλη ιταλική ομογενειακή κοινότητα που υπάρχει στην περιοχή (Norio, 2020).

Κεφάλαιο 6: Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και οικονομική ανάπτυξη

6.1 Οι οικονομικές επιπτώσεις της νομιμοποίησης στην παγκόσμια οικονομία σε απόλυτους αριθμούς

Το ξέπλυμα βρόμικου χρήματος είναι ένα παγκόσμιο ζήτημα που προκαλεί σημαντική ανησυχία και τα στατιστικά στοιχεία που το αφορούν είναι εξαιρετικά ενδιαφέροντα. Κάθε χρόνο εκτιμάται ότι 715 δισεκατομμύρια έως 1,87 τρις του παγκόσμιου ΑΕΠ μολύνονται από δραστηριότητες νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Αυτό το εκπληκτικό ποσοστό αντιπροσωπεύει ένα σημαντικό μέρος της παγκόσμιας οικονομικής παραγωγής που κυμαίνεται από 2% έως 5% του συνολικού παγκόσμιου ΑΕΠ. Το ποσοστό αυτό, υπογραμμίζει την τεράστια κλίμακα παράνομων οικονομικών δραστηριοτήτων που συμβαίνουν σε παγκόσμιο επίπεδο (Money Laundering in numbers, 2023).

Η Ε.Ε παρά το ρυθμιστικό της πλαίσιο δεν κατάφερε να μην προσβληθεί από την μάστιγα του ξεπλύματος που ταλανίζει όλο τον κόσμο. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχουν τα στατιστικά στοιχεία. Το 70% των εγκληματικών δικτύων που δραστηριοποιούνται εντός της Ένωσης χρησιμοποιούν κάποιας μορφής ξέπλυμα βρόμικου χρήματος για να χρηματοδοτήσουν τις δράσεις τους αλλά και να κρύψουν την προέλευση των περιουσιακών τους στοιχείων. Το στοιχείο αυτό, υπογραμμίζει τον βαθμό στον οποίο το ξέπλυμα έχει διεισδύσει στο εγκληματικό τοπίο στην Ε.Ε. (Money Laundering in numbers, 2023). Ακόμη πιο ανησυχητικό είναι το γεγονός ότι το 80% αυτών των εγκληματικών δικτύων που λειτουργούν εντός της Ένωσης κάνουν κατάχρηση νόμιμων επιχειρηματικών οδών από τις δραστηριότητές τους. Η κατάχρηση αυτών των νόμιμων οντοτήτων αποδεικνύει εμφανώς την προσαρμοστικότητα όσων ξεπλένουν βρόμικο χρήμα. Εντός του χρηματοπιστωτικού

συστήματος και της οικονομίας της Ευρώπης, υπάρχουν ύποπτες δραστηριότητες και συναλλαγές αξίας 200 δισεκατομμυρίων ευρώ, οι οποίες ενέχουν χρηματοοικονομικό κίνδυνο αλλά θέτουν δυνητικά υπό αμφισβήτηση και την ακεραιότητα του χρηματοπιστωτικού τομέα της Ένωσης (Money Laundering in numbers,2023).

Αξιοσημείωτα είναι και τα στοιχεία που έχουν δει το φως της δημοσιότητας και αφορούν συγκεκριμένα κράτη στην Ευρώπη. Το 1/8 του ΑΕΠ της Ελβετίας ξεπλένεται κάθε χρόνο. Το 1998, το ελβετικό υπουργείο οικονομικών επιβεβαίωσε ότι το κράτος εμπλέκεται σε ξέπλυμα βρόμικου χρήματος 500 δις δολαρίων κάθε χρόνο, καθιστώντας την χώρα ναυαρχίδα σε παγκόσμιο επίπεδο όσον αφορά το οικονομικό έγκλημα (Ady,2022). Στον Καναδά το 1998 τα παράνομα περιουσιακά στοιχεία που δημιουργήθηκαν και ξεπλύθηκαν αντιστοιχούσαν σε 17 δις δολάρια αν και η χώρα εφαρμόζει σκληρή πολιτική ενάντια στο ξέπλυμα βρόμικου χρήματος. Στην Ιρλανδία, το ίδιο έτος, ξεπλύθηκαν πάνω από 126 εκατομμύρια δολάρια. Στην Ινδία το 2018, ερευνήθηκαν πάνω από 884 οργανώσεις για ξέπλυμα χρήματος και παράνομους οικονομικούς πόρους αξίας 50 δις INR. Στις τελευταίες θέσεις το 2020 στον σχετικό δείκτη για την νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες βρέθηκαν η Βραζιλία και η Χιλή (Ady,2022).

6.2 Ο αρνητικός αντίκτυπος και οι κίνδυνοι για την οικονομική ανάπτυξη από το ξέπλυμα βρόμικου χρήματος

Το ξέπλυμα βρόμικου χρήματος αποτελεί μία από τις κύριες εκφάνσεις του Ο.Ε, που πολύ συχνά εκτείνεται εκτός συνόρων, περιορίζει τους φόρους, χρηματοδοτεί την τρομοκρατία διαφθείροντας τους κρατικούς αξιωματούχους και συνεπάγεται βαρύ μακροοικονομικό κόστος. Οι συντελεστές αυτού του οικονομικού εγκλήματος χρησιμοποιούν τις νέες τεχνολογίες εκτός από τις παραδοσιακές πρακτικές, καθιστώντας την οικονομική ανάπτυξη λιγότερο βιώσιμη και περιεκτική, τροφοδοτώντας την ανισότητα και την ανεπάρκεια (Claver and others, 2023). Η διεθνής κοινότητα έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο για την ενίσχυση των διασφαλίσεων κατά της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, με την βοήθεια του ΔΝΤ και άλλων οργανισμών. Η διεθνής αυτή δράση ακολούθησε μία πιο εξατομικευμένη προσέγγιση όσον αφορά τον εντοπισμό των βασικών κινδύνων, συνεργαζόμενοι με διεθνείς εταίρους και χώρες μέλη του ΔΝΤ και ιδιαίτερα με την TAFT και με την θέσπιση διεθνών προτύπων σε αυτόν τον τομέα (Claver and others, 2023).

Τα σύγχρονα χρηματοοικονομικά συστήματα, εκτός από την διευκόλυνση που προσφέρουν στο νόμιμο εμπόριο, επιτρέπουν στις διάφορες εγκληματικές ομάδες που ασχολούνται με το ξέπλυμα, να μεταφέρουν τεράστια χρηματικά ποσά άμεσα, χρησιμοποιώντας ηλεκτρονικούς υπολογιστές ή δορυφορικά μέσα. Επειδή το ξέπλυμα χρήματος εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το χρηματοπιστωτικό σύστημα, η εφευρετικότητα του εγκληματία παίζει καθοριστικό ρόλο. Έτσι το χρήμα ξεπλένεται μέσω των ανταλλακτηρίων συναλλάγματος, των χρηματιστηριακών εταιριών, της

εμπορίας χρυσού, των ασφαλιστικών και εμπορικών εταιριών, των διαφόρων εταιρικών οχημάτων, των ζωνών ελεύθερων συναλλαγών, του διεθνούς εμπορίου, των υπηρεσιών ιδιωτικής τραπεζικής σε φορολογικούς παραδείσους και ως εκ τούτου χειραγωγούνται με ευκολία τα οικονομικά συστήματα παγκοσμίως (Mc Dowell,2001).

Αναμφισβήτητα, το ξέπλυμα βρόμικου χρήματος, ως ένα από τα πιο σημαντικά οικονομικά εγκλήματα, μπορεί να διαβρώσει την ακεραιότητα των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων όλων των κρατών. Εξαιτίας της υψηλής ενσωμάτωσης στις κεφαλαιαγορές, το ξέπλυμα βρόμικου χρήματος μπορεί επίσης να έχει αρνητικό αντίκτυπο τόσο στις συναλλαγματικές ισοτιμίες όσο και στα επιτόκια. Έτσι, το χρήμα που έχει ξεπλυθεί μέσω των παγκόσμιων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, μπορεί να υπονομεύσει τις εθνικές οικονομίες αλλά και το κύρος των εθνικών νομισμάτων, καταλήγοντας να είναι μία τεράστια απειλή για την εθνική και την διεθνή ασφάλεια (Mc Dowell,2001). Το ξέπλυμα βρόμικου χρήματος δεν αποτελεί πρόβλημα μόνο για τις μεγαλύτερες χρηματοοικονομικές αγορές του κόσμου και τα υπεράκτια κέντρα, αλλά και για τις αναδυόμενες οικονομίες. Πράγματι, όποια οικονομία ενσωματώνεται στο διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα, διατρέχει αυτόν τον κίνδυνο και ως εκ τούτου, οι αναδυόμενες αγορές, ανοίγοντας τις οικονομίες και τον χρηματοπιστωτικό τους τομέα, αποτελούν άμεσο στόχο για νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (Mc Dowell,2001). Το ξέπλυμα βρόμικου χρήματος προσβάλλει την ίδια την κοινωνία, την οικονομία και την ομαλή λειτουργία της, με άμεση αρνητική επίπτωση στον υγιή ανταγωνισμό (Κονταξής,2014). Ο αντίκτυπος του ξεπλύματος βρόμικου χρήματος στην οικονομική ανάπτυξη είναι τεράστιος και θα αναλυθεί παρακάτω.

6.2.1 Υπονόμευση του νόμιμου ιδιωτικού τομέα

Μία από τις σημαντικότερες μικροοικονομικές επιπτώσεις της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, αφορά τον ιδιωτικό τομέα. Όσοι ακολουθούν την πρακτική του ξεπλύματος, χρησιμοποιούν συχνά εταιρίες βιτρίνα, αναμειγνύοντας τα παράνομα έσοδα με κεφάλαια που προέρχονται από νόμιμες δραστηριότητες, προκειμένου να αποκρυφτεί η πραγματική προέλευση των χρημάτων. Στις Η.Π.Α για παράδειγμα, το Ο.Ε έχει χρησιμοποιήσει πιτσαρίες, προκειμένου να κρύψει τα έσοδα από το εμπόριο ηρωίνης. Αυτές οι εταιρίες έχουν πρόσβαση σε σημαντικά παράνομα κεφάλαια, επιτρέποντας στου εγκληματίες να επιδοτούν τα εταιρικά τους προϊόντα και υπηρεσίες, κάτω από τα επίπεδα των επιτοκίων της αγοράς. Σε πολλές περιπτώσεις οι εταιρίες αυτές, έχουν την δυνατότητα να προσφέρουν αγαθά σε τιμές, πολύ χαμηλότερες του κόστους παραγωγής, αποκτώντας ένα συγκριτικό πλεονέκτημα έναντι των ανταγωνιστών τους, προωθώντας τον αθέμιτο ανταγωνισμό (Mc Dowell,2001).

6.2.2 Επίδραση στους ρυθμούς ανάπτυξης της οικονομίας

Στις εποχές μεγάλης οικονομικής ύφεσης και αστάθειας, η προσέλκυση ξένων επενδυτών από τις εταιρίες είναι κομβικής σημασίας. Ωστόσο, είναι εξαιρετικά δύσκολο για χώρες στις οποίες γίνεται ξέπλυμα βρόμικου χρήματος, να προσεγγίσουν επενδυτές. Αυτό οφείλεται στο ότι, η αστάθεια στις τιμές που προκαλείται από το μαύρο χρήμα στο χρηματοπιστωτικό σύστημα της χώρας επηρεάζει την αξιοπιστία της οικονομίας της στο εξωτερικό περιβάλλον, με αποτέλεσμα οι δυναμικοί επιχειρηματίες να μην επενδύσουν στην χώρα αυτή, λόγω των κινδύνων που ενέχει η οικονομία της. Εάν τα νόμιμα κεφάλαια δεν εισέλθουν στην χώρα μέσω επενδύσεων, αυτό θα έχει σαν αποτέλεσμα την μακροπρόθεσμη μείωση στον δείκτη οικονομικής ανάπτυξης της χώρας, λόγω της μείωσης των άμεσων ξένων επενδύσεων (Negative effects of money laundering on the economy,2024).

Οι χώρες στις οποίες υπάρχει υψηλή ροή κεφαλαίων θεωρούνται μέρη υψηλού ρίσκου για τους επενδυτές. Για τις χώρες οι οποίες έχουν ως στόχο την προσέλκυση ξένων επενδύσεων, η πάταξη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες είναι επιβεβλημένη, προκειμένου να σταλθεί ένα μήνυμα εμπιστοσύνης προς τους επενδυτές (Negative effects of money laundering on the economy,2024).

6.2.3 Υπονόμευση της ακεραιότητας των χρηματοπιστωτικών αγορών

Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα τα οποία βασίζονται σε κεφάλαια τα οποία προέρχονται από εγκληματικές πρακτικές όπως το ξέπλυμα βρόμικου χρήματος, αντιμετωπίζουν πρόσθετες προκλήσεις όσον αφορά την επαρκή διαχείρισή των περιουσιακών τους στοιχείων, υποχρεώσεων και λειτουργιών. Για παράδειγμα, σε πολλές περιπτώσεις, εισρέουν σε μία τράπεζα τεράστια χρηματικά ποσά, τα οποία στην συνέχεια εξαφανίζονται, χωρίς προειδοποίηση, μέσω τραπεζικών εμβασμάτων ως απόκριση σε παράγοντες που δεν σχετίζονται με τις αγορές, όπως οι επιχειρήσεις επιβολής του νόμου. Η πρακτική αυτή έχει ως αποτέλεσμα η τράπεζα να αποκτήσει μακροπρόθεσμα προβλήματα ρευστότητας (Mc Dowell,2001). Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα του αρνητικού αντίκτυπου του ξεπλύματος βρόμικου χρήματος στο τραπεζικό σύστημα, είναι η πτώχευση της πρώτης ψηφιακής τράπεζας της Ε.Ε (Mc Dowell,2001).

6.2.4 Αύξηση φαινομένων διαφθοράς

Στις χώρες στις οποίες δεν υπάρχει αυστηρό και σαφές νομικό πλαίσιο για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, ελλοχεύει ο κίνδυνος να γίνουν ελκυστικές για το Ο.Ε, με φυσικό επακόλουθο της αύξηση των φαινομένων διαφθοράς (FATF,2010). Στις χώρες αυτές το ποινικό σύστημα που αφορά στην αποτελεσματική καταπολέμηση του ξεπλύματος είναι είτε ανύπαρκτο είτε αδρανές και πολλές τράπεζες που προσφέρουν τέτοιες υπηρεσίες

σε εγκληματικές ομάδες δεν ελέγχονται για την δράση τους. Επίσης, στις χώρες αυτές αναπτύσσονται φαινόμενα δωροδοκίας ή δωροληψίας κρατικών λειτουργιών καθώς και όλων των παραγόντων που δύνανται να εμπλακούν στην διαδικασία του ξεπλύματος όπως οι δικηγόροι, οι λογιστές, οι συμβολαιογράφοι, τα ανώτερα τραπεζικά στελέχη, οι φορολογικές υπηρεσίες κλπ. (FATF,2010).

6.2.5 Ρίσκο των προσπαθειών για ιδιωτικοποιήσεις και πλήγμα στην φήμη του κράτους

Το ξέπλυμα βρόμικου χρήματος απειλή τις προσπάθειες πολλών χωρών να εισάγουν μεταρρυθμίσεις στην οικονομία τους, μέσω των ιδιωτικοποιήσεων. Οι εγκληματικές οργανώσεις, έχουν τα οικονομικά μέσα για να πλειοδοτήσουν σε νόμιμες αγορές πρώην κρατικών επιχειρήσεων. Επιπλέον, ενώ οι πρωτοβουλίες για ιδιωτικοποιήσεις είναι τις περισσότερες φορές οικονομικά επωφελείς, οι επιχειρήσεις αυτές εφόσον περιέλθουν στα χέρια εγκληματικών οργανώσεων μπορούν να μετατραπούν σε οχήματα για ξέπλυμα κεφαλαίων, όπως καζίνο, μαρίνες, θέρετρα και τράπεζες μέσω των οποίων στο παρελθόν έκρυβαν τα παράνομα έσοδά τους ή τις εγκληματικές τους δραστηριότητες (Mc Dowell,2001).

Στην σημερινή παγκοσμιοποιημένη κοινωνία, η τακτική του ξεπλύματος μαύρου χρήματος, μπορεί να συνεπάγεται και την αμαύρωση της φήμης του σε διεθνές επίπεδο. Η εμπιστοσύνη των αγορών καθώς και ο σημαίνοντας ρόλος της εμπιστοσύνης αυτής στην ενίσχυση της κεφαλαιακής επάρκειας των κρατών, κλονίζεται από πρακτικές όπως αυτής της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, της εκτεταμένης οικονομικής απάτης, της εμπορίας εμπιστευτικών πληροφοριών χρεογράφων και των υπεξαίρέσεων. Έτσι, η αρνητική φήμη που προκύπτει από αυτές τις δραστηριότητες μειώνει τις παγκόσμιες ευκαιρίες και έχει σοβαρό αντίκτυπο στην βιώσιμη ανάπτυξη καθώς προσελκύει εγκληματικές οργανώσεις, οι οποίες έχουν βραχυπρόθεσμους στόχους (Mc Dowell,2001).

Η οικονομική ανάπτυξη μίας χώρας είναι άμεσα συνδεδεμένη με την φήμη που έχει σε παγκόσμιο επίπεδο και όταν αυτή έχει υποστεί ζημιές αυτό έχει άμεσο αντίκτυπο στην οικονομία της με μείωση των ρυθμών ανάπτυξης. Η αναβίωση της οικονομίας σε μία τέτοια περίπτωση είναι εξαιρετικά δύσκολη και απαιτεί από την κυβέρνηση να δαπανήσει πολλά κεφάλαια αλλά και να αυστηροποιήσει το νομικό πλαίσιο που αφορά την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, προκειμένου να ανακτήσει την εμπιστοσύνη των αγορών (Negative effects of money laundering on the economy,2024).

6.3 Το κοινωνικό κόστος του ξεπλύματος βρόμικου χρήματος

Το ξέπλυμα χρήματος είναι ένα οικονομικό έγκλημα το οποίο πλήττει την κοινωνία εδώ και πολλά χρόνια και έχει σοβαρό αντίκτυπο σε αυτήν καθώς υπονομεύει την ακεραιότητα των χρηματοπιστωτικών συστημάτων, διευκολύνει το Ο.Ε και συμβάλλει στην οικονομική ανισότητα (Follow the money: Breaking syndicates with money laundering,2024). Επίσης, αυξάνεται εκθετικά και το κόστος το οποίο πρέπει

να επωμιστεί η κυβέρνηση προκειμένου να επιβάλλει τον νόμο και να περιορίσει το φαινόμενο καθώς και να επενδύσει στον τομέα της υγείας για την άμβλυνση των ανισοτήτων που προκύπτουν. Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις που πολλά κόμματα έχουν εξαγοραστεί από το Ο.Ε προκειμένου να προάγουν ευνοϊκές ρυθμίσεις για αυτό. Ως αποτέλεσμα της διαδικασίας αυτής, είναι το ξέπλυμα βρόμικου χρήματος να μεταφέρει την οικονομική δύναμη από τους πολίτες, την κυβέρνηση και την αγορά στις εγκληματικές οργανώσεις (Pathik Shah,2024).

Η στενή σύνδεση του ξεπλύματος με το λαθρεμπόριο και την διακίνηση ναρκωτικών δημιουργεί τεράστιο κοινωνικό κόστος, αυξάνοντας τον αριθμό των τοξικομανών και την ανάγκη της ενίσχυσης του συστήματος υγείας με πρόσθετα κεφάλαια, προκειμένου αυτοί οι άνθρωποι να τύχουν ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης αλλά και να ενταχτούν σε προγράμματα απεξάρτησης (Mc Dowell,2001). Οι εγκληματικές ομάδες οι οποίες διαπράττουν οικονομικά εγκλήματα, έχουν λόγω της οικονομικής τους επιφάνειας την δυνατότητα να παρεισφρέουν μέσα στις νόμιμα εκλεγμένες κυβερνήσεις προκειμένου να πετύχουν τους σκοπούς τους και να κινηθούν στο παρασκήνιο. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να κλονιστεί η εμπιστοσύνη των πολιτών στο πολιτικό σύστημα της χώρας, να προκύπτουν γενικευμένες αντιδράσεις οι οποίες μπορούν δυνητικά να οδηγήσουν και σε σοβαρές διαδηλώσεις, με απρόβλεπτες συνέπειες (Mc Dowell,2001). Η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, νοθεύει τον ανταγωνισμό, ενισχύει τις εγκληματικές δραστηριότητες, προωθεί την διαφθορά και υπονομεύει το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας της οικονομίας αποτελώντας κίνδυνο για την ίδια την δημοκρατία (Κονταξής,2014).

6.4 Οι κοινές προσπάθειες σε παγκόσμιο επίπεδο για την άμβλυνση των συνεπειών της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες συνέπειες στην οικονομική ανάπτυξη

Το ξέπλυμα βρόμικου χρήματος είναι ένα παγκόσμιο πρόβλημα που επηρεάζει τις οικονομίες σε όλο τον κόσμο, αμβλύνει την οικονομική ανάπτυξη και ενισχύει την κοινωνική και οικονομική ανισότητα μεταξύ των πολιτών. Ως απάντηση σε αυτό το ζήτημα, έχουν δημιουργηθεί και λαμβάνουν δράση αρκετοί διεθνείς οργανισμοί (Follow the money: Breaking syndicates with money laundering,2024).

Η Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης (FATF), είναι ένας διακυβερνητικός οργανισμός ο οποίος ιδρύθηκε το 1989, με σκοπό την καταπολέμηση του ξεπλύματος βρόμικου χρήματος και της τρομοκρατίας. Η ομάδα θέτει διεθνή πρότυπα, προωθώντας την αποτελεσματική εφαρμογή νομικών, ρυθμιστικών και επιχειρησιακών μέτρων για την καταπολέμηση αυτών των εγκλημάτων. Επίσης, έχει αναπτύξει μια σειρά συστάσεων τις οποίες ενστερνίζονται η πλειοψηφία των κυβερνήσεων σε παγκόσμιο επίπεδο, ως το κοινό, διεθνές πρότυπο κατά της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (Βασιλαντωνοπούλου, 2019:276).

Το Egmond Group of Financial Intelligence Units, είναι ένα οργανωμένο δίκτυο μονάδων χρηματοοικονομικών πληροφοριών που προέρχονται από όλον τον κόσμο. Η ομάδα, προωθεί την συνεργασία και την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των μελών της για την καταπολέμηση του ξεπλύματος και άλλων οικονομικών εγκλημάτων. Η ύπαρξη και λειτουργία της, είναι απαραίτητη για τον εντοπισμό και την πρόληψη δραστηριοτήτων νομιμοποίησης παράνομα αποκτηθέντων κεφαλαίων, παρέχοντας μία πλατφόρμα ανταλλαγής πληροφοριών και εμπειρογνωμοσύνης (Financial crimes enforcement network,2024).

Η ομάδα Wolfsberg, είναι ένας όμιλος 13 παγκόσμιων τραπεζών που έχει αναπτύξει αρχές κατά του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος για το χρηματοπιστωτικό κλάδο. Οι αρχές αυτές περιλαμβάνουν την δέουσα επιμέλεια πελατών, την ενισχυμένη δέουσα επιμέλεια για πελάτες υψηλού κινδύνου καθώς και τη συνεχή παρακαλούθηση των πελατών, παρέχοντας εξαιρετικά χρήσιμες πληροφορίες σε αρμόδιους κρατικούς φορείς σε καθορισμένους τομείς προτεραιότητας. Ο όμιλος αποτελεί ένα πολύ σημαντικό εργαλείο στον πόλεμο εναντίον της νομιμοποίησης εσόδων, παρέχοντας συνεχή καθοδήγηση και βέλτιστες πρακτικές για τον χρηματοπιστωτικό κλάδο (Lovegrove,2024).

Κεφάλαιο 7: Εγκληματολογική προσέγγιση του φαινομένου

7.1 Η συμβιωτική σχέση μεταξύ νομιμότητας και παρανομίας. Το Ο.Ε και η διαφθορά, άρρηκτα συνδεδεμένα με την νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες

Την σημερινή εποχή, η μετάβαση από την κρατικά ρυθμιζόμενη οικονομία σε αυτήν την ελεύθερης αγοράς σε συνδυασμό με την τεράστια ανάπτυξη που συντελείται στον τεχνολογικό τομέα, συνδέεται πλέον με διάφορες επιμέρους παράνομες οικονομίες οι οποίες έχουν διεθνικό χαρακτήρα (Βιδάλη,2017:152). Το Ο.Ε είναι μία οικονομία παράλληλη με το κράτος που δεν έχει μόνο κοινωνικά ερείσματα, βρίσκοντας απήχηση σε μία μεγάλη μερίδα του πληθυσμού, αλλά πολλές φορές σύμφωνα με τον Chambliss οργανώνεται από το ίδιο το κράτος μέσα από συμμαχίες έναντι εξυπηρετήσεων μεγάλης κλίμακας, λύνοντας μία σειρά προβλημάτων σε όλους τους εμπλεκόμενους (Βιδάλη,2017:152-153).

Η έννοια του Ο.Ε είχε μία περίπλοκη ιστορία, με πολλές αντιφατικές έννοιες που συνδέονται με αυτό από τότε που η έκφραση άρχισε να χρησιμοποιείται ευρέως στις Η.Π.Α. Σε όλο αυτό το χρονικό διάστημα, ο όρος αυτός γνώρισε στιγμές πραγματικής πολιτικής επιτυχίας, καθόσον χρησιμοποιούνταν για να δείξει διάφορα εγκληματικά φαινόμενα τα οποία πήγαζαν από σοβαρά κοινωνικά προβλήματα. Ο όρος εξακολουθεί να έχει ισχυρή δύναμη, πράγμα που δείχνει την πολιτική του επιτυχία καθώς πολλοί διαφορετικοί εγκληματικοί παράγοντες και δραστηριότητες έχουν υπαχθεί κάτω από αυτήν την ετικέτα κάνοντάς τον έναν όρο ομπρέλα ο οποίος όμως είναι ασαφής και δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί χωρίς προδιαγραφές,

για την χάραξη πολιτικών, εμπειρικών αναλύσεων αλλά οικοδόμησης θεωριών (Paoli, 2014:13).

Το Ο.Ε διαπλέκεται με το κράτος και βρίσκεται σε μία συμβιωτική σχέση με τη νόμιμη οικονομία. Αυτή η συμβιωτική σχέση μεταξύ των ελίτ και του κράτους, έχουν ως αποτέλεσμα την άνθηση της φοροδιαφυγής και της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες(Σταμούλη,2019:235-236). Η δυσκολία στην οριοθέτηση του Ο.Ε, έγκειται στο γεγονός ότι αποτελεί ένα σύνθετο φαινόμενο με ερείσματα στον κοινωνικό, οικονομικό και πολιτικό ιστό και προκειμένου να αντιμετωπιστεί θα πρέπει να μπουν στο στόχαστρο και όλοι εκείνοι οι τομείς στους οποίους επιδρά ή αναπτύσσει συμβιωτικές και παράλληλες σχέσεις(Χλούπης, 2019:299). Η σύγκρουση μεταξύ των κοινωνικών τάξεων είναι μία βασική λειτουργία της καπιταλιστικής κοινωνίας, που καθορίζει τη λειτουργία του ποινικού συστήματος με την κοινωνική κατασκευή του νόμου, με τη σχέση μεταξύ της πολιτικής της εξουσίας και του εγκλήματος και με την συμβίωση της νομιμότητας με την παρανομία. Ο νόμος αποτελεί μία προσωρινή λύση στις συγκρούσεις, οι οποίες οφείλονται στις δομικές αντιφάσεις, οι οποίες αναμφίβολα οδηγούν σε διαμάχες μεταξύ των κοινωνικών τάξεων, στην προσπάθεια των ελίτ να αναζητήσουν τρόπους προκειμένου να περιορίσουν τις συγκρούσεις με απώτερο στόχο να διατηρήσουν τα προνόμιά τους (Κουλούρης,2019:32).

Η μετάβαση στην οικονομία της ελεύθερης αγοράς συνέπεσε με την εκτεταμένη ποινικοποίηση του ξεπλύματος βρόμικου χρήματος. Το καθαρό κέρδος για το Ο.Ε, παραμένει ένας αέναος στόχος και η καταγωγή των παράνομων κεφαλαίων του τίθεται σε δεύτερη μοίρα. Τόσο στο επίσημο όσο και στο φαντασιακό αφήγημα, το ξέπλυμα βρόμικου χρήματος παραμένει σφιχτά δεμένο με τον πόλεμο εναντίον των ναρκωτικών καθώς και τα τελευταία χρόνια με τον πόλεμο κατά της τρομοκρατίας (Βασιλαντωνοπούλου, 2019:272). Το οικονομικό αυτό έγκλημα ανήκει στα εγκλήματα του λευκού περιλαίμιου. Στο μέτρο που η διεθνής απειλή βρίσκει πρόσωπο στο Ο.Ε καθώς και στην τρομοκρατία, αυτού του είδους τα εγκλήματα διαφεύγουν όχι μόνο της παγκόσμιας προσοχής αλλά πολύ περισσότερο της ύλης της αντεγκληματικής πολιτικής για την νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Με το να μένει εκτός ύλης, η εγκληματικότητα του λευκού περιλαίμιου δρα ως αόρατη όψη της οργανωμένη και ως εκ τούτου καταφέρνει να διαμορφώσει πολύ ισχυρές συμμαχίες , η οικονομική και πολιτική επιρροή των οποίων αυξάνεται σε συνάρτηση με τα έσοδα που παράγει (Βασιλαντωνοπούλου,2019:272). Η εγκληματικότητα του λευκού κολάρου και το Ο.Ε αναπτύσσονται στην βάση ενός ενιαίου οικονομικού φάσματος, μέσα σε ένα οικονομικό συνεχές, μέσα στο οποίο παρατηρούνται αμφίδρομες οικονομικές ροές ανάμεσα στις παράνομες και τις νόμιμες αγορές, καθιστώντας με αυτόν τον τρόπο δυσδιάκριτα τα όρια παρανομίας και νομιμότητας και δυσκολεύοντας την αντιμετώπισή τους (Γασπαρινάτου,2019:175).

Η εμμονή της αντεγκληματικής πολιτικής να ταυτίσει το ξέπλυμα βρόμικου χρήματος με το Ο.Ε δεν αποτελεί παρά μόνο έναν αντιπερισπασμό, για να ξορκίσει την

πραγματικότητα της χρηματοπιστωτικής κρίσης και των πακέτων λιτότητας, μέσω των οποίων η ζημιά των εγκληματικών δράσεων που την προκάλεσαν επιμερίστηκε στο ευρύ κοινό (Βασιλαντωνοπούλου,2019:273). Το μέγεθος του σκοτεινού αριθμού της εγκληματικότητας , όπως ακριβώς συμβαίνει και στα εγκλήματα του κοινού ποινικού δικαίου, δεν είναι εύκολο να προσδιοριστεί, καθόσον οι εισαγγελικές και διωκτικές ελεγκτικές αρχές βρίσκονται ενώπιον πολλών δυσχερειών. Το οικονομικό έγκλημα χρειάζεται συμμετοχική δράση, διαθέτει χαρακτηριστικά πρωτοτυπίας εκμεταλλευόμενο οικονομικές, ιστορικές και πολιτικές συγκυρίες και γίνεται αντιληπτό μετά την παρέλευση μεγάλου χρονικού διαστήματος. Το οικονομικό έγκλημα δεν συντελείται κρυφά, στον απροσπέλαστο και ιδιωτικό από τα μάτια των αρχών και της κοινωνίας χώρο, αλλά εντός της αγοράς και διαθέτες πολλές γκρίζες ζώνες και κρυφές πτυχές (Μιχαλοπούλου,2019:336).

Η αφανής οικονομική εγκληματικότητα μπορεί να αποδοθεί σε πολλούς παράγοντες, όπως: α. στην διαδρομή του χρήματος, β. στα απροσπέλαστα αρχεία των οικονομικών δεδομένων, γ. προπορεύεται πάντα των ελεγκτικών αρχών και ταυτίζεται με το Ο.Ε και με την διαφθορά, δ. αναπτύσσει δίκτυα διακίνησης χρήματος εκτός των επίσημων οργανωμένων αγορών, ε. εκμεταλλεύεται την έλλειψη ελεγκτικών μηχανισμών υπαγόμενων στην δικαστική λειτουργία, στ. κινείται μέσα στο κενό και την ασάφεια που δημιουργεί η έλλειψη νομοθετικού ορισμού του οικονομικού εγκλήματος (Μιχαλοπούλου,2019:336-343). Είναι αναμφισβήτητο γεγονός, το οποίο συναντάται σε πλείστες διεθνείς υποθέσεις, ότι τόσο το Ο.Ε όσο και το βαρύ οικονομικό έγκλημα δεν αντιστοιχούν σε μία αμιγώς παράνομη ή εγκληματική διάσταση, αλλά διαπλέκονται στενά μεταξύ τους, διαμορφώνοντας ένα πολύ ρευστό όριο ανάμεσα στην παράνομη και την νόμιμη οικονομία. Διαπλέκονται με το πολιτικό σύστημα, το κράτος, τα διάφορα κέντρα εξουσίας τα οποία κατά κόρον προωθούν τα συμφέροντα και του οργανωμένου και του οικονομικού εγκλήματος, διαμορφώνοντας μία συμβιωτική και ρευστή σχέση μεταξύ των εγκλημάτων αυτών με την νομιμότητα (Βιδάλη,2017:131).

Το Ο.Ε, προκειμένου να διατηρηθεί οικονομικά χρειάζεται να δημιουργήσει σχέσεις συνεργασίας με το κράτος, την αστυνομία και με ιδιώτες, πράγμα που επιτυγχάνεται μέσα από την διαφθορά των κρατικών υπαλλήλων. Μία εγκληματική οργάνωση, προκειμένου να πετύχει τους σκοπούς της, έχει ανάγκη να συλλέξει πληροφορίες, να δωροδοκήσει και να συνεργάζεται με άτομα από την αστυνομία, την κυβέρνηση και το δικαστικό σώμα. Οι πρακτικές αυτές λειτουργούν ως υποκατάστατα της βίας, η οποία αποκαθίσταται από την διαφθορά και τις πελατειακές σχέσεις (Βιδάλη,2017:155).

Το έγκλημα του ξεπλύματος βρόμικου χρήματος αποτελεί μία μετεξέλιξη της αποδοχής προϊόντων εγκλήματος και ουσιαστικά η αιτία της γιγάντωσης της νομικής και πολιτικής αντίδρασης στη διαδικασία της νομιμοποίησης του οφείλεται στο γεγονός ότι λόγω της παγκοσμιοποίησης των οικονομικών δομών και δυνατοτήτων που παρέχονται από το διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα, από την μία πλευρά οι παράνομες αυτές πράξεις έλαβαν χαρακτήρα υπερεθνικό και από την άλλη οι

τρόποι τέλεσης του εγκλήματος είναι περίπλοκοι και σύνθετοι. Τα δύο προαναφερθέντα χαρακτηριστικά, ώθησαν την θεωρία και την νομολογία, να εισαγάγουν ως παράμετρο της τέλεσης του εγκλήματος του ξεπλύματος βρόμικου χρήματος την έννοια του Ο.Ε, στην προσπάθεια του περιορισμού μίας χωρίς μέτρο διεύρυνσης του πεδίου του αξιόποινου (Κονταξής,2014). Το ξέπλυμα βρόμικου χρήματος θίγει ευθέως το προστατευόμενο έννομο αγαθό της δικαιοσύνης ως ειδικότερης έκφρασης της εφαρμογής της πολιτειακής εξουσίας και αφορά τόσο τον επανορθωτικό ρόλο της όσο και την προστασία του κοινωνικού συνόλου από περαιτέρω εγκληματικές πράξεις (Κονταξής,2014).

Η διαφθορά ορίζεται ως νόθευση-αλλοίωση των όρων λειτουργίας σχέσεων και θεσμών, κυρίως αυτών που έχουν δημόσιο χαρακτήρα, η οποία επιτυγχάνεται μέσω αθέμιτης συναλλαγής και λειτουργεί με όρους αδιαφάνειας, εξυπηρετώντας συμφέροντα και ιδιοτελείς σκοπούς (Κοσμάτος και Λαμπάκης,2019:187). Η διαφθορά διακρίνεται σε μικρή και μεγάλη, ανάλογα με την κλίμακά της. Η μεγάλη κλίμακα, συνδέεται κυρίως με τις διεθνείς επιχειρηματικές συναλλαγές, εμπλέκοντας μέλη του διοικητικού μηχανισμού και του πολιτικού προσωπικού των χωρών. Η μικρή κλίμακα, αφορά κυρίως πράξεις δωροληψία ή δωροδοκίας και μικρότερης κλίμακας συναλλαγές. Στις πράξεις μεγάλης διαφθοράς συγκαταλέγονται και συναλλαγές του πολιτικού προσωπικού ή της δημόσιας διοίκησης, με στόχο την παράνομη απόκτηση κερδών, μέσω δημοσίων συμβάσεων ή ιδιωτικοποιήσεων (Ράικος, 2006:165). Η διαφθορά η οποία υποκαθιστά την βία και ως εκ τούτου οι εγκληματικές οργανώσεις πλέον έχουν ανάγκη από την συνδρομή νομικών, φοροτεχνικών και συμβολαιογράφων, προκειμένου να διεκπεραιώνουν τις υποθέσεις τους αλλά απαιτείται και η πρόσβαση στις υπηρεσίες και το εμπόριο (Βιδάλη,2017:155).

7.2 Η αντίδραση των τοπικών κοινωνιών στα τουριστικά θέρετρα στα οποία ξεπλένεται βρόμικο χρήμα. Εγκληματολογική προσέγγιση

Το έγκλημα του λευκού κολάρου , είναι κοινωνικά αόρατο, λόγω ενός ανύπαρκτου ή αδύναμου νόμου και διωκτικών μηχανισμών καθώς και λόγω της αποτυχίας των κοινωνικών και νομικών κυρώσεων να επιβεβαιώσουν τις σκέψεις για τα μη ηθικά όρια που αφορούν αυτά τα εγκλήματα (Γεωργούλας,2019:45)..

Όλες οι περιπτώσεις των τουριστικών περιοχών οι οποίες αναλύθηκαν σε προηγούμενα κεφάλαια και στις οποίες δραστηριοποιούνται εγκληματικές οργανώσεις που νομιμοποιούν έσοδα από παράνομες δραστηριότητες έχουν ένα κοινό χαρακτηριστικό μεταξύ τους: οι δραστηριότητες αυτές έγιναν αποδεκτές από τους ντόπιους κατοίκους, χωρίς αυτοί να αντιδράσουν και να προβάλλουν κάποια αξιοσημείωτη αντίδραση. Ο λόγος ήταν προφανής, καθώς όλες αυτές οι περιοχές στο παρελθόν ήταν εξαιρετικά φτωχές και η μετάβαση από την γεωργική οικονομία στην οικονομία των υπηρεσιών και στην εισροή μεγάλου όγκου κεφαλαίων, αναμφίβολα αποτέλεσε καθοριστικής σημασίας παράγοντα για την οικονομική ανάπτυξη των περιοχών και κατά συνέπεια την οικονομική ευμάρεια των κατοίκων.

Στο Μονακό, το οποίο βέβαια ήταν ανέκαθεν μία πλούσια χώρα, και δεν μετεξελίχθηκε ξαφνικά από έναν βοσκότοπο σε έναν επίγειο παράδεισο, φρόντισε η κυβέρνηση να κλείσει το στόμα των κατοίκων, μέσω των παροχών που θεσμοθέτησε.

Η εμφάνιση του Ο.Ε ιστορικά, ταυτίζεται με τη διάσπαση των παραδοσιακών δομών της αγροτικής κοινωνίας με παράλληλη ανάπτυξη του αστικού χώρου και της καπιταλιστικής κοινωνίας. Οι ποιοτικές και ποσοτικές αλλαγές στις αστικές κοινωνίες τον 19^ο αιώνα, μέσω της ανάπτυξης της βιομηχανίας, της αστικοποίησης και της αύξησης της συνολικής ζήτησης μέσα από την σταδιακή ανέλιξη της μεσαίας τάξης και της αύξησης του πληθυσμού, επέδρασαν καθοριστικά στην εξέλιξη του Ο.Ε. τη σύνδεση του Ο.Ε τόσο με την συγκρότηση του κράτους έθνους όσο και τον ανταγωνιστικό καπιταλισμό, επεσήμαναν στα έργα τους ο Τσάμπλιν και ο Μπλοκ (Σταμούλη,2019:215). Η εμφάνιση και ανάπτυξη του Ο.Ε οφείλεται στην ανταγωνιστική φύση και τις αντιθέσεις του καπιταλισμού. Είναι η μέθοδος να ενσωματώνονται οι φτωχοί του αστικού χώρου στην πολιτική οικονομία του καπιταλισμού. Το Ο.Ε ομοιάζει, σύμφωνα με τον Μικαλόφσκι με την καπιταλιστική επιχείρηση και ορίζεται ως μία συντονισμένη, δομημένη και οργανωμένη γραφειοκρατικά ένωση ατόμων, που έχει παράνομους σκοπούς και στόχους, προκειμένου να παρέχει στήριξη στο κεφάλαιο (Σταμούλη,2019:215). Οι φτωχοί κάτοικοι των τουριστικών αυτών περιοχών, επωφελήθηκαν από την μετεξέλιξη των περιοχών τους σε διεθνούς φήμης τουριστικά θέρετρα και βρήκαν την ευκαιρία να ανελιχθούν κοινωνικά και οικονομικά, αφού πλέον οι τόποι αυτοί έχουν όλα τα χαρακτηριστικά αστικής περιοχής.

Μέσα από την διαφθορά, τις πελατειακές σχέσεις και τα συστήματα πατρωνίας, παρέχεται η ευκαιρία όχι μόνο στις εγκληματικές οργανώσεις αλλά και στους κατοίκους των τουριστικών θέρετρων, για εύκολο πλουτισμό και μετάβαση σε ανώτερη κοινωνική τάξη (Βιδάλη,2017:156). Ο καπιταλισμός όμως δεν θα μπορούσε να αυτοσυντηρηθεί και να επιβιώσει εάν δεν δημιουργούσε συνεχώς καταναλωτικές ανάγκες, οι οποίες αποτελούν και τον κεντρικό πυρήνα της αναπαραγωγής και διαμόρφωσης του Ο.Ε. Επίσης, το Ο.Ε τροφοδοτείται από την ανυπαρξία ή ανεπάρκεια της κρατικής εξουσίας. η σικελική μαφία, για παράδειγμα, η οποία εμφανίστηκε τον 19^ο αιώνα συνδέθηκε με την πολιτισμική και κοινωνική εξέλιξη του νησιού, στο οποίο οι κρατικές δομές είχαν πολύ ασθενή ρόλο. Η μαφία σε αυτήν την περίπτωση λειτούργησε ως ένα έξω-κρατικό σύστημα οργάνωσης, εξουσίας και οικονομικής δραστηριότητας (Σταμούλη,2019:215-216). Τον ίδιο ακριβώς ρόλο διαδραμάτισαν και οι εγκληματικές οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στις τουριστικές περιοχές που αναλύθηκαν παραπάνω. Κατ' αρχάς εκμεταλλεύτηκαν την ανεπάρκεια της κρατικής εξουσίας των χωρών αυτών, οι οποίες δεν είχαν ούτε τα μέσα αλλά ούτε και την δύναμη να επιβάλλουν αυστηρούς κανόνες για τον περιορισμό της εγκληματικής δράσης των ομάδων αυτών και ίσως δεν είχαν την θέληση να το πράξουν. Επίσης, οι ομάδες αυτές λειτούργησαν ως αιμοδότες για τις τοπικές κοινωνίες, αντικαθιστώντας ουσιαστικά το κράτος,

εκμεταλλευόμενες το κενό εξουσίας και δημιούργησαν μία παράλληλη οικονομία, η οποία αποτέλεσε το μέσο για οποιονδήποτε επιθυμούσε την κοινωνική και οικονομική του ανέλιξη, μέσω βέβαια των παράνομων μέσων που θα έπρεπε να χρησιμοποιήσει για τον σκοπό αυτό.

Το Ο.Ε ως κοινωνικό φαινόμενο, βασίζεται σε εξωθεσμικούς παράγοντες που διευκολύνουν την λειτουργία του, όπως η διαπλοκή με το πολιτικό σύστημα, η διαφθορά ως ένα μέσο επικάλυψης, την σχέση με το χρηματοπιστωτικό σύστημα, τις αγορές και την εξουσία. Η εννοιολογική προσέγγιση και επεξήγηση του Ο.Ε, είναι εξαιρετικά δύσκολη, καθόσον το έγκλημα αυτό εξελίσσεται συνεχώς καθώς σχετίζεται άμεσα με τη δυναμική της αγοράς και φροντίζει να επωφελείται από τις μεταβαλλόμενες οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες. Διακρίνεται από μεταβλητότητα, προσαρμοστικότητα, δημιουργεί θέσεις εργασίας αφού συντηρεί μία παράλληλη οικονομία και ακολουθεί τους βασικούς κανόνες της αγοράς, εξασφαλίζοντας τις απαραίτητες συναινέσεις εντός της κοινωνικής δομής μέσα στην οποία αναπτύσσεται (Σταμούλη,2019:217).

Η διείσδυση του Ο.Ε στις φτωχές κοινωνίες των τουριστικών περιοχών του Μονακό, της Μυκόνου, της Πλάγια ντελ Κάρμεν και Κανκούν, επέφερε ένα τεράστιο πλήγμα στον κοινωνικό ιστό των περιοχών αυτών, καθόσον τους επέβαλε άθελά τους να ακολουθήσουν έναν παράνομο τρόπο ζωής, μέσω της ανοχής τους στο έγκλημα και του εθισμού τους στην υιοθέτηση παράνομων πρακτικών, προκειμένου να ανέλθουν οικονομικά και κοινωνικά. Με άλλα λόγια, οι άνθρωποι αυτοί, από φτωχοί αλλά τίμιοι βιοπαλαιστές εξελίχθηκαν σε ανθρώπους με πλήρη ανοχή σε κάθε είδους έγκλημα, όπως τα ναρκωτικά, η πορνεία και το ξέπλυμα βρόμικου χρήματος και συν τοις άλλοις ένα μεγάλο ποσοστό από αυτούς ενστερνίστηκε τις παράνομες αυτές πρακτικές ακολουθώντας τον δρόμο της παρανομίας. Αυτή η υπόθεση εργασίας, προσεγγίστηκε εγκληματολογικά από τον Σάδερλαντ, μέσα από την αποδοχή της άποψης ότι το έγκλημα, είναι πολιτισμικά μεταβιβαζόμενο, πράγμα που σημαίνει ότι στην πραγματικότητα η εγκληματική συμπεριφορά μαθαίνεται μέσα από την αλληλεπίδραση (Βιδάλη,2013:120).

Η αντίληψη αυτή, βασίζεται στην κεντρική ιδέα, ότι εάν ένα άτομο εκτίθεται καθημερινά περισσότερο σε ιδέες ή αντιλήψεις οι οποίες ευνοούν την παραβίαση των νόμων από τις ιδέες ή αντιλήψεις που υποστηρίζουν τον σεβασμό σε αυτόν, τότε είναι πιθανόν αναπόφευκτη η εκδήλωση εγκληματικής συμπεριφοράς. Η εμπλοκή με το έγκλημα μαθαίνεται και αυτό αποτελεί ένα διαταξικό φαινόμενο, που αφορά όχι μόνο τις κατώτερες αλλά και τις ανώτερες κοινωνικά τάξεις. Η θεωρία των διαφορικών συναναστροφών, αποτελεί τον θεμέλιο λίθο για την εγκληματολογική αποσαφήνιση του φαινομένου και πηγάζει από την κανονικότητα του εγκλήματος, την επίδραση του κοινωνικού περιβάλλοντος καθώς και του συστήματος αξιών των ομάδων με τις οποίες συναναστρέφεται κοινωνικά ένας άνθρωπος και τις ειδικότερες συνθήκες κάτω από τις οποίες εμπλέκεται με την εγκληματική δραστηριότητα (Βιδάλη,2013:120).

7.3 Η εγκληματοποίηση και ο κοινωνικός έλεγχος. Ο ρόλος των Μ.Μ.Ε στην απόκρυψη του εγκλήματος

Η εγκληματοποίηση και το έγκλημα αποτελούν στρατηγικές κοινωνικού ελέγχου των «επικίνδυνων τάξεων» (Χουλιάρης,2019). Η εγκληματοποίηση ως όρος εισάγεται το 1958 από τον Βολντ και περιγράφει τους όρους υπό του οποίους κάποιος αποκτά την ιδιότητα του εγκληματία. Η κοινωνική σύγκρουση είναι δομικό χαρακτηριστικό της κοινωνίας. Η κοινωνική ευταξία είναι το αποτέλεσμα της διευθέτησης συμβιβασμών και διαφορών συμφερόντων που αντιτίθενται ανάμεσα σε διαφορετικές κοινωνικές ομάδες (Κουλούρης,2019:30). Η Κριτική Εγκληματολογία, έχει αποδείξει ότι βαριά εγκληματικότητα εκδηλώνουν οι ευυπόληπτες οικονομικές και πολιτικές ελίτ, οι οποίες κατέχουν θέσεις εξουσίας μέσα στο κράτος αλλά και στις επιχειρήσεις, σε συνεργασία με τις εγκληματικές οργανώσεις. Η βλάβη η οποία διαπράττεται από τα κορυφαία στελέχη των μεγάλων επιχειρήσεων είναι τεράστια για το κοινωνικό σύνολο, καθώς οι ομάδες αυτές τείνουν να συμμετέχουν σε πολιτικά και οικονομικά εγκλήματα. Το αποτέλεσμα αυτής της διαδικασίας είναι η πολιτική ισχύς η οποία διαθέτουν να αποτρέπει την εγκληματοποίηση των παρεκκλίσεων τους, επιτρέποντας μόνο την συμβολική ποινικοποίησή τους (Αλοσκόφης,2019:89). Έτσι, οι κάτοικοι των τουριστικών περιοχών στις οποίες αναπτύχθηκε το οικονομικό έγκλημα, διαπίστωσαν ότι αν και προκαλείται κοινωνική βλάβη λόγω αυτών των εγκλημάτων, ωστόσο το οικονομικό όφελος υπερτερούσε σε σχέση με αυτήν, γνωρίζοντας ότι οι ισχυρές τάξεις οι οποίες εμπλέκονταν σε αυτά τα εγκλήματα είχαν την δυνατότητα να φέρουν τον νόμο στα μέτρα τους.

Η διερεύνηση της συμπεριφοράς και των πρακτικών που χρησιμοποιεί κάποιος έως ότου διαπράξει μία εγκληματική πράξη είναι ένα διαφορετικό ζήτημα μέχρι να εμπλακεί μονιμότερα με έναν τρόπο ζωής που να σχετίζεται με το έγκλημα, να ζει δηλαδή μέσω του εγκλήματος. Διαφορετικό ζήτημα είναι επίσης η αναζήτηση των συνθηκών κάτω από τις οποίες κάποιος χαρακτηρίζεται ως εγκληματίας. Σε αυτή την περίπτωση το ενδιαφέρον μετατοπίζεται από τον δράστη ενός εγκλήματος, στις συνθήκες υπό τις οποίες μία πράξη χαρακτηρίζεται ως εγκληματική και ο φορέας αυτής ως εγκληματίας. Το ενδιαφέρον επικεντρώνεται στο ευρύτερο κοινωνικό περίγυρο, στον κοινωνικό έλεγχο και τις κοινωνικές σχέσεις, παράγοντες οι οποίοι προσδιορίζουν τελικά όχι μόνο τι είναι έγκλημα αλλά και ποιες πράξεις θα χαρακτηριστούν ως εγκληματικές προκειμένου και ο ποινικός νόμος να προσαρμοστεί σε αυτές τις συνθήκες (Βιδάλη και Κουλούρης,2012:243). Στις περιπτώσεις που αναλύθηκαν παραπάνω, ο κοινωνικός έλεγχος ήταν περιορισμένος, αφού οι κάτοικοι των περιοχών αυτών, προκειμένου να ξεφύγουν από την φτώχεια αναγκάστηκαν να υιοθετήσουν παράνομες συμπεριφορές, αλλά και η ποινική δικαιοσύνη φάνηκε ότι δεν έχει την πρόθεση να εισχωρήσει εις βάθος σε αυτά τα εγκλήματα καθώς και το κράτος ήταν κερδισμένο από αυτήν την κατάσταση.

Η επίδραση του τυπικού και άτυπου κοινωνικού ελέγχου, βρίσκονται πάντα σε συνάρτηση με τις ευρύτερες οικονομικές και κοινωνικές ανακατατάξεις αλλά και με

βαθιά ριζωμένες πολιτισμικές παραμέτρους, οι οποίες έχουν ηγεμονικό χαρακτήρα, κατευθύνοντας όλες τις κοινωνικές δράσεις μέσα στις οποίες εντάσσονται οι άνθρωποι (Βιδάλη και Κουλούρης,2012:224). Η έννοια του κοινωνικού ελέγχου ταυτίζεται με τον έλεγχο εκείνων των πληθυσμιακών ομάδων οι οποίες δεν κατάφεραν να αναρριχηθούν σε μία συγκεκριμένη κοινωνική τάξη ή κινδυνεύουν να μεταπέσουν σε κατώτερη (Βιδάλη και Κουλούρης,2012:234). Στις καπιταλιστικές κοινωνίες, το μέτρο της σταθερότητας και της ανάπτυξης δεν είναι οι άνθρωποι, αλλά η οικονομία, αφού η οικονομία αναπτύσσεται πάντα μέσω των ανθρώπων και όχι αντίστροφα (Βιδάλη και Κουλούρης,2012:235). Η ανάδειξη του αστικού χώρου στον πιο σημαντικό και κύριο χώρο στην καπιταλιστική οικονομία πλαισιώθηκε από έναν δημιουργικό οργανισμό μέσα από τον οποίο μεγάλωνε το κεφάλαιο και η ανάπτυξη της βιομηχανικής παραγωγής. Κτίστηκαν ολόκληρες πόλεις, και οι παλιές υπέστησαν ανοικοδόμηση και ο αστικός χώρος εν τέλει μεταμορφώθηκε με απώτερο στόχο να είναι πλέον συμβατός με τις ανάγκες της νέας οικονομίας. (Βιδάλη και Κουλούρης,2012:264).

Τα Μ.Μ.Ε διαδραματίζουν ένα πολύ σημαντικό ρόλο σε κάθε κοινωνία, καθώς ενισχύουν την συγκάλυψη και προβάλλουν τα ζητήματα με διαφορετικό κάθε φορά τρόπο, διαμορφώνοντας την αντίληψη της κοινωνίας για την διακινδύνευση (Καρύδης,2010:41). Σύμφωνα με μελέτες, έχει αποδειχτεί ότι η έμφαση των μέσων σε συγκεκριμένες ασθένειες ή εγκλήματα, οδηγούν το κοινό στο να αποκτήσει μία υψηλότερη αίσθηση του κινδύνου σε σχέση με αυτά. Για παράδειγμα, υπήρχαν περιπτώσεις στις οποίες ένα ρεπορτάζ για επικείμενο τρομοκρατικό χτύπημα σε συγκεκριμένη πόλη, είχε ως αποτέλεσμα την ακύρωση πολλών πτήσεων προς την πόλη αυτή (Καρύδης, 2010:41). Στις σύγχρονες κοινωνίες, ο λόγος και ο ρόλος των Μ.Μ.Ε και κυρίως των ηλεκτρονικών, λειτουργούν ως συστατικά για τη διαμόρφωση κοινωνικών ρόλων και ταυτοτήτων, επιδρώντας καθοριστικά στα συστήματα ιδεολογίας και γνώσης. Τα Μ.Μ.Ε δρουν επικουρικά, προκειμένου να συσκοτιστεί ο συστηματικός χαρακτήρας των εγκλημάτων του λευκού περιλαίμιου, ενώ η κοινωνική κατακραυγή των φιλήσυχων πολιτών περιορίζεται αποτελεσματικά, μέσω αυτής της συσκότισης (Παπαχααραλάμπους, 2019:140).

Η δραστηριότητα των Μ.Μ.Ε ξεκινά από το πραγματικό κοινωνικό πεδίο και καταγράφει στοιχεία του κοινωνικού γίνεσθαι στην συνέχεια συμβάλλει όμως αποφασιστικά δευτερογενώς στην διαμόρφωση των στάσεων, αντιλήψεων καθώς και ιδεολογικών προσλήψεων του κοινωνικού σώματος. Με αυτόν τον τρόπο τα Μ.Μ.Ε καταλήγουν να έχουν ένα δημόσιο λόγο παρεμβατικό, διαμεσολαβητικό και ηγεμονικό (Καρύδης,2010:51). Στο θεωρητικό σχήμα του Cohen, που ο ίδιος ονομάζει inventory, καταγραφή ή απογραφή των γεγονότων από τα Μ.Μ.Ε και η συνακόλουθη δραματοποιημένη και στρεβλή ερμηνεία και απεικόνισή τους, συμβάλλει καθοριστικά στην κλιμάκωση της κοινωνικής αντίδρασης, την κατασκευή διαφόρων στερεότυπων και την ενεργοποίηση των μηχανισμών κοινωνικού ελέγχου εις βάρος της δαιμονοποιημένης ομάδας. Στην περίπτωση του τουρισμού, τα Μ.Μ.Ε αναλώνονται στο να καταγράφουν και προβάλλουν εγκλήματα μικρής κλίμακας στις

τουριστικές περιοχές, μικροκλοπές, περιπτώσεις ναρκωτικών, πορνείας ή αλκοόλ, παραλείποντας σκόπιμα να προβάλλουν ζητήματα που σχετίζονται με το Ο.Ε και τις προεκτάσεις του στην κοινωνία.

Συμπεράσματα

Η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα οικονομικά εγκλήματα και αφορά την συστηματική προσπάθεια των δραστών να αποκρύψουν την παράνομη προέλευση των περιουσιακών τους στοιχείων. Ο όρος ξέπλυμα χρήματος χρονολογείται από το 1950 και είναι ιδιοκτησία της Μαφίας αλλά ως πρακτική χρησιμοποιείται ήδη από το 2000 π.Χ. Το ξέπλυμα βρόμικου χρήματος αποτελείται από τρία βασικά στάδια την τοποθέτηση, στρωματοποίηση και ενσωμάτωση. Το νομικό πλαίσιο στην Ελλάδα για την αντιμετώπιση του φαινομένου επηρεάστηκε σημαντικά από την FATF, τους G8, τον Ο.Η.Ε και την Ε.Ε. Ο ισχύον νόμος για την νομιμοποίηση εσόδων είναι ο 4557/2018 και μέχρι την διαμόρφωσή του έγιναν αρκετές προσπάθειες από το Έλληνα νομοθέτη, καθώς αντιμετωπίστηκε ιδιαίτερη δυσκολία στην αποσαφήνιση του όρου οικονομικό έγκλημα. Οι φορολογικοί παράδεισοι και οι τράπεζες αποτελούν τα κύρια εργαλεία που έχουν στην διάθεσή τους όσοι επιδιδονται σε αυτήν την πρακτική και πολλές φορές τα ίδια τα κράτη τα οποία έχουν τα χαρακτηριστικά αυτά, διευκολύνουν την δράση των εγκληματικών οργανώσεων που επιθυμούν να ξεπλένουν βρόμικο χρήμα.

Ο τουριστικός κλάδος, ο οποίος τα τελευταία χρόνια γνώρισε τεράστια άνθηση τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο, παρέχει πλέον όλες τις προϋποθέσεις και τα μέσα σε όλους όσους επιθυμούν να νομιμοποιήσουν παράνομα αποκτηθέντα κεφάλαια. Τα παραδείγματα που χρησιμοποιήθηκαν στην παρούσα εργασία είναι χαρακτηριστικά και αποδεικνύουν την παρείσφρηση του ξεπλύματος στα δημοφιλή τουριστικά θέρετρα.

Η Μύκονος είναι ένα τέτοιο χαρακτηριστικό παράδειγμα ως εγχώριος τουριστικός προορισμός. Από ένα φτωχό και άγνωστο νησί την δεκαετία του 1960, μετατράπηκε σε ένα κοσμοπολίτικο προορισμό που συγκεντρώνει το ενδιαφέρον πολύ σημαντικών προσωπικοτήτων τη διεθνούς σκηνής. Όμως στο νησί αυτό το Ο.Ε και η δράση του έχουν λάβει τεράστιες διαστάσεις και η παρανομία εμφανίζεται σε όλες τις πτυχές της καθημερινής ζωής. Ο εύκολος πλουτισμός και η απουσία αποτελεσματικών ελεγκτικών μηχανισμών αποτέλεσαν δύο παράγοντες εξαιρετικά σημαντικούς στην διαμόρφωση της σημερινής κατάστασης που κατατάσσει τον τόπο αυτόν ως στόχο για το διεθνές Ο.Ε.

Το Πριγκιπάτο του Μονακό αποτελεί ένα ασφαλές καταφύγιο για όλους εκείνους οι οποίοι επιθυμούν να μετοικήσουν σε έναν τόπο ο οποίος θα τους προσφέρει ασφάλεια και το κράτος δεν θα αναζητήσει ποτέ την προέλευση των χρημάτων των ανθρώπων που το επιλέγουν ως τόπο μόνιμης κατοικίας. Ο ντόπιος πληθυσμός έχει δεχτεί απολύτως την κατάσταση αυτή, αφού το κράτος επιδοτεί με διάφορους

τρόπους την σιωπή των κατοίκων του. Το καζίνο του Μόντε Κάρλο και άλλες διεθνούς φήμης δραστηριότητες όπως αυτή της Formula 1, αποτελούν τα νόμιμα εφελκέρια για όλους όσους επιθυμούν να βγάλουν στην επιφάνεια τα κρυμμένα κεφάλαιά τους.

Η πλάγια ντελ Κάρμεν και το Κανκούν αποτελούν δύο τουριστικούς προορισμούς στο Μεξικό, που συγκεντρώνουν όλα τα απαραίτητα χαρακτηριστικά, προκειμένου να χαρακτηριστούν ως ιδανικοί προορισμοί για το Ο.Ε. Η άνευ μέτρου χρήση μετρητών, το εκτεταμένο εμπόριο ναρκωτικών, η πορνεία, το ασαφές νομικό πλαίσιο για την ίδρυση και λειτουργία εταιριών, ο προβληματικός χρηματοπιστωτικός τομέας και η ανεπάρκεια των ελεγκτικών μηχανισμών, συνθέτουν ένα εκρηκτικό μίγμα όσον αφορά στην προσέλκυση του Ο.Ε στα τουριστικά θέρετρα του Μεξικό.

Έτσι, ο τουρισμός, δεν συντελεί μόνο στην οικονομική ανάπτυξη των κρατών, αλλά προάγει και συντηρεί και την αύξηση της βαριάς εγκληματικότητας. Οι οικονομικές επιπτώσεις της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες είναι τεράστιες σε διεθνές επίπεδο και η πρακτική αυτή αντιπροσωπεύει το 2 έως 5% του παγκόσμιου Α.Ε.Π. Η Ε.Ε και οι Η.Π.Α αν και κατέβαλαν σημαντικές προσπάθειες για τον περιορισμό του φαινομένου, ωστόσο δεν κατάφεραν να το αντιμετωπίσουν δραστικά λόγω της απροθυμίας πολλών κρατών να συνεργαστούν μαζί τους αλλά και της πρακτικής των εγκληματικών ομάδων να κινούνται στο φάσμα μεταξύ νομιμότητας και παρανομίας. Σημαντικός παράγοντας στην συντήρηση του φαινομένου είναι και η αξιοσημείωτη κοινωνική ανοχή των ντόπιων πληθυσμών στα φαινόμενα αυτά, που μεταφράζεται σε μηδενική κοινωνική αντίδραση αφού οι άνθρωποι αυτοί, μέσω της εισροής παράνομων κεφαλαίων στις περιοχές τους κατάφεραν να αναρριχηθούν πολύ εύκολα σε ανώτερα κοινωνικά στρώματα.

Το Ο.Ε και η διαφθορά είναι άμεσα συνδεδεμένα με την νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Η σχέση αυτή εγκληματολογικά συνδέεται με την συμβιωτική σχέση ανάμεσα στην νομιμότητα και την παρανομία. Η διαφθορά αποτελεί τον κινητήριο μοχλό για την ανάπτυξη και επιβίωση του Ο.Ε και ως εκ τούτου οι τουριστικοί προορισμοί αποτελούν περιοχές στις οποίες τα φαινόμενα αυτά έχουν πολύ βαθιές ρίζες. Η εγκληματοποίηση των περιοχών αυτών, οι οποίες στο παρελθόν ήταν πολύ φτωχές είναι αξιοσημείωτη. Οι ντόπιοι πληθυσμοί αλλά και οι κυβερνήσεις έμαθαν στο έγκλημα και το αποδέχτηκαν ως μία διέξοδο από μία μίζερη και χωρίς προοπτικές ζωή, αδιαφορώντας όμως τόσο για τις βλαπτικές συνέπειες που έχει ο μαζικός τουρισμός για το περιβάλλον στις περιοχές τους όσο και για τις κοινωνικές συνέπειες από την δράση των εγκληματικών οργανώσεων.

Η πρακτική της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες δεν αποτελεί ένα οικονομικό έγκλημα το οποίο αφορά ή θα πρέπει να αφορά μόνο τα κράτη. Μέσα από την άγνοια του γενικού πληθυσμού γύρω από το φαινόμενο αυτό, συντηρείται και διαιωνίζεται μία κατάσταση στην οποία βγαίνουν ωφελημένες συγκεκριμένες ομάδες οι οποίες κατέχουν την γνώση αλλά και την δύναμη για να εκμεταλλευτούν τις ευκαιρίες που τους δίνονται για εύκολο κέρδος και απόκρυψη

εσόδων. Μόνο μέσα από την ενημέρωση και την γνώση των ανθρώπων για τις αρνητικές συνέπειες του ξεπλύματος βρόμικου χρήματος σε ολόκληρη την κοινωνία, θα είναι δυνατή η αποτελεσματική αντιμετώπιση του φαινομένου, αφού οι καθημερινοί άνθρωποι θα είναι σε θέση να επικουρούν τους ελεγκτικούς μηχανισμούς στο δύσκολο έργο που έχουν αναλάβει για την δραστική αντιμετώπιση του φαινομένου.

Οι τουριστικοί προορισμοί θα πρέπει να αποτελέσουν έναν τόπο πραγματικής ψυχαγωγίας για τους επισκέπτες τους, στους οποίους θα πρέπει να εξασφαλίζονται διακοπές υψηλού επιπέδου, που θα χαρακτηρίζονται από ασφάλεια και πληθώρα επιλογών, προκειμένου να αποτελέσουν μία πραγματική διέξοδο από την καθημερινότητα του καθενός. Ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει να δοθεί στην διατήρηση των ιδιαίτερων παραδόσεων της κάθε περιοχής, την οποία θα πρέπει να απολαμβάνουν οι τουρίστες, καθώς η αλόγιστη ανάπτυξη της τουριστικής βιομηχανίας, μέσω της κατασπατάλησης των περιβαλλοντολογικών και ανθρώπινων πόρων, επιφέρει καίριο πλήγμα στην αλλοίωση της πολιτισμικής ταυτότητας των περιοχών αυτών.

Βιβλιογραφία

Ελληνική Βιβλιογραφία

Αλοσκόφης, Ο. (2019). Η κοινωνική έρευνα της εγκληματικότητας των ισχυρών. Στο Βιδάλη, Σ & Κουλούρης, Ν. & Παπαχααραλάμπους, Χ. (Επίμ.) *Εγκλήματα των ισχυρών*. Αθήνα: Εκδόσεις ΕΑΠ.

Αντωνόπουλος, Γ.- Hall, S. (2019). Νόμιμες επιχειρήσεις και «οργανωμένο έγκλημα» στην Ελλάδα της οικονομικής κρίσης. Στο Βιδάλη, Σ & Κουλούρης, Ν. & Παπαχααραλάμπους, Χ. (Επίμ.) *Εγκλήματα των ισχυρών*. Αθήνα: Εκδόσεις ΕΑΠ.

Απόγνωση εκπαιδευτικών που διορίστηκαν σε τουριστικές περιοχές για την απουσία στέγασης!, (2022). Ανακτήθηκε 20 Απριλίου 2024 από URL https://www.alfavita.gr/ekpaideysi/389276_apognosi-ekpaideytikon-poy-dioristikan-se-toyristikes-periohes-gia-tin-apoysia

Αποστολόπουλος, Χ. (2018). Πώς η Μύκονος έγινε το νησί των celebrities και του lifestyle. Ανακτήθηκε 21 Απριλίου 2024 από URL [https://eleftherostypos-gr.webpkgcache.com/doc/-/s/eleftherostypos.gr/istories/245177-pos-i-mykonos-egine-to-nisi-ton-celebrities-kai-toy-lifestyle](https://eleftherostypos.gr.webpkgcache.com/doc/-/s/eleftherostypos.gr/istories/245177-pos-i-mykonos-egine-to-nisi-ton-celebrities-kai-toy-lifestyle)

Βασιλαντωνοπούλου, Β. (2014). *Λευκά κολλάρα και οικονομικό έγκλημα. Κοινωνική βλάβη και αντεγκληματική πολιτική*. Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλας.

Βασιλαντωνοπούλου, Β. (2019). *Η αντεγκληματική πολιτική για το ξέπλυμα «βρόμικου» χρήματος ως λανθάνουσα οικονομική διακυβέρνηση*. Στο Βιδάλη, Σ & Κουλούρης, Ν. & Παπαχααραλάμπους, Χ. (Επίμ.) *Εγκλήματα των ισχυρών*. Αθήνα: Εκδόσεις ΕΑΠ.

Βιδάλη, Σ.- Κουλούρης, Ν. (2012). *Αποκλίνουσα συμπεριφορά και ποινικό φαινόμενο*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Βιδάλη, Σ. (2013). *Εισαγωγή στην εγκληματολογία*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη

Βιδάλη, Σ. (2017). *Πέρα από τα όρια. Η αντεγκληματική πολιτική σήμερα*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη

Βιδάλη, Σ. (2019). *Όψεις της ανάκρισης σε υποθέσεις εγκλημάτων των ισχυρών και οργανωμένου εγκλήματος*, στο Σ. Βιδάλη κ.α (επιμ.), *Εγκλήματα των ισχυρών*. Αθήνα: εκδόσεις ΕΑΠ

Γασπαρινάτου, Μ. (2019). Πολιτική διαφθορά και χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων στην Ελλάδα. Στο Βιδάλη, Σ & Κουλούρης, Ν. & Παπαχααραλάμπους, Χ. (Επιμ.) *Εγκλήματα των ισχυρών*. Αθήνα: Εκδόσεις ΕΑΠ.

Γεωργίου, Χ.(2016). Μεγάλο κύκλωμα φοροδιαφυγής και ξεπλύματος χρήματος/Οι πειρατές της Μυκόνου. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου. 2024 από URL https://www.avgi.gr/koinonia/200864_oi-peirates-tis-mykonoy?amp

Γεωργούλας, Σ.(2019). Από το έγκλημα του λευκού κολάρου στο κρατικό – επιχειρηματικό έγκλημα. Στο Βιδάλη, Σ &Κουλούρης, Ν. &Παπαχαραλάμπους, Χ.(Επιμ.)*Εγκλήματα των ισχυρών*. Αθήνα: Εκδόσεις ΕΑΠ.

Ερευνάται για ξέπλυμα χρήματος μέσω τζόγου ο Αλέγκρι!,(2021) Ανακτήθηκε 30 Απριλίου 2024 από URL https://www.sdna.gr/podosfairo/846108_ereynatai-gia-xeplyma-hrimatos-meso-tzogoy-o-alegkri

Έτσι ξεπλένουν το... μαύρο χρήμα μέσω ναυτιλιακών εταιριών, (2016). Ανακτήθηκε 6 Απριλίου 2024 από URL <https://penen.gr/%CE%B5%CE%BD%CE%B7%CE%BC%CE%B5%CF%81%CF%89%CF%83%CE%B7/%CE%BD%CE%B1%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BB%CE%B9%CE%B1/item/2629-%CE%AD%CF%84%CF%83%CE%B9-%CE%BE%CE%B5%CF%80%CE%BB%CE%AD%CE%BD%CE%BF%CF%85%CE%BD-%CF%84%CE%BF-%CE%BC%CE%B1%CF%8D%CF%81%CE%BF-%CF%87%CF%81%CE%AE%CE%BC%CE%B1-%CE%BC%CE%AD%CF%83%CF%89-%CE%BD%CE%B1%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BB%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CF%8E%CE%BD-%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%B9%CF%81%CE%B5%CE%B9%CF%8E%CE%BD-%CE%B1-%CE%BC%CE%AD%CF%81%CE%BF%CF%82>

Ζιάγκου, Μ. (2023) Μονακό: Στελέχη μεγάλων τραπεζών κατηγορούνται για εμπλοκή με την Mafia Capitale. Ανακτήθηκε 29 Απριλίου 2024 από URL <https://www.ot.gr/2023/09/20/diethni/monako-stelexi-megalon-trapezon-katigorountai-gia-emploki-me-tin-mafia-capitale/>

Η απάτη τύπου “καρουζέλ” και το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος στη Μύκονο,(2023). Ανακτήθηκε την 25 Απριλίου 2024 από URL <http://directnews.gr/eidiseis/118123-h-apath-tupou-karouzel-kai-to-ksepluma-vromikou-xrhmatos-sth-mukono.html>

Η φάμπρικα του ξεπλύματος Μαύρου Χρήματος από εταιρείες Real Estate με έδρα το Λονδίνο, και δεκάδες ΙΚΕ – υποκαταστήματα στην Ελλάδα, μέσω των οποίων αγοράζουν ακίνητα στη Μύκονο και επενδύουν σε χρυσό και bitcoin – Στο κόλπο διευθυντές συστημικών τραπεζών που παρακάμπτουν και δεν ενημερώνουν την ΤτΕ!, (2023). Ανακτήθηκε την 24 Απριλίου 2024 από URL <https://radar.gr/article/i-fabrika-tou-xeplymatos-mavrou-chrimatos-apo-etaireies-real-estate-me-edra-to-londino>

IOBE (2012). Η επίδραση του τουρισμού στην ελληνική οικονομία. Ανακτήθηκε την 14 Απριλίου 2024 από URL http://iobe.gr/docs/research/RES_05_E_01092012_REP_GR.pdf

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ (2023) συμβολή του τουρισμού στην ελληνική οικονομία το 2022. Ανακτήθηκε την 14 Απριλίου 2024 από URL https://insete.gr/wp-content/uploads/2023/07/23_06_Tourism_and_Greek_Economy_2021-2022_v1.pdf

Καπουράνη, Χ. (2022). Το αδίκημα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες κατά το νόμο 4557/2018 (μετά το ν. 4816/2021). Ανακτήθηκε 8 Απριλίου 2024 από URL <https://lawnet.gr/law-news/to-adikima-tis-nomimopoiisis-esodon-apo-egklimatikes-drastiriotites-kata-to-nomo-4557-2018-meta-to-n-4816-2021/>

Καϊάφα-Γκμπάντι, Μ. (2007). *Η ποινική αντιμετώπιση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος. Μεταξύ διεθνούς, ευρωπαϊκής και εθνικής νομοθεσίας. Ποινικά Χρονικά*, ΝΖ

Καρύδης, Β. (2010). Όψεις κοινωνικού ελέγχου στην Ελλάδα. Ηθικοί πανικοί, ποινική δικαιοσύνη. Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλα

Κέντης, Θ. (2016). Αποκαλύπτοντας τις μεθόδους ξεπλύματος μαύρου χρήματος. Ανακτήθηκε 6 Απριλίου 2024 από URL <https://inefan.gr/%CE%B1%CF%80%CE%BF%CE%BA%CE%B1%CE%BB%CF%8D%CF%80%CF%84%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%B1%CF%82-%CF%84%CE%B9%CF%82-%CE%BC%CE%B5%CE%B8%CF%8C%CE%B4%CE%BF%CF%85%CF%82-%CE%BE%CE%B5%CF%80%CE%BB%CF%8D%CE%BC%CE%B1/>

Κονταξής, Θ. (2014). Η απλή τραπεζική κατάθεση ως νομιμοποίηση χρημάτων («ξέπλυμα»). Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη

Κοντομήτρος, Ν.(2023). Υπερτουρισμός: Ο κρυφός εχθρός του ποιοτικού και βιώσιμου τουρισμού. Ανακτήθηκε 15 Απριλίου 2024 από URL <https://www.terramag.gr/ti-einai-ypertourismos-provlimata-liseis/>

Κοσμάτος, Κ – Λαμπάκης, Χ. (2019). Εστίες διαφθοράς στο σύστημα απονομής της ποινικής δικαιοσύνης. Στο Βιδάλη, Σ &Κουλούρης, Ν. &Παπαχαραλάμπους, Χ.(Επιμ.)*Εγκλήματα των ισχυρών*. Αθήνα: Εκδόσεις ΕΑΠ.

Κοτσοβού, Α. (2023). Ο τουρισμός ισχυρός «πυλώνας» για την παγκόσμια οικονομία – Το στοίχημα της Ελλάδας. Ανακτήθηκε 14 Απριλίου 2024 από URL <https://www.moneyreview.gr/business-and-finance/tourism/100738/o-toyrismos-ischyros-pylonas-gia-tin-pagkosmia-oikonomia-to-stoichima-tis-elladas/>

Κουλούρης, Ν (2019). Διαταξικές και ενδοταξικές διαστάσεις της κοινωνικής κατασκευής του εγκλήματος. Στο Βιδάλη, Σ &Κουλούρης, Ν. &Παπαχαραλάμπους, Χ.(Επίμ.)*Εγκλήματα των ισχυρών*. Αθήνα: Εκδόσεις ΕΑΠ.

Μιχαλοπούλου, Ε. (2019). Το οικονομικό έγκλημα, σύγχρονες τάσεις εξάπλωσής του και όψεις τις επίσημης κοινωνικής αντίδρασης. Στο Βιδάλη, Σ. & Κουλούρης, Ν. & Παπαχααραλάμπους, Χ. (Επίμ.) *Εγκλήματα των ισχυρών*. Αθήνα: Εκδόσεις ΕΑΠ.

Μονακό: Ένα «πλυντήριο» για το μαύρο χρήμα στην Ευρώπη, (2023). Ανακτήθηκε 29 Απριλίου 2024 από URL <https://www.kathimerini.gr/economy/562243444/monako-ena-plyntirio-gia-to-mayro-chrima-stin-eyropi/>

Μύκονος: Οι Χρυσές μπίζνες, οι συλλήψεις πολεοδόμων και ο άγνωστος πόλεμος με την Αστυνομία, (2016). Ανακτήθηκε 24 Απριλίου 2024 από URL <https://www.newmoney.gr/roh/palmos-oikonomias/ellada/mikonos-oi-xrises-mpiznes-oi-sillipseis-poleodomon-kai-o-agnostos-polemos-me-tin-astinomia/>

Μύκονος : Το όργιο αυθαιρεσίας που εντόπισαν οι επιθεωρητές στο νησί των Ανέμων, (2023). Ανακτήθηκε 24 Απριλίου 2024 από URL <https://aigaionews.gr/mykonos-to-orgio-afthairesias-pou-entopisan-oi-epitheorites-sto-nisi-ton-anemon/>

Μύκονος: Φοροδιαφυγή «μαμούθ» με 200 πολυτελείς βίλες μέσω διαδικτυακής πλατφόρμας, (2023). Ανακτήθηκε 24 Απριλίου 2024 από URL <https://www.kathimerini.gr/society/562382011/mykonos-forodiatygi-mamoyth-me-200-polyteleis-viles-meso-diadiktyakis-platformas/>

Ντιγριντάκης, Χ. (2024). Πόσο απειλεί την Ελλάδα το φάντασμα του υπερτουρισμού | Σαντορίνη, Μύκονος τα μεγαλύτερα προβλήματα. Ανακτήθηκε 16 Απριλίου 2024 από URL <https://www.tourismtoday.gr/%CE%B1%CF%80%CE%B5%CE%B9%CE%BB%CE%B5%CE%AF-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1-%CF%84%CE%BF-%CF%86%CE%AC%CE%BD%CF%84%CE%B1%CF%83%CE%BC%CE%B1-%CF%84%CE%BF%CF%85/>

Ο αρχαιολόγος που έπεσε θύμα ξυλοδαρμού: Στη Μύκονο υπάρχει καθεστώς με δικούς του κανόνες, (2023). Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2024 από URL <https://www.kathimerini.gr/society/562353469/o-archaiologos-poy-epese-thyma-xylodarmoy-sti-mykono-yparchei-kathestos-me-dikoys-toy-kanones/>

Οι 42 «φορολογικοί παράδεισοι» που βρίσκονται στον κατάλογο της ΑΑΔΕ, 2023 (2023). Ανακτήθηκε 8 Απριλίου 2024 από URL https://www.businessdaily.gr/oikonomia/103962_oi-42-forologikoi-paradeisoi-poy-briskontai-ston-katalogo-tis-aade

Παπάζογλου, Ν. (2024). Σε βαριά βιομηχανία της ΕΕ εξελίσσεται ο τουρισμός και η εστίαση - Η θέση της Ελλάδας στον ευρωπαϊκό χάρτη. Ανακτήθηκε 12 Απριλίου 2024 από URL <https://www.insider.gr/toyrismos/315341/se-baria-biomihania-tis-ee-exelissetai-o-toyrismos-kai-i-estiasi-i-thesi-tis>

Παπαχαλαράμπους, Χ. (2019). Η εγκληματικότητα των ισχυρών και ο λόγος του ποινικού δικαίου. Στο Βιδάλη, Σ & Κουλούρης, Ν. & Παπαχαλαράμπους, Χ. (Επίμ.) *Εγκλήματα των ισχυρών*. Αθήνα: Εκδόσεις ΕΑΠ.

Πρωτοπαπαδάκης, Ι. (2016). Οι οκτώ πληγές του ελληνικού τουρισμού. Ανακτήθηκε 20 Απριλίου 2024 από URL <https://www.epixeiro.gr/article/3337>

Πώς είναι πραγματικά να ζεις στο Μονακό -Τόσο glam όσο ακούγεται; Κάτοικοι περιγράφουν, (2022). Ανακτήθηκε 2 Μαΐου 2024 από URL <https://www.iefimerida.gr/zo/pos-einai-pragmatika-na-zeis-sto-monako>

Πώς να ζήσετε στο Μονακό σας δισεκατομμυριούχος (2024). Ανακτήθηκε 2 Μαΐου 2024 από URL <https://iconicriviera.com/el/%CE%A0%CF%8E%CF%82-%CE%BD%CE%B1-%CE%B6%CE%AE%CF%83%CE%B5%CF%84%CE%B5-%CF%84%CE%BF-%CE%9C%CE%BF%CE%BD%CE%B1%CE%BA%CF%8C-%CF%83%CE%B1%CE%BD-%CE%B4%CE%B9%CF%83%CE%B5%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%BF%CE%BC%CE%BC%CF%85%CF%81%CE%B9%CE%B%F%CF%8D%CF%87%CE%BF%CF%82/>

Ράικος, Δ. (2006). Δημόσια διοίκηση και διαφθορά. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Σακκούλα

Σάμιος, Θ. (2022). Ποινικός Κώδικας. Αθήνα: Π.Ν Σακκούλας

Σιδέρης, Σ. (2023). Ανεπαρκής ο έλεγχος για το ξέπλυμα μαύρου χρήματος στο Μονακό. Ανακτήθηκε 29 Απριλίου 2024 από URL <https://www.euractiv.gr/section/evropaika-diethni/news/aneparkis-o-elegchos-gia-to-xeplima-mayroy-chrimatos-sto-monako/>

Σκάνδαλο εκατομμυρίων ευρώ σε συστημική τράπεζα - Απάτη τύπου “καρουζέλ”, (2023). Ανακτήθηκε 20 Απριλίου 2024 από URL <http://directnews.gr/eidiseis/118064-skandalo-ekatommurion-euro-se-susthmikh-trapeza-apat-typou-karouzel.html>

Σούκης, Σ (2023). Τουρισμός: Στο 11,5% του ΑΕΠ η συμβολή του κλάδου, με νέο ρεκόρ το 2023 – Οι δύο αβεβαιότητες για το 2024. Ανακτήθηκε 16 Απριλίου 2024 από URL <https://www.newmoney.gr/roh/palmos-oikonomias/tourismos/tourismos-sto-115-tou-aep-i-simvoli-tou-kladou-me-neo-rekor-to-2023-i-dio-aveveotites-gia-to-2024-pinakes/>

Σταμούλη, Ε. (2019). Οργανωμένο έγκλημα, παράνομες αγορές και διαφθορά στην Ελλάδα. Στο Βιδάλη, Σ & Κουλούρης, Ν. & Παπαχαλαράμπους, Χ. (Επίμ.) *Εγκλήματα των ισχυρών*. Αθήνα: Εκδόσεις ΕΑΠ.

Σταμπούλογλου, Λ. (2023). Μύκονος: Παρακμή με χρήμα. Ανακτήθηκε 24 Απριλίου 2024 από URL <https://www.protagon.gr/apopseis/mykonos-parakmi-me-xrima-44342694526>

Τα πέντε μεγάλα «πλυντήρια», (2010). Ανακτήθηκε 6 Απριλίου 2024 από URL <https://www.tovima.gr/2010/03/06/society/ta-pente-megala-plyntiria/>

Τράτσα, Μ. (2023). Υπερτουρισμός: Πώς θα μπει φρένο στην άλωση νησιών και ιστορικού κέντρου. Ανακτήθηκε 22 Απριλίου 2024 από <https://www.tanea.gr/2023/08/21/economy/ypertourismos-pos-tha-mpei-freno-stin-alosi-nision-kai-istorikou-kentrou/>

Χλούπης, Γ.(2019).Το θεσμικό πλαίσιο της αντιμετώπισης του υπερεθνικού οργανωμένου εγκλήματος. Στο Βιδάλη,Σ &Κουλούρης, Ν. &Παπαχαραλάμπους, Χ.(Επίμ.)*Εγκλήματα των ισχυρών*. Αθήνα: Εκδόσεις ΕΑΠ

Χουλιάρης, Α. (2019). Εγκληματικότητα των ισχυρών: Εγκληματολογική θεωρία και ποινική προβληματική. Στο Βιδάλη,Σ &Κουλούρης, Ν. &Παπαχαραλάμπους, Χ.(Επίμ.)*Εγκλήματα των ισχυρών*. Αθήνα: Εκδόσεις ΕΑΠ.

Ξενόγλωσση

Ady, M. (2022). Statistics and data for money laundering. Ανακτήθηκε 7 Μαΐου 2024 από URL <https://diro.io/money-laundering-stats-and-data/>

AML Awareness: Three stages of money laundering, (2019). Ανακτήθηκε 5 Απριλίου 2024 από URL <https://www.icas.com/professional-resources/anti-money-laundering-resources/latest-developments/aml-awareness-three-stages-of-money-laundering>

An insight of the economic history of Monaco..., (2011). Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2024 από URL <https://monacodc.org/economy.html>

Anti - money - Laundering (2023). Ανακτήθηκε 2 Απριλίου 2024 από URL <https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/anti-money-laundering/>

Chambliss W (2008), *On the take from petty crooks to presidents*, Bloomington – Indianapolis: Indianapolis University Press

Claver, C., El Khoury. C., Weeks-Brown, R. (2023). Financial Crimes Hurt Economies and must be Better Understood and Curbed. Ανακτήθηκε την 10 Μαΐου 2024 από URL <https://www.imf.org/en/Blogs/Articles/2023/12/07/financial-crimes-hurt-economies-and-must-be-better-understood-and-curbed>

CBSN Denver (2014), *“Fugitive rapist from boulder arrested in Mexico*. Ανακτήθηκε 7 Μαΐου 2024 από URL <https://www.cbsnews.com/colorado/news/fugitive-rapist-from-boulder-arrested-in-mexico/>

Dateas (2020), *“Sociedades mexicanas con inversión extranjera*. Ανακτήθηκε την 3 Μαΐου 2024 από URL http://www.dateas.com/es/explore/search?entity_name=sociedades-mexicanas-inversion-extranjera&sortby=&order=&ft=on&f513

[7=on&all=on&mainfield=&hidVA=1&adva_all=italia&adva_lit=&adva_any=&adva_no
n=&hidVF=1&afil5134=Italia&afil5136=Quintana+Roo](#)

Emile van der Does de Willebois, E.M. Halter, R. A. Harrison, Ji Won Park, J. C. Sharman (2011), *The Puppet Masters. How the Corrupt Use Legal Structures to Hide Stolen Assets and What to Do About It*. WashingtonDC: STAR, WorldBank, UNDOC

Eurostat (2017), *Tourism statistics*. Ανακτήθηκε την 13 Απριλίου 2024 από URL <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Archive:%CE%A3%CF%84%CE%B1%CF%84%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CF%8D&oldid=334770>

Falciani.E and Mincuzzi A., (2015). *Το χρηματιστήριο των φοροφυγάδων*. Αθήνα: Εκδόσεις Λιβάνη

F.A.T.F (2014), *Guidance on transparency and beneficial ownership (recommendations)*. Ανακτήθηκε 10/4/2024 από URL <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/guidance/Guidance-transparency-beneficial-ownership.pdf.coredownload.pdf>

Felson, M. (2006), *“The ecosystem for organized crime”*, Helsinki: HEUNI. Ανακτήθηκε 20 Απριλίου 2024 από URL http://www.heuni.fi/material/attachments/heuni/papers/6Ktmwqur9/HEUNI_papers_26.pdf

Financial crimes enforcement network (2024). *The Egmond Group Of Financial Intelligence Units*. Ανακτήθηκε 25 Μαΐου 2024 από URL <https://www.fincen.gov/resources/international/egmont-group-financial-intelligence-units>

Follow the money: Breaking syndicates with money laundering. (2024). Ανακτήθηκε 22 Μαΐου 2024 από URL <https://fastercapital.com/content/Following-the-Money--Breaking-Syndicates-with-Money-Laundering.html#The-Impact-of-Money-Laundering-on-Society.html>

Global Money Laundering and Terrorist Financing, Threat assessment (2001). Ανακτήθηκε την 20 Μαΐου 2024 από URL <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/reports/Global%20Threat%20assessment.pdf>

International Money Laundering Informational Bureau, (2023). Ανακτήθηκε 3 Απριλίου 2024 από URL https://www.imlib.org/page1_hist.html

Lovegrove, S. (2024). *Wolfsberg Group statement on countering terrorist financing*. Ανακτήθηκε 27 Μαΐου 2024 από URL <https://www.regulationtomorrow.com/eu/wolfsberg-group-statement-on-countering-terrorist-financing/>

Matthew DeSantis, Chad Dougherty, Mindi McDowell (2011). Understanding and Protecting Yourself Against Money Mule Schemes. Ανακτήθηκε 10 Απριλίου 2024 από URL https://www.cisa.gov/sites/default/files/publications/money_mules.pdf

Mafia infiltration in tourism sector worries Italian government,(2021). Ανακτήθηκε 18 Απριλίου 2024 από URL <https://travel.economictimes.india.com/news/destination/global/mafia-infiltration-in-tourism-sector-worries-italian-govt/82207108>

Mc Dowell, J. (2001). The consequences of money laundering and financial crime. Ανακτήθηκε 15 Μαΐου 2024 από URL <file:///C:/Users/user/Downloads/3549.pdf>

Monaco, overview of economy. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2024 από URL https://www.nationsencyclopedia.com/economies/Europe/Monaco-OVERVIEW-OF-ECONOMY.html#google_vignette

Money laundering: Definition and Process (2024). Ανακτήθηκε 2 Απριλίου 2024 από URL <https://financialcrimeacademy.org/money-laundering-definition-and-process/>

Money Laundering in numbers, (2023). Ανακτήθηκε 8 Μαΐου 2024 από URL <https://anti-money-laundering.eu/money-laundering-in-numbers/>

Negative effects of money laundering on the economy,(2024). Ανακτήθηκε 18 Μαΐου 2024 από URL <https://www.sanctionsscanner.com/blog/negative-effects-of-money-laundering-on-the-economy-132>

Niall H. (2023),The Three Stages of Money Laundering. Ανακτήθηκε 3 Απριλίου 2024 από URL <https://www.rahmanravelli.co.uk/expertise/anti-money-laundering-investigations/articles/the-three-stages-of-money-laundering/>

Norio, E. (2021), Why are tourist resorts attractive for transnational crime? The case of the Mayan Riviera. Ανακτήθηκε 16 Απριλίου 2024 από URL <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/TRC-10-2020-0019/full/html#ref0118>

Palan. R. (2009) *History of tax havens*, History and Policy. Ανακτήθηκε 8 Απριλίου 2024 από URL <https://www.historyandpolicy.org/policy-papers/papers/history-of-tax-havens>

Paoli, L. (2014). The Oxford Handbook of Organized Crime. U.S.A: Oxford University Press

Pathik S., (2024). Socio-economic impact of money laundering. Ανακτήθηκε 25 Μαΐου 2024 από URL <https://amluae.com/socio-economic-impact-of-money-laundering/>

Ruggiero, V. (2017). *Dirty money. On Financial Delinquency*. Oxford. Oxford University

Savona, E. (2005), *Responding to Money Laundering /International Perspectives*, (Amsterdam The Netherlands: harwood academic publishers)

Savona, E.U. and Riccardi, M. (Eds) (2015), *“From illegal markets to legitimate businesses: the portfolio of organised crime in Europe”*, Final Report of Project OCP. Ανακτήθηκε 20 Απριλίου 2024 από URL <https://www.int-comp.org/media/1997/ocp-full-report.pdf>

Shelley, L. (2011), *«The globalization of crime»*, to Natarajan, M. (Ed.), *International Crime and Justice*, Cambridge University Press

Singh, R(2023), *Tax heavens: What are they, and which are the top tax heavens in the world?* Ανακτήθηκε 3 Απριλίου 2024 από URL https://www.business-standard.com/world-news/tax-heavens-what-are-they-and-which-are-the-top-tax-heavens-in-the-world-123071100471_1.html

Stratfor (2006), *“Drug cartels: the growing violence in Mexico”*. Ανακτήθηκε 4 Μαΐου 2024 από URL https://wikileaks.org/gifiles/attach/21/21632_STRATFOR_Special%20Report%20-%20Mexican%20Drug%20Cartels.pdf

Study:73% of Fortune 500 Companies Used Offshore Tax Heavens in 2016, (2017) Ανακτήθηκε 10 Απριλίου 2024 από URL <https://pirg.org/edfund/media-center/study-73-of-fortune-500-companies-used-offshore-tax-heavens-in-2016/>

The FATF (2024), Ανακτήθηκε 3 Απριλίου 2024 από URL <https://www.fatf-gafi.org/en/the-fatf.html>

The History of Money Laundering (2019). Ανακτήθηκε 3 Απριλίου 2024 από URL <https://kyc-chain.com/the-history-of-money-laundering/>

Towards Global Tax co-operation (2000), Ανακτήθηκε 9 Απριλίου 2024 από URL <https://www.oecd.org/ctp/harmful/2090192.pdf>

United Nations Office on Drugs and Crime [UNODC],(2010). *Globalization of crime. A transnational organized crime assessment*. Ανακτήθηκε 18 Απριλίου 2024 από URL https://www.unodc.org/res/cld/bibliography/the-globalization-of-crime-a-transnational-organized-crime-threat-assessment_html/TOCTA_Report_2010_low_res.pdf

United Nations World tourism organization , (2006). *Tourism market trends 2006*. Ανακτήθηκε 19 Απριλίου 2024 από URL <https://www.e-unwto.org/doi/abs/10.18111/9789284412105>

United States Department of State (USDoS), Bureau of International Narcotics and Law Enforcement Affairs (2017), *“International narcotics control strategy report”*, Volume II, Money Laundering. Ανακτήθηκε 5 Μαΐου 2024 από URL <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2019/03/INCSR-Vol-INCSR-Vol.-2-pdf.pdf>

What are the 3 stages of money laundering, (2022), Ανακτήθηκε 3 Απριλίου 2024 από URL <https://complyadvantage.com/insights/3-stages-money-laundering/>

What is beneficial ownership, (2022). Ανακτήθηκε 10 Απριλίου 2024 από URL <https://eiti.org/sites/default/files/202209/Zambia%20Beneficial%20Ownership%20Infographic.pdf>